

T. C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

XVI. YÜZYILDA MENTEŞE SANCAĞI YÖRÜKLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
KAMİL YAVUZ

ORDU-2016

T. C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

XVI. YÜZYILDA MENTEŞE SANCAĞI YÖRÜKLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
KAMİL YAVUZ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. SADULLAH GÜLTEN

ORDU-2016

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Bu çalışma jürimiz tarafından 16/05/2016 tarihinde yapılan sınav ile Tarih Ana Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof.Dr.İlhan EKİNCİ

Üye : Doç.Dr.Sadullah GÜLTEN

Üye : Doç.Dr.Sezai BALCI

ONAY :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

08/06/2016

Doç. Dr. Gökhan ÖZSOY

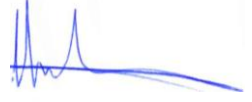
Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya, kullandığım başka yazarlara ait her özgün fikre kaynak gösterdiğimi bildiririm.

16.05. 2016
Kamil YAVUZ

ÖZET

Yeni yurtlar arayışları neticesiyle Anadolu'ya gelen Türkler 1071 Malazgirt zaferi ile Anadolu'ya akın etmeye başlamışlardır. Bu büyük zaferden sonra Anadolu'nun hakimiyetini elinde bulunduran Bizans otoritesi zayıflamaya başlamış ve akabinde de Türk toplulukları akınlar halinde Anadolu'ya gelmeye başlamışlardır.

Türklerin Anadolu'ya akınlar halinde gelmesinin bir diğer önemli unsurunda Moğol istilasıdır. Moğol istilasından sonra Selçuklu devleti yıkılmış ve akabinde irili ufaklı yirmiye yakın Türk beyliği kurulmuştur. Fakat bu beyliklerin siyasi ömürleri uzun olmamış ve içlerinden Osmanlı beyliği faaliyetlerini sürdürerek Anadolu'da Türk birliğini kurmuştur.

Yarı göçebe olarak yaşayan Türkler Anadolu'ya geldikten sonra yerleşik yaşamı benimsemeye başlamışlardır. Bu yöneliş ise Türklerde Yörük Kavramını meydana getirmiştir. Anadolu'ya gelen Türkmenler, geleneksel Türk yaşam şeklini uygulamaya çalışmıştır. XVI. Yüzyıl Osmanlı kaynaklarında da Türkmenler Yörük adıyla anılmaya başlanmıştır. Fakat bu yaşam şeklini Batı Anadolu Yörükleri tam olarak uygulayamamış ve yarı göçebe olarak faaliyetlerini sürdürmüş ve yaşadıkları alanlara da kendi adlarını vermişlerdir. Batı Anadolu Yörükleri arasında bulunan Mentеше Yörükleri de XVI. Yüzyılda gerek nüfusu gerek coğrafisi olarak önemli bir yere sahip olmuşlardır. Bunun akabinde, bu çalışmanın amacı Mentеше Yörüklerinin dağıldıkları sahaları, idari, mali, ve nüfus yapılarını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkmenler, Yörükler, Yarı-Göçebeler, Batı Anadolu, Mentеше Yörükleri

[YAVUZ, Kamil]. [XVI. Century Mentese Sanjaks Nomands, [Master], Ordu, [2016].

ABSTRACT

Turks who came to Anatolia with the result of the search for new homes flocked to Anatolia with the 1071 victory. After this great victory, authority of the Byzantine that dominated to Anatolia began to weaken in Anatolia and then Turks began to come in the form of raids to Anatolia.

A major reason for the arrival of the Turks in Anatolia is Mongol invasion. As a result of Mongol invasion, Seljuk Empire collapsed after that nearly twenty large and small Turkish principality was founded. But the political life of the principality did not take long, among these Ottoman Principality syndicated Turkish unity.

Turks living Semi-nomadic began to adopt a settled life after they came to Anatolia so concept of Yörük has emerged among Turks. Turkmens which arrived in Anatolia tried to maintain their traditional life-style. Turkmens was named Yörük on Ottoman source of sixteenth century. But Western Anatolia nomads did not exactly follow the nomadic life-style and they have continued semi-nomadic way of life and they gave their names the place where they live.

Menteşe Yörüks that is among Western Anatolia nomads both population and geographical position had an important position. In this study we focus on administrative, economic and demographic structure of Mentese Yörüks.

Key Words: Turkmen, Nomads, Semi-Nomadic, West Anatolia, Mentese Nomads

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı:	KAMİL YAVUZ
Doğum Yeri ve Tarihi:	AYBASTI/20.08.1990
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi:	Ordu Üniversitesi/ Fen-Edebiyat Fakültesi/ Tarih Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi:	Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı/Yeniçağ Tarihi
Bildiği Yabancı Diller:	İngilizce - İtalyanca
Katıldığı orogramlar :	Erasmus İtalya
İletişim	
E-Posta Adresi:	kamilyavuz_turkey@hotmail.com
Telefon:	
Cep:	0507 812 79 71
Tarih ve İmza:	

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖZGEÇMİŞ	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR	VIII
ÖNSÖZ	IX
KAYNAKLAR VE ARAŞTIRMALARA DAİR	1
1. Arşiv Kaymakalrı: Tahrir Defterleri.....	1
2. Araştırmalar ve İncelemeler	4
GİRİŞ	7
Menteşe Bölgesi'nin Coğrafi Yapısı ve Tarihi.....	7
BİRİNCİ BÖLÜM	12
BATI ANADOLU'DA KONAR GÖÇERLER	12
1.Yörük Adının Manası.....	12
2.Yörüklerin İktisadi Yapılandırmaları ve Vergilendirilmeleri	15
3.Yörüklerin İdari Yapıları.....	20
4.Yörüklerin Vazifeleri	24
5.Yörüklerde Yerleşik Hayat.....	26
6.Yörüklerin Hukuki Nizamları	27
İKİNCİ BÖLÜM	30
MENTEŞE YÖRÜKLERİ	30
1.Kayı	30
2. Horzum.....	33
3. Karaca Koyunlular	39
4.İskender Bey.....	43
5.Kızılca Keçili.....	45

6. Kızılca Balıkçı.....	47
7. Yahşi Bey	48
8. Oturak Barza.....	49
9. Küre Barza.....	54
10. Güne Barza	57
SONUÇ.....	65
KAYNAKÇA	67

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
A. .	: Ankara Üniversitesi
Bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
ev.	: Çeviren
D.T.C.F.	: Dil Tarih ve Coğrafiya Fakültesi
G. .	: Gazi Üniversitesi
Haz.	: Hazırlayan
MEB.	: Milli Eğitim Basımevi
M..	: Milattan nce
M.S.	: Milattan sonra
TDV.	: Türkiye Diyanet Vakfı
s.	: Sayfa numarası
ss	: Sayfa sayısı
S.	: Sayı

ÖNSÖZ

Konar göçerler Osmanlı toplumunu oluşturan ana unsurlardan biridir. Bu bağlamda tezimizde XVI: yüzyılda Menteşe Bölgesi'nde yaşayan konar göçerlerin iktisadi sosyal ve hukuki durumları ele alınmıştır.

Bu amaç doğrultusunda çalışmamız iki ana bölüme ayrılmaktadır. Bu bölümlerden önce tezimizin içeriğini oluşturan tahrir defterleri hakkında bilgiler verilmiştir. Girişte Menteşe Bölgesi'nin tarihi ve coğrafi yapısı hakkında bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde ise Yörük ve Türkmen kavramları üzerinde durulmuş ve bu iki oluşumun Anadolu'da ki etkileri araştırılmıştır. Bunların yanı sıra Türkmen ve Yörük adları hakkında ki tartışmalara kısaca değinilerek Yörüklerin Osmanlı Devleti içerisinde ki faaliyetlerinden bahsedilmiştir. İkinci bölüme geldiğimizde Kayı, Karaca Koyunlular, Kızılca Keçili, Kızılca Balıkçı, Küre Barza, Horzum, İskender Bey, Yahşi Bey, Oturak Barza, ve Güne Barza Yörük grupları incelenmiş ve diğer bölgelerde durumları karşılaştırılmıştır.

Menteşe çalışma alanında bana yol gösteren ve ilk kelimesinden son noktasına kadar her emekte yer alan sevgili danışman hocam Doç. Dr. Sadullah GÜLTEN'e bana her konuda yol gösteren hocalarım Doç. Dr. Fatih ÜNAL ve Doç. Dr. Ayşe PUL'a değerli arkadaşım Zafer SEVER'e ve sevgili babam İbrahim YAVUZ'a ve aileme teşekkürü bir borç bilirim.

KAYNAKLAR VE ARAŞTIRMALARA DAİR

1. Arşiv Kaynakları: Tahrir Defterleri

Kelime anlamı olarak *tahrir*, bir şeyi kayda geçirme anlamına gelmektedir¹. Arşivlerimizde en eski defterler de Arnavutluk'a aittir². Bunlar, “Tapu Tahrir Defterleri (Defter-i Hakaniler veya kısaca Tahrir Defterleri), Padişah değişimi, yeni fetihler veya zamanla meydana gelen umumi değişiklikleri tespit etmek gibi çeşitli vesilelerle yapılan sayımların neticelerini ihtiva eden defterlerdir”³. Yani Osmanlı Devleti yeni fethettiği topraklar ile kendi topraklarının tasarrufunu belirlemek ve bu bağlamda vergi toplamayı kolaylaştırmak için tahrire ihtiyaç duymuştur⁴.

Fakat Osmanlı Devleti'nde tahririn ne zaman ve nerede başladığı tam olarak bilinmemektedir. Sadece 1431 yılına ait en eski defterden anlaşıldığı üzerine XV. Yüzyılda tahririn başladığı düşünülmektedir. Bu defterde incelendiğinde ilk tahririn Arnavutluk sancağında Yıldırım Beyazıt zamanında başladığı sanılmaktadır⁵.

Ayrıca, tahririn yapılması konusunda, Sadrazam Lütfi Paşa (1539-1562) *Asafnâmesinde* tahrirlerin 30 yılda bir gerçekleştiğini belirtmiştir. Defterdar Sari Mehmed Paşa da, tahrirlerin tutulmasının 30 yılda bir gerçekleşmesi gerektiğini belirtmektedir. Fakat bazı kaynaklarda ise bir yerde tahririn yapılması için üç nesil veya yüzyıl geçmesi gerektiği belirtilmiştir⁶.

Belirli zaman dilimleri arasında yapılan tahrirlerin genel sorunları da bulunmaktadır. Bu sorunlar ise, tahrirlerin yapıldığı bölgelerin genişliği ile yapıldığı tarih alanlarının

¹ Ferit Develioğlu, **Osmanlıca Türkçe Sözlük**, Aydın Kitabevi, Ankara 2000, s. 1021.

² Halil İnalçık, **Hicri 835 Tarihli Suret-i Defter-i Sanak-i Arnavid**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1954, s. 3.

³ Kenan Ziya Taş, **Tapu Defterlerine göre 16.yy'da Bolu Sancağı**, Ankara Üni. Sosyal Bilimler Ens. Tarih Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1993, s. 13.

⁴ Erhan Afyoncu, “Osmanlı Devleti'nde Tahrir Sistemi”, **Osmanlı**, C. VI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 311.

⁵ Halil İnalçık, **Devlet-i Aliyye**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009, s. 219.

⁶ Mehtap Özdeğer, Osmanlı imparatorluğu'nda Miri Arazi Rejimi Ve Tahrir Geleneği, **Sosyal Bilimler Dergisi**, s. 9.

süresinin uzun olmasıydı. Bu süre zarfında kullanılan metodların da ortak olması bir diğer sorunu teşkil etmekteydi⁷.

I.Beyazıt döneminden beri yapılmakta olduğu anlaşılan tahrirler, yeni yapılan fetihlerle birlikte yeni bir padişahın tahta çıkmasıyla tahrire ihtiyaç olunmuştur⁸.

Tahrir defterleri, Osmanlı Devleti'nin gücünün en üst seviyede olduğu dönemlerde özen gösterilerek yazılmıştır. Bu bakımdan tahrir defterlerinin en tertipli ve özenli olduğu dönem XVI. Yüzyıla denk gelmektedir. Ancak XVII. yüzyıldan sonra tahrir defterleri bu zerafetini yavaş yavaş kaybetmiştir⁹.

Tahrir defterleri ikiye ayrılmaktadır. Birincisi, tahrir yapılacak bölgedeki vergiye tabii mükelleflerin tek tek baba adlarıyla birlikte, hangi torak türüne bağlı oldukları zeamet, has, tımar, vakıf ve mülk gibi mali yönetim şeklini de belli edecek şekilde tutulan defterlerdir. Bunlara *Mufassal Defter* denmektedir. İkincisi ise, tahriri yapılan bölgenin gelir ve gider muhasebelerin yapılmasına yönelik olarak, mufassal defterlerden yararlanmak suretiyle tertip edilen defterlerdir. Bu defterlere *İcmal Defterleri* denmektedir¹⁰.

Tahrirler, Osmanlı Devleti'nde, tımar sisteminin uygulandığı bölgelerde, nüfus ve vergilendirilebilir gelir kaynaklarının ortaya çıkarılması için uygulanan sayımlardır. Tahrir sırasında kayıtlar bir deftere işlenir, bu defterlere de tahrir defterleri denirdi. Tahririn yapılaş amacı, öncelikle, bölgelerdeki nüfus ve gelir kaynaklarını ortaya çıkarmak, akabinde de, bunları devlet görevlilerine, kişilere ve vakıflara, yaptıkları hizmetler karşılığında maaş, gelir ve mülk olarak verilmesiydi. Gelirlerin bu şekilde dağıtımını osmanlıların, direk merkezi hazineden ödeme yapmaksızın, ordu beslemeleriyle topluma sosyal ve dini hizmetler sunmalarını mümkün kılıyordu¹¹.

Tahrirlerin yapılaşında, Osmanlı Devleti'nin kendi içerisinde belirli bir nizama ve düzene kavuşmasıyla otoritesini tüm bölgelere yaymak istemesinin büyük bir etkisi vardır.

⁷ Kemal Çiçek, "Osmanlılardan Önce Akdeniz Dünyasında Yapılan Tahrirler Hakkında Bazı Gözlemler", **OTAM**, S. VI, Ankara 1995, s. 81.

⁸ Numan Elibol, "Osmanlı İmparatorluğunda Nüfus Meselesi ve Demografi Araştırmaları", C. 12, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari İlimler Fakültesi**, S. 2, Isparta 2007, s. 12.

⁹ İsmet Miroğlu, **Kemah Sancağı ve Erzincan Kazası (1520-1566)**, TTK, Ankara 1990, s. 10.

¹⁰ Orhan Sakin, **16. Yüzyılda Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler**, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 2006, s. 13.

¹¹ Fatma Acun, "Osmanlı Tarihi Araştırmalarının Genişleyen Sınırları: Defteroloji", **Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi**, İstanbul 2000, s. 320-321.

Tahrir yaparak devlet düzenin kolay işlenmesi ve vergilerin kolayca toplanıp devlet memurlarının maaşlarının bir kısmının da bu yolla karşılanması hedeflenmiştir¹².

Tahrir defterlerin de nüfus da önemli bir yer tutmaktadır. Osmanlı Devleti nüfusu kayıt altına alarak; toprağın işlenmesi, vergilerin ödenmesi ve halihazır bir askeri birliğin devamını sağlamayı amaçlamıştır¹³.

Osmanlı devletinde tahrirlerin yapılmasının bir diğer ve önemli hususu da, yeni fethedilen bölgede ki askeri ihtiyacının karşılanması üzere tımar sisteminin¹⁴ oluşmakta olduğu zamanda yapılmıştır¹⁵. Yani osmanlı devleti tahrir yapmayı kararlaştırırken o bölgede bir hali hazırda askeri birlik olmasını sağlamayı amaçlamıştır¹⁶.

Osmanlı devleti'nde gelir kaynağının detaylı bir şekilde ortaya çıkarıldıktan sonra gelirler mufassal defterlere kaydedilmiştir. Bu topraklar ise bu defterler yoluyla askerler ve kazanılan topraklarda savaşa katılan sipahilere verilmekteydi. Bu kişiler ise tımar haklarından alıkoyulmuş sipahilerdi. Fakat tımar paylaşımında öncelik, yeniçeriler dâhil sultanın kapıkulu ordusunun seferde yararlılık gösteren mensuplarına aitti. Daha sonra bu dağıtımın aldığı biçim ayrı bir defter yani defter-i icmalde özetlenirdi¹⁷.

Osmanlı Devleti'nde tahrir yapılmasının bir diğer önemli nedeni ise, halkın işledikleri toprakların denetim altında tutulmak istenmesi. Bu yolla zirai faaliyetlerin devamlılığı ve toprakların bölünüp yok olması engellenmeye çalışılmıştır¹⁸.

Tahrir defterlerinde ayrıcalıklı sınıf olarak adlandırılan din alimleri ayrı bir kategoride sıralanmıştır. Bu sınıflandırmalarda en çok adı geçen grup imamlardır. Bunun yanı sıra müezzin, duaguy, fakih ve hatiplerde vardır. İsmi geçen bu meslek gruplarının hangi vergi türlerini ödedikleri tam olarak belirtilmemektedir fakat sıradan vergilerden muaf oldukları

¹² Ö. Lütfü Barkan, "Tımar", İA. C. XII, MEB Yayınları, İstanbul 1970, s. 286.

¹³ Fatma Acun, "Osmanlı Tarihi Araştırmalarının Genişleyen Sınırları: Defteroloji", s. 324-325.

¹⁴ Tımar sistemi, bir kısım asker ve memurlara muayyen bölgelerden kendi nam ve hesaplarına tahsil yetkisiyle birlikte vergi kaynaklarının tahsis edilerek hem çeşitli kamu hizmetlerinin aksamadan yürütülmesini ve ordu sağlanmasını hem de vergi toplama ve bunun hazineye aktarımını gerçekleştiren bir sistemdir. Ayrıca bkz., Özer Ergenç, **XVI. Yüzyılın Sonlarında Bursa**, TTK, Ankara 2006, s. 175.

¹⁵ Halil İnalçık, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1300-1600)**, C. I, İstanbul 2000, s. 175.

¹⁶ Adnan Gürbüz, **XV ve XVI. Yüzyıl Osmanlı Sancak Çalışmaları**, Dergah Yayınları, İstanbul 2001, s. 47; Huricihan İslamoğlu, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Köylü**, İletişim Yayınları, İstanbul 2010, s.107.

¹⁷ Halil İnalçık, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1300-1600)**, C. I, İstanbul 2000, s. 176.

¹⁸ Halil İnalçık, "Osmanlılarda Raiyyet Rüşümü", **Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi**, Eren Yayıncılık, İstanbul 1996, s. 52-53.

düşünülmektedir. Bunlara ek olarak bazı defterlerde medrese görevlilerinde adları kayda geçmiştir fakat bu medreselerde eğitim gören hiçbir öğrencinin ismi geçmemektedir¹⁹.

Tahrir adı verilen bu sayımlar, bir bölgeyi kapsadığı gibi, aynı zamanda bütün ülkeye de kapsayabilmekteydi. Tahririn nasıl yapılacağı ve ne gibi hususların göz önünde bulundurulacağı konusu ise kanunnamelerle tesbit edilmişti. Tahrir konusu genel hatlarıyla şu şekilde yapılırdı: Tahrir olunacak bölgeye, bu işi gerçekleştirmek için bir “Emin” (İl yazıcısı, mübaşir, muharrir, vilayet katibi) verilirdi. Eminle birlikte tahrir yapılışını bilen “ehl-i vukuf” bir “katib” görevlendirilirdi. Tahrir yapılacak bölgedeki mülki görevlilerin de tahrir süresince bunlara yardım etmesi zorunluydu²⁰.

Osmanlı Devleti’nde tahrir yapılacak alana tayin edilen görevliler uzunca süreler devlet memuriyetinde hizmette bulunmuş, mevki sahibi “*genis hukuk anlayışına ve kanûn bilgilerine sahip, kadiaskerlik, kadilik, müderrislik, sancakbeyliği ve defterdarlık mevkilerindeki başarılı hizmetleriyle tanınmış kişilerdir*”. Tahrir kâtipleri ise eminlerle birlikte tahrir yapan heyeti meydana getiren diğer vazifeliler olup, devlet mekanizması içerisinde, her nevi idarî ve askerî yapılandırmalarda yeri olan defterhane kalemlerinde uzunca yıllar hizmet ederek, devletin malî konularını en iyi bilen yüksek dereceli bu memurlar, tahrir kâtibi olarak, tahrir emini ile birlikte tahrir heyetinde yetkisi olan kişilerdi²¹.

Tahrir defterlerinin yapılması için tayin edilen eminler ile birlikte katiplerin yanına tahrir yapılırken güvenliklerini sağlamaları amacıyla silahlı birliklerde verilmiştir. Emin ve katipler öncelikle, tahrir yapılacak olan bölgenin merkezini ziyaret ederlerdi²².

Eminler gittikleri bölgelerde kadılar onlara tahrir için yardımlarda bulunmaktaydılar. Eminlerin yanlarında yer alan kadılar tüm gelir kaynaklarının defterlere işlenmelerini özen gösterirlerdir. Tahrir süresince, vergiden muaf tutulan tımarî mülk ve vakıf sahipleri kendilerini tahrirden muaf tutan berat, defter sureti, mülûkname vb. resmi evrakları eminlere teslim etmek zorunda idiler²³.

¹⁹ Huricihan İslamoğlu İnan, **Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Köylü**, İletişim Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 67.

²⁰ Kenan Ziya Taş, **Tapu Defterlerine göre 16.yy’da BoluSancağı**, Ankara Üni. Sosyal Bilimler Ens. Tarih Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1993, s. 13.

²¹ Mehtap Özdeğer, **Osmanlı imparatorluğu’nda Miri Arazi Rejimi Ve Tahrir Geleneği**, s. 10.

²² Mehmet Zeki Pekalın, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, C. III, MEB Yayınları, İstanbul 1983, s. 376.

²³ Fatma Acun, “Klasik Dönem İdare Tarzı Olarak Tımar Sistemi ve Uygulaması”, **Türkler**, C. XI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 902.

Tahrir defterleri, Osmanlı Devleti'nde ki Sancak çalışmalarının ana unsurunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda tahrir defterlerinde, sancak gelirleri ile bu kaynakların nasıl ve ne şekilde harcandığına dair bilgilere ulaşırız. Bunların yanı sıra tahririn asıl yapılaş amacı olan tımar sisteminin işleyişini sağlamak ve belirli bir düzen içerisinde bu orduları halihazırda bulundurmak istenmesinden dolayı Tahrir Osmanlılar için hayati önem taşımaktaydı²⁴.

2. Araştırmalar ve İncelemeler

Orta Asya'dan Anadolu içlerine kadar gelen konar-göçer gruplar tarihin ilk ışıklarından beri tarihçilerin ilgisini çekmiştir. Buna paralel olarak konar-göçerlerin yaşamları yakından takip edilmiş ve birçok eserler meydana getirilmiştir. Bu eserlerden bahsedecek olursak, Mehmet Eröz'ün **Yörükler** adlı eseri, Tufan Gündüz'ün **Anadolu'da Türkmen Aşiretleri Bozulus Türkmenleri**, Vahid Çubuk'un "Yörükler" adlı makalesi, İlhan Şahin'in **Osmanlılar Döneminde Konar Göçerler**, Orhan Sakin'in **XVI. Yüzyıl Osmanlı Arşiv Kayıtlarına Göre Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler**, Tufan Gündüz'ün **XVII ve XVIII. Yüzyıl Danışmendli Türkmenleri**, M. Sait Doğan'ın "Tarihsel Gelişim Sürecinde Yörükler" adlı çalışmaları Yörükler alanında yapılan önemli eserlerden bazılarıdır.

Çalışmamızın bir kısmını oluşturan Batı Anadolu Yörükleri hakkında da birçok önemli eser bulunmaktadır. Bu alanda İlhan Şahin ve Hikari Egawa'nın önemli çalışmaları bulunmaktadır. Bunların yanı sıra Batı Anadolu Yörükleri alanında bir diğer önemli çalışma ise Sadullah Gülten'in "Batı Anadolu Yörükleri" adlı doktora çalışmasıdır. Ek olarak İlhan Şahin'in "Anadolu'da Oğuzlar" Feridun Emecen'in "Batı Anadolu Yörükleri" adlı çalışmaları mevcuttur.

Menteşe Yörükleri çalışma alanımızda kullandığımız defterler, 1517, 1530, 1533, 1563, 1583 yıllarına ait **T.D. 110, BOA. TD. 337, BOA. TD. 176, BOA. TD. 61, BOA. TD. 166** numaralı mühümme ve icmal defterleridir.

Bu bilgilere ek olarak çalışmamızın bir kısmında yararlandığımız Rumeli Yörükleri hakkında M. Tayyib Gökbilgin'in **Rumeli'de Yörükler** adlı eseri ile Mehmet İnbacı'nın "XVI-XVII. Yüzyıllarda Burgaristan'daki Yörük Yerleşmeleri" adlı makaleleri Konar-Göçerler hakkında önemli bilgilere ihtiva etmektedir.

²⁴ Adnan Gürbüz, **XV-XVI. Yüzyıl Osmanlı Sancak Çalışmaları**, Dergah Yayınları, İstanbul 2001, s. 47-48.

Çalışma alanımız olan Mentеше Yörükleri alanında da birçok değerli eser mevcuttur. Bunlar bazıları ise, Behset Karaca'nın "1522-1532 Tarihlerinde Mentеше Bölgesi Yörükleri" adlı makalesi, Sadullah Gülten'in "Batı Anadolu'da Bir Yörük Grubu: XVI. Yüzyılda Karaca Koyunlular"adlı çalışması ile Paul Wittek'in **Mentese Beyliği adlı** eseri bu alanda önemli bir yer tutmaktadır.

GİRİŞ

Menteşe Bölgesi'nin Coğrafi Yapısı ve Tarihi

Menteşe Sancağı'nın kapladığı alanın kuzeydoğusunda Türkiye yükselti ortalamasının bir hayli üstünde olan dağlar vardır. Bunun için burası Türkiye'nin önemli engebeli kesimlerinden birisidir. Dolayısıyla kıyıların fazla girintili, çıkıntılı olması bu bölge dağlarının kıyıya paralel olarak inmesindedir. Bölgenin alçak noktalarını çoğunlukla kıyıları teşkil etmekte; kıyı ovaları ve nehir boylarını alüvyon düzlükler meydana getirmektedir. Mentese ve Beşparmak Dağları, Muğla ve çevresinin en önemli yeryüzü şekillerini meydana getirmektedir. Muğla ile Denizli arasında Sandaz Dağları, Burdur ile Göktepe Dağı arasında Kapı Dağı vardır. Bölgenin en yüksek noktası olarak bilinen ve Torosların önemli yüksekliklerinden Akdağı ve Dumanlı Dağı ise doğuda Antalya ile sınırını çizmektedir. Bu coğrafi özellikleriyle bölge hayvancılık için önemli imkânlar sunmuş ve bölge insanının önemli geçim kaynağı daima hayvancılık olmuştur²⁵.

Menteşe, Anadolu'nun güney batı köşesinde bir memleket olup ismini Selçuklu İmparatorluğu'nun ortadan kalkmasından sonra burada küçük bir devlet kuran Mentese Oğullarından almıştır²⁶.

Menteşe Beyliği'nin ismi şahıs ismi olarak da kullanılmıştır. Bu konuda en önemli kanıt ise Hacı Bektaş Menkıbesi'nde Mentese oğullarından bahsedilmesidir²⁷.

Menteşe Beyliği XIII. Yüzyılın sonlarına doğru Anadolu'nun güney batı köşesinde merkezi bugünkü Muğla ili olmak üzere Oğuz Türkmenleri tarafından kurulmuştur²⁸. Günümüzde Mentese Beyliği'nin kuruluşu ile ilgili kesin bilgiler elimizde bulunmamaktadır. Mentese bölgesine gelen Türkmenler, Doğudan Batı Anadolu'ya akınlarla mı yoksa Güneyden Akdeniz kıyıları boyunca mı geldikleri tam olarak aydınlatılmamıştır²⁹.

Kısaca Mentese Beyliği'ne değinirsek; Karia yani Muğla Vilayeti 1261'den sonra Türkler tarafından ele geçirilmiştir. Bunun akabinde Bizans İmparatoru VIII. Paleologos

²⁵ Behset Karaca, "1522-1532 Mentese Yörükleri", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 18, S. 2, Elazığ 2008, s. 404.

²⁶ Besim Darkot, "Mentese", **İ.A.**, C. VII, s. 722.

²⁷ Paul Wittek, **Mentese Beyliği**, çev. O.S.Gökay, TTK, Ankara 1986, s. 28.

²⁸ Mehmet Öztürk, **Oğuz Türkleri**, Ledo Yayıncılık, İstanbul 2007, s. 367.

²⁹ İ. Hakkı Uzunçarsılı, "Mentese Oğulları", **İ.A.**, C. VII, İstanbul 1978, s. 724.

Türkleri Karia'dan çıkarmak için oğlu Andranikos'un komutasında Batı Anadolu'ya bir ordu göndermişse de bunun Nif (Kemal Paşa) tarafında bozguna uğratılmıştır. Bu bozgun neticesinde 1282'de Mentеше kumandasındaki Türk kuvvetleri Andranikos tarafından 1278'de tamir ve tahkim edilmiş olan Aydın ile bunun yakınlarındaki Güzel Hisar'ı da ele geçirmişlerdir³⁰.

Menteşe Beyliği'nin tam olarak ne zaman kurulduğu bilinmese de, 1290 yıllarına gelindiğinde Mentеше Beyliği kurulmuş durumdaydı. Oysa Sivas yöresine yerleşmiş bir Türkmen grubunun önderi Mentеше'nin 1277 yıllarında Karamanlılar'ın savaşlarıyla ilgili olduğu dönemde, Mentеше Beyliği'nin kurulamadığı anlaşılmaktadır. İleri ki dönemde Eşrefoğulları'na karşı girişilen savaşlar sırasında Mentеше oğulları batıya göç etmiş ve Ladik'in ötesine gitmişti.³¹

Menteşe Beyliği'ni kuran Mentеше Bey'den sonra oğullarından Mesut Bey hükümdar olup tahta geçmiştir. Mesut Bey'in kardeşi Kirman da Fenike'ye hakim olmuştur. 1296 yılına gelindiğinde Bizans komutanlarından Filantropos Aleksiyus Karya^{*}'yı Türkler'den geri almak için Mentеше bölgesine gelmişti. Mentеше Beyliği ile Bizans arasında yapılan bu savaş neticesinde küçük çaplı kazanımlar elde eden Aleksiyus, Tral şehir ve kalesini alarak Fethiye'ye çekilmiştir. Bu kısa süreli başarısının akabinde komutan Aleksiyus, Bizans İmparatoruna karşı isyan ederek idam edilmiştir. Aleksiyus'un idamıyla birlikte Mentеше Beyliği Karya bölgesinde egemenliğini pekiştirmiştir³².

Menteşe Beyliği güçlenmeye başlamasıyla Mesut Bey döneminde 1300 senesinde donanması ile büyük başarılar kazanmış ve Rodos adasının mühim bir kısmını Rumlar'dan almıştır. Rodos adası on sene sonra Memluk sultanı tarafından Akka'dan kovulan St. Jean şövalyelerini Papa ile Fransa kralı Güzel Philippe'nin yardımlarıyla Rodos Adası'na hücum ederek burasını tamamen zapt etmişlerdir. Mesut Bey Rodos'u geri almak için büyük gayret sarf etmiş ve bu sırada Cenevizliler'in bir ticaret gemisini zapt etmiş olan şövalyelere karşı, Ceneviz donanmasından yardım görmüş ve muvaffak olmak üzere iken, papa V. Clerment'in müdahalesi üzerine Cenevizliler yardımdan vazgeçmişlerdir³³.

³⁰ İ. Hakkı Uzunçarsılı, "Mentese Oğulları", s. 724.

³¹ Claude Cahen, **Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1984, s. 301.

* Muğla

³² İ. Hakkı Uzunçarsılı, **Anadolu Belikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devleti**, TTK, Ankara 1969, s. 71.

³³ İ. Hakkı Uzunçarsılı, "Mentese Oğulları", s. 725.

Mesut Bey'den sonra yerine oğlu Orhan Bey geçmiştir. Orhan Bey ise ilk iş olarak babası Mesut Bey'in yarıda bıraktığı Rodos'un fethi olayına yönelmiştir. 1320'den itibaren Rodos'u geri almak için şövalyelerle mücadeleye atılarak donanmasıyla taarruza kalkışmış ise de başarılı olamayarak donanması mağlup olmuştur³⁴. Bunun neticesinde Orhan Bey zor duruma düşmesine rağmen, 1320 yahut 1321 senesinde Rodos'a karşı hamleler yapmaktan geri kalmamıştır. Bu mücadelelerde, Rodos'tan kovulan Türkmen ailelerini yanına alarak katılması yeniden o bölgenin iskanına verilen önemin bir göstergesi olsa gerektir³⁵.

Menteşe Beyliği'nde Orhan Bey döneminin ne zaman son bulduğu kesin olarak bilinmemektedir. Ancak Oğlu İbrahim Bey'in 1344 senelerinde hükümdar olduğu bilinmektedir. Tahta geçen İbrahim Bey Anadolu'nun Türkleşmesi için birçok faaliyetin içinde bulunmuştu. İbrahim Bey, Aydınolu Gazi Umur Bey zamanında Latinler'in eline düşmüş olan İzmir'i kurtarmak için, Umur Bey'e yardım etmeye hazırlanmıştır. Ancak Umur Bey'in ölümü neticesinde bu yardım yapılamamıştır. Mentese Beyliği'nin Venedikliler ve haçlılara karşı mücadeleler içinde olması Beyliği zamanla zayıflatmış akabinde 1352 ile 1355 seneleri arasında Girit dukası vasıtasıyla ağır bir anlaşma imzalamaya mecbur kalmışlardır. Anlaşmaya görede İbrahim Bey, 1355 senesinde Balat'ta bir kilise inşası ile bir konsolos bulundurulmayı kabul ettirmiştir³⁶.

İbrahim Bey'in vefatından sonra hüküm sürmüş olan üç oğlu vardır. Bunlar Mehmet Bey, Musa Bey ve Gazi Ahmet Bey'dir. Türk Beyliklerinde hüküm süren ananeye görede bu üç oğuldan hiç olmazsa iki büyüğünün daha babalarının sağlığında onun valileri olarak her birinin memleketin bir bölgesine tayin olduklarını ve her üçünün de babalarının ölümünden sonra hükümeti aralarında paylaştıklarını, bu suretle içlerinden birine 'Ulubey' unvanının düştüğünü kabul etmek zarureti vardı. Musa Bey Milas, Peçin ve Balat'ta hakim olduğunu düşünmekteyiz. Mehmed Bey'i, Muğla ve Çine'de Ahmed Gazi de Marmaris ve Mekri ile birlikte ve güney sahil alanlarında hüküm sürmüş olduğu düşünülmektedir³⁷.

Menteşe Beyliği'nin bu şekilde en az 3'e bölünmesiyle birlikte gücünü büyük ölçüde kaybetmişti. Anadolu'da da Osmanlılar'ın uyguladığı baskı sonucunda Mehmet Bey tahtı

³⁴ İ. Hakkı Uzunçarsılı, "Menteşe Ogulları", s. 726.

³⁵ Mehmet Öztürk, **Oğuz Türkleri**, s. 368.

³⁶ İ. Hakkı Uzunçarsılı, **Anadolu Beylikleri**, s. 72.

³⁷ Paul Wittek, **Menteşe Beyliği**, s. 64.

bırakarak kaçmasıyla birlikte Mentese Beyliği'nin Muğla ve Palanya şubeleri Osmanlılar'ın hakimiyetine girmiştir. Mentese Beyliği'nin Milas ve Peçin şubesine gelince, burasının Osmanlı hükümdarı tarafından istila edilmiş olmaması arazinin dağlı ve arızalı olması yahut Osmanlılar'a muhalefet etmediği için münasip bir zamana bırakılmış olmasından dolayı olsa gerektir³⁸.

Ahmed Gazi'nin ölümünden sonra Mentese Beyliği'nin bu kısmı da Osmanlılar tarafından işgal olunarak sancak itibarı ile Hoca Firuz Bey'e verilmiş ve Ahmed Bey'in oğlu Mısır'a kaçmıştır³⁹.

1402'de Ankara Savaşı'ndan sonra kendisinden yüksek hâkimiyetini tanımak şartıyla Timur tarafından memleketleri kendilerine verilen diğer Anadolu Beylikleri gibi Mentese Beyliği de Mehmed Bey ile oğlu İlyas Bey'e verilerek tabiiyet alameti olarak üzere kendilerine taç, kemer ve yarlık verilmiştir. Mehmed Bey Kütahya'dan kalkıp Ege mıntıkasına gitmekte olan Timur'a Menderes nehri sahilinde yetişip, hediyelerini takdim ederek Timur'un tahsildarıyla birlikte Mentese ilinden tahsil ettikleri hayvan ve sair levazımat ile Tire'de bulunan Timur'un ordugâhına gelmiştir⁴⁰.

Osmanlılar'da, Ankara Savaşı sonrası yaşanan taht mücadelelerinde İlyas Bey, önce Çelebi Mehmed'e karşı mücadele eden kardeşi İsa'ya yardım etmiş ve onun muvaffak olamaması üzerine Aydınolu Cüneyt'in teşvikiyle, Çelebi Mehmed'in aleyhine olarak Aydın, Saruhan beyleri ile beraber İlyas Bey de ittifaka katılmıştır. Bu ittifakla yirmi bin kişilik bir kuvvet vücuda getirmişler ise de muvaffak olamayarak mağlup olan Cüneyt Bey, Çelebi Mehmed'e katılmıştır. Bunun üzerine Çelebi Mehmed Saruhan oğlu Hızır Sah Bey'i öldürmüş, İlyas Bey de Çelebi Mehmed'in hakimiyetini tanımıştır⁴¹.

Çelebi Mehmed kardeşi Musa'ya galebe ederek 1413'te Osmanlı Devleti'ni bir idare altında toplamaya muvaffak olmuştur⁴². Mentese Beyi İlyas Bey, bu senelerde üzerine kendi adının yanında Osmanlı sultanının da zikredildiği paralar bastırdı⁴³.

İlyas Bey'in ölümünden sonra iki oğlu Üveys ve Ahmed, Osmanlı tarafından Tokat'a sürülerek hapsedilmişlerdir. Bu kardeşler hapisten kaçmayı başararak Mısır'a sığınmışlardır⁴⁴.

³⁸ İ. Hakkı Uzunçarsılı, "Mentese Ogulları", s. 726.

³⁹ Pau Vittek, *Mentese Beyliği*, s. 74.

⁴⁰ İ. Hakkı Uzunçarsılı, *Anadolu Beylikleri*, s. 77.

⁴¹ İ. Hakkı Uzunçarsılı, *Anadolu Beylikleri*, s. 76.

⁴² İ. Hakkı Uzunçarsılı, "Mentese Ogulları", s. 729.

⁴³ Paul Wittek, *Mentese Beyliği*, s. 97.

Ahmed'in İlyas adındaki oğlu II. Murad'ın ölümü üzerine memleketine dönmüş ve eski topraklarını ele geçirebilmek için faaliyetlerine başlamıştır. Ancak yeni Osmanlı Hükümdarı II. Mehmed, Anadolu Beylerbeyi İshak Paşa'yı Menteşe beyliğine göndermiştir. İlyas Bey, Osmanlı kuvvetlerine mukavemet edemeyerek Rodos adasına kaçmıştır bu şekilde Osmanlı topraklarına katılmıştır. Menteşe Beyliği Osmanlılar zamanında sancak olarak idare edilmiş ve Anadolu Beylerbeyliği'ne bağlanmıştır⁴⁵.

⁴⁴ İ. Hakkı Uzunçarsılı, “Menteşe Ogulları”, s. 728.

⁴⁵İ. Hakkı Uzunçarsılı, **Anadolu Beylikleri**, s. 78.

BİRİNCİ BÖLÜM

BATI ANADOLU'DA KONAR-GÖÇERLER

1. Yörük Adının Manası

Yörük kavramı, Türklerin Anadolu'ya akmaya başlamaları ve aynı zamanda yerleşik hayata hızla yönelmeleri ile ortaya çıkmıştır. Anadolu'da eski geleneksel tarzını devam ettirmek isteyen Türkmen gurupları belirli bir dönem sonrasında bu adla anılmaya başlamıştır⁴⁶.

Anadolu'ya gelen Türkler, Osmanlı Devleti döneminde “Türkmen” adının yanında “Yörük” olarak da isimlendirilmiştir. Zaman zaman birbirinin yerine kullanılan bu iki ismi birbirinden kesin çizgilerle ayırmak güçtür. Türkmenler ve Yörükler yaşadıkları hayat tarzının bir gereği olarak, “konar-göçer”, “göçer-evli”, ve “göçebe” gibi isimlerle anılmıştır⁴⁷.

Anadolu ve Rumeli'de göçebe olarak yaşayan, geçimlerini hayvancılıkla sağlayan ve mevsimlere göre ova veya yaylalarda kurdukları çadırlarda oturan Oğuz Türklerine Yörük denir. Bunlara, Türkmenler adı da verilir. “Cesur, muhârip, iyi yürüyen, eli ayağı sağlam” gibi mânâları ifade eden “Yörük” kelimesi yerine, “yürük” kelimesi de kullanılır. Umumî olarak konar-göçer hayat yaşayan bütün topluluklar için kullanılan bu isim, daha çok göçebe Oğuz boyları için alem (özel isim) olmuştur⁴⁸.

Başka bir görüşe göre de Türkçe “yürümek” fiilinden türeyip, yürüyen sefere koşan göçebe yaşayan anlamlarına gelen kelime daha sonra anlamlar değiştirerek, devamlı yer değiştiren, göçebe halkın genel adı olmuştur⁴⁹.

Yörük kelimesi XVI. Yüzyılın sonlarına doğru gerçek anlamını kaybetmiş ve daha çok Batı Anadolu ile Güney Batı Anadolu'daki oymakların genel adı olmuştur. Yani Yörük adının kavmi hiçbir anlamı yoktur⁵⁰.

⁴⁶ Sadullah Gülten, **XVI. Yüzyılda Batı Anadolu'da Yörükler**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bilim Dalı Yeniçağ Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2008, s.19.

⁴⁷ Sadullah Gülten, **XVI. Yüzyılda Batı Anadolu'da Yörükler**, s.19.

⁴⁸ Hale Bozalan, **Bergama Merkez İlçe Ve Köylerinde Yaşayan Yörüklerin Ağız İncelemeleri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2008, s. 8.

⁴⁹ Vahid Çabuk, “Yörükler”, **İA**, C. XIII, MEB Yayınları, İstanbul 1986, s. 430.

Arşiv belgelerinde aşiret, cemaat, oymak gibi isimlerle geçen konar-göçerler, yaşadıkları hayat tarzına göre mevsimden mevsime yaylak ve kışlakları arasında sürekli olarak hareket etmektedirler⁵¹.

Osmanlı dönemi boyunca göçerler, “Türkmen” ve “Yörük” (veya Yürük) kavramları olarak bilinmektedir. Bu kavramlar etnik kökenden ziyade, yaşam tarzlarını tanımlamaktadır.⁵².

Açık bir şekilde Yörüklerin isimleri ilk defa Fatih kanunnamesinde görülmektedir. Kanunname de alınacak vergiler ve yörüklerin statüleri hakkında bilgi verilmektedir. Ancak kanunnamelerden sonra Osmanlılarda Yörük* tabirinin bir etnik form veya yaşayış tarzından ileri gelen bir isim olmaktan ziyade bir hukuki tabir olduğuna hükmedilmiştir⁵³.

Yörük adına 15. yüzyıl kanunnamelerinde ve Aşıkpaşaza’de de rastlanmaktadır, ancak bu yıllarda bir boy ad olarak de il, askeri ve yönetsel bir örgüt anlamında kullanılan Yörük kelimesi daha sonralar gerçek anlamını kaybetmiş ve Bat -Anadolu ile Güney Bat – Anadolu’daki oymakların genel adı olmuştur⁵⁴.

Anadolu’da Osmanlı hakimiyetinin başlaması ile birlikte Batı Anadolu’daki konar-göçer Türkmenler, Yürük/Yörük diye adlandırılmıştır. Genel olarak, yörük adının “yürü-mek” mastarından türetildiği ve yürüyen, sefere koşan, çadır halkı, bir yerde durmayıp devamlı yer değiştiren göçebe manasında kullanıldığı kabul edilmiştir. Konar-göçerler yaylak ile kışlak arasında geçen hareketli hayat tarzları nedeniyle bazen, yanlış olarak, göçebe şeklinde değerlendirilmişlerdir. Temel iktisadî faaliyet olarak, yazın yaylaklarında hayvanlarını otlatmalarına karşılık, kışlaklarında küçük çapta da olsa ziraatla uğraşmaları tam bir göçebe

⁵⁰ Orhan Saki, **Anadolu’da Türkmenler ve Yörükler**, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, Mart 2006 İstanbul, s. 77.

⁵¹ Latif Armağan, “XVI. Yüzyılda Teke Sancağı’ndaki Konar-Göçerlerin Demografik Durumu Üzerine Bir Araştırma”, **Osmanlıdan Cumhuriyete Yörükler ve Türkmenler**, Phoenix Yayınları, Ankara 2008, s. 1.

⁵² Erdar Aksoy, **Konar-Göçer Alt Kültüründe Kadın Kimliği**, Phoenix Yayınları, Ankara 2008, s. 16.

* Osmanlılar, Yörük unsurunu “Askeri” bir sınıf olarak ayırmışlar; onlara dair kanunnameler tedvin etmişlerdir. Yörükler, bu imtiyazlı durumlarına mukabil, devlete karşı bir takım görevlerle mükelleftirler. Bu konu hakkında ayrıca bkz., İbrahim Gökçen, **16. Ve 17. Asır Sicillerine göre Saruhan’da Yürük ve Türkmenler**, Marifet Basımevi, İstanbul 1946, s. 15-16.

⁵³ Ayşe Hilal Tuztaş, **Günümüzde Isparta’da Yaşayan Yörüklerin Siyasi Ve Kültür Tarihleri**, İstanbul Üniversite Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek lisans Tezi, İstanbul 2005, s. 11.

⁵⁴ Halil İnalçık, **Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik Ve Sosyal Tarihi (1300-1600)**, çev. Halil Berktaş, Eren Yayınları, İstanbul 200, s. 60.

hayat yaşamadıklarının en açık kanıtıdır. Böyle bir yaşam tarzının iskan açısından ifade ettiği anlam yerleşik hayat ile göçebelik arasında bir ara şekil olmasıdır⁵⁵.

Osmanlı döneminde Yörük adıyla bilinen konar-göçer aşiretler, toplu olarak buldukları yerlerde ise; “Dulkadirli (Zülkadirli) Yörükleri”, “ ifraz-ı Zülkadriyye Yörükleri”, “Ramazanlu ulusu”, “Hama Yörükleri”, “Ankara Yörükleri”, “Bolu Yörükleri”, “Teke Yörükleri”, “Söğüt Yörükleri”, “Turhal Yörükleri”, “Cemele Kalesi Yörükleri” gibi muhtelif adlarla bilinmekteydiler. Rumeli’dekiler ise “Naldöken”, “Tanrı dağı (Karagöz)”, “Selanik”, “Ofçabolu”, “Vize” ve “Kocacık Yörükleri” v.b. adları almışlardır⁵⁶.

Yörük kelimesi etimolojik açıdan çok fazla tartışılmış kelimelerden birisidir. Türkmen ve Yörük kelimesinin tarihi vesikalarda eş anlamlı kullanıldığını belirten Eröz'e göre, Yörük kelimesi yürümek fiilinden türeyen bir isimdir ve yürüyen, bir yerde durmayan, göçkünü, konar-göçer, göçebe olan anlamlarına gelmektedir. Mehmet Eröz ise, Yürümek fiilinden yapılmış Yörük kelimesinin aynı zamanda Anadolu'ya gelip yurt tutan göçebe Oğuz boylarını (Türkmenleri) ifade eden bir kelime olduğunu kaydeder⁵⁷.

Oğuzlar, Türkmenler ve Yörükler üzerine çalışmaları ile bilinen Faruk Sümer'e göre de Yörük adı yürü-fiilinden -k ekiyle yapılmış bir isim olup yürüyen anlamına, deyim olarak ise göçebe anlamına gelmektedir. Sümer, Kanunnamelerde de Yörük deyiminin göçebe yaşayış şeklini ifade ettiğini kaydetmektedir. Sütçüler, XVI. Yüzyıl Osmanlı tahrir defterlerinde Halep Türkmenleri, Yeni il ve Dulkadirli elinde bazen bu adla, yani Yörükkan-ı Halep, Yörükkan-ı Dulkadriyye şeklinde anıldıklarını ifade eder. Yörüklerin yayıldıkları sahalarda ise Kızılırmak yayının batısından İçeli'de içine alacak şekilde çekilecek çizginin batısında kalan bölgeler ile Rumeli toprakları olarak tespit edilmiştir. Bundan dolayı, Anadolu'nun batı bölgelerinde XVII. Yüzyıldan önce konar - göçerlik edenlere ve bunların kurdukları köylere "Yörük" veya "Yörük - köyü", bahsedilen yüzyıldan sonra buralara gelen konar - göçerlere de "Türkmen" denilmiştir⁵⁸.

⁵⁵ Ömer Düzbakar, “Hüdavendigâr Sahasında Konar-Göçerler”, **Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S. 4, Bursa 2003, s. 62.

⁵⁶ Doğan Yörük, “Aksaray Sancağı'ndaki Konar-Göçer Teşekküller (1500-1584)”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.10, Konya 2003, s. 385-386.

⁵⁷ Erdal Aksoy, “Anadolu'da Yaşayan Oğuz Türklerinde Sosyal Farklılaşma: "Türkmenler" ve "Yörükler", **Kök Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi**, C. I, S.I, Osmanlı Özel Sayısı, Ankara 2003, s. 105-021.

⁵⁸ Cahit Geleçki, , “Türk Kültüründe Oğuz-Türkmen-Yörük Kavramları”, S. I, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, Güz 2004, s. 15. Bu konu hakkında ayrıca bkz., Erdal Aksoy, “Anadolu'da Yaşayan Oğuz Türklerinde Sosyal Farklılaşma: "Türkmenler" ve "Yörükler", s. 105-021.

Sonuç olarak konar-göçerlere Osmanlı Devleti'nde buldukları coğrafyaya göre Türkmen veya Yörük isimleri ile anılmışlardır. Kızılırmak'ta batı taraflarından Marmara ve Rumeli'ye kadar uzanan bölgelerde konar-göçerlere Yörük ismi verilmiştir. Kızılırmak'ın doğusu Anadolu'nun güney kısmı Suriye ve Irak'ta yaşayan konar-göçerlere de Türkmen adı verilmiştir. Coğrafi saha itibarıyla hem Türkmen hem de Yörük adlarını birbirinden ayırmak çok güçtür bu tabirler aynı bölgede aynı konar-göçerler içinde zaman zaman bir birlerinin yerlerine de kullanılmıştır⁵⁹.

2. Yörüklerin İktisadi Yapılandırılmaları ve Vergilendirilmeleri

Mali olayların ve özellikle vergilerin, insanlar veya sosyal gruplar üzerinde önemli etkileri olmaktadır. Vergiler kamu hizmetlerinin finansmanını karşılamada bir araç olduğu kadar ekonomik ve sosyal boyutlar açısından da toplumsal yaşamda önemli bir yere sahiptir. Tarihsel süreç içerisinde vergiler zaman zaman devlet yöneticileri tarafından toplum yapısının değiştirilmesi amacıyla bir araç olarak kullanılmıştır.

Hemen hemen her toplumun gelişmesinde göçebelik yaşanan bir aşamadır. Uzun süren bir dönem içinde beliren ve bir topluma özgü bir nitelik durumuna gelen göçebeliğin siyasal iktidarın oluşumu, biçimi ve işleyişinin belirlenmesinde önemli rolü olmuştur. Devletler göçebeleri sürekli olarak yerleşik düzene geçirmek için çaba sarf etmişlerdir. Göçebelerin yerleşik yaşama geçirilmek istenmesinde iki önemli gerekçe ön planda olmuştur. Bunlardan birincisi, iyi savaşçılar olan göçebelerin potansiyel siyasi bir tehdit olabilecekleri; ikincisi ise göçebe toplulukların iskan edilmesinin vergilendirilebilir gelirlerin miktarını doğrudan arttıracak olmasıdır⁶⁰.

Osmanlı Devleti'nin konar-göçer olarak adlandırdığı Yörükler il ya da ulus ve oba ekinde yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Yörük topluluklarının başına yönetici olarak Yörüklerin de onayının alınmak koşulu ile Osmanlı Devleti tarafından beyler atanmıştır. Bu beyler

⁵⁹ Abdülatif Armağan, **XV. Ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı'nda Konar-Göçerler: Sosyo- Ekonomik ve Demografik Durumları**, Phoenix Yayınları, Ankara 2008, s. 72

⁶⁰ Ali Rıza Gökbnar, "Osmanlı Devletinde Yörüklerin Göçerlikten Yerleşik Yaşama Geçirilmesinde Uygulanan Vergi Politikaları Ve Sosyal Sonuçları", **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. I, S. 2, Manisa 2003, s. 59.

yardımcılarıyla birlikte Yörükler arasındaki çeşitli sorunlar , anlaşmazlıklar çözmek, vergileri toplamak ve bunlar gerekli yerlere teslim etmekle görevlendirilmişlerdir⁶¹.

Yörükler ekonomik faaliyetleri neticesinde ağıl, ağnam, yapağı, kıl, yaylak ve kışlak vergisi başta olmak üzere hayvanları için ödedikleri çeşitli vergiler yanında tarımla uğraşanlar öşür gibi vergilerini nakdi olarak öderlerken bazen bu vergilerin bedelini sadeyağ, çeşitli hayvanlar ve ürünlerle de aynı olarak ödeyip ülke ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlamışlardır. Aynı zamanda XIX. yüzyılda ödedikleri bu vergiler yanında avarız, sancak masrafı, hilat baha, hediye baha ve esb baha gibi çeşitli salma vergi ve harçları da taşra idarecilerine ödemekle yükümlü tutulmuşlardır. Bu şekilde taşradaki idarecilerin başıboş davranışlar sergileyip kanun tanımaz hareketlerle tahsil ettikleri salma vergiler, muhtemelen Yörüklerin vergi ödemeye muhalefet etmelerindeki temel sebeplerden birisidir⁶².

Yayla iskanında göze çarpan ilk özellik, bu iskanın genellikle kısa süreli olmasıdır. Yazın yaylalara çıkan konar-göçerler yaz devresini ya çadırlarda veya kendilerine ait hayat sahası içinde yaptıkları meskenlerde geçirirler; güz ayları yaklaştığında ise, yayladan inerek, hayvanları ile birlikte kış aylarında konakladıkları “kışlak” olarak nitelendirilen yerleşim birimlerine gitmektedirler. Hayvanlarını miri yaylaklarda veya tımar sahibinin arazisinde otlatan konar-göçerler, resm-i yaylak adıyla vergi ödemekte idiler.

Yörüklerin ödedikleri vergiler arasında resm-i çift, resm-i bennak gibi vergilerin olması bize bunların bazılarının çiftliklere sahip olduklarını ve hayvancılığın yanında tarımla da işgal ettiklerini göstermektedir⁶³.

Aşiretler, yaylağa çıkarken geçtikleri bölgeden resm-i yaylak talep edilmezdi. Ancak bir bölgede üç gece kalırsa yaylak vergisinin alınması karara bağlanmıştı. Vergi bedeli olarak genelde her yüz koyuna yirmi akçe takdir edilmişti. Yayla mevsimi sona erince anılan gruplar kışı geçirmek amacıyla, sıcak bölgelere indikleri vakit, arazisinde kışladıkları tımar sipahisine resm-i kışlak olarak umumiyetle üç yüz koyuna bir orta koyun veya şişek bazı

⁶¹Ali Rıza Gökbnar, “Osmanlı Devletinde Yörüklerin Göçerlikten Yerleşik Yaşama Geçirilmesinde Uygulanan Vergi Politikaları Ve Sosyal Sonuçları”, s. 60.

⁶²Ziya Kazıcı, **Osmanlı’da Toplum Yapısı**, Bilge Yayınları, İstanbul 2010, s. 169-173.

⁶³Ali Rıza Gökbnar, “Osmanlı Devletinde Yörüklerin Göçerlikten Yerleşik Yaşama Geçirilmesinde Uygulanan Vergi Politikaları Ve Sosyal Sonuçları”, s. 62-65.

bölgelerde besili koyun veriyorlardı. Kışlaklar alınıp satılmaz ve tapu ile kimseye tasarruf ettirilemezdi. Ahalinin rızası olmadan ziraat dahi yapılamazdı⁶⁴.

Yörükler, Osmanlı Devleti için önemli bir ekonomik kaynak olma özelliği taşımakla birlikte devletin kuruluşundan yıkılışına kadar aynı veya nakdi olarak önemli yükümlülükler üstlenmişlerdir. Sadece vergi kaynağı olarak düşünülmemesi gereken Yörükler aynı zamanda devletin ihtiyacı olan yük ve binek hayvanlarının yetiştirilmesinden ordunun ve şehirlerin et ihtiyacının karşılanmasına hatta hayvanlardan elde edilen birçok yan ürüne kadar çeşitli alanlardaki üreticilik rollerini sürdürmüşlerdir. Nitekim sahip oldukları koyun ve keçi sürüleri ile iç pazarların et, süt, yağ, peynir, deri, kıl, yün ve yapağı gibi ihtiyaçlarını karşılamakla kalmamışlar aynı zamanda at, eşek ve deve gibi hayvanlarla ulaşım ve taşımacılık sektörünün belkemiği olmuşlardır. Bu üretim ve taşımacılık alanında sağladıkları imkanlar yanında insan gücü kaynağı açısından da ülke ekonomisi için başta hayvancılık olmak üzere önemli bir itici güç niteliği taşıdıkları gibi hayvancılığı tarım sektöründe ürettikleri ürünlerle tamamlayıp ekonomiye ciddi ölçüde katkı sağlamışlardır⁶⁵.

Kışlaklara gelince, konar-göçerlerin kış mevsiminde sürülerini muhafaza edebilecekleri, dar alanda otlatma imkanı bulabilecekleri kuytu, soğuk havanın tesirinin nispeten az olduğu düzlük yerlerdir. Bunun yanı sıra konar-göçer grupların buldukları bölgelere göre bazen ağıl, mağara gibi yerler de kışlak olarak kullanılmaktaydı. Kışlak sahaları da tıpkı yaylaklar gibi ziraate açılmazdı. Ancak dar alanda konar-göçerlik yapıldığında kışlak sahalarında meydana getirilmiş olan ağıl veya mağaralar ile geçici barınmak amacıyla inşa edilmiş olan evler zaman içinde bir köyün meydana çıkmasına ortam hazırlamıştır. Bu duruma, kışlak veya yaylak sahalarına yakın yerlerde yapılan tarla ziraatini de eklemek gerekir⁶⁶.

Yörüklerin ve Türkmenlerin yaşadıkları bölgelerden belirli nedenlerle hayvanlarını otlatmak için mevsimlik göç etmeleri sonucunda yaşadıkları bölgelerde birçok sorun teşkil etmesine neden olmuştu. Çünkü hızlı değişen nüfus aritmetiği, Osmanlı gibi merkezi otoriteye çok önem veren bir devlet için tehlike arz ediyordu⁶⁷. Konar ve göçer cemaatlerin

⁶⁴ Rafet Metin, “XVI. Yüzyılda Anadolu’da Nüfus ve Yerleşme”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yeni Çağ Bilimi, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2007, s. 72.

⁶⁵ Mehmet Ak, “XIX. Yüzyılda Teke Yörüklerinin Sosyo-Ekonomik Durumu”, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Antalya 2010, s. 180-181.

⁶⁶ Rafet Metin, “XVI. Yüzyılda Anadolu’da Nüfus ve Yerleşme”, s. 77.

⁶⁷ Faruk Demirtaş, “Osmanlı Devrinde Anadolu’da oğuz Boyları”, C. 7, S. 2, **Ankara Dergisi**, Ankara 1949, s. 324-330.

mensuplarının, yılın belirli dönemlerinde gerçekleştirdikleri yaylaya gidip gelme döneminde, yolları üzerinde bulunan bölgelerde sebep oldukları bu tür olaylar, devlet idarecileri tarafından eşkıyalık olarak adlandırılmaktadır. Yaylaya gidiş ve geliş sırasında meydana gelen bu tür eşkıyalık olaylarının yanında, bazı cemaatlerin mensupları, çevrelerinde bulunan başka eşkıya gurupları ile birleşerek, toplu bir şekilde dolaşıp, yolları üzerinde bulunan bölgelerde hususî olarak eşkıyalık olaylarına da neden olmaktaydılar⁶⁸.

Hayvancılık sektöründe ülkenin lokomotifi konumundaki Yörüklerde, yaylak ve meralar ortak mülkiyet alanları olarak dikkat çekerken Asya'dan beri var olan damgalama ve en vurma adeti ile gelişmiş bir ferdi mülkiyet anlayışına sahip oldukları görülmektedir. Öte yandan Yörükler, hayvanlara vurdukları en ve damgalar yanında hayvanları tip ve eşkallerine göre adlandırıp Türk dilinin ve kültürünün zengin folklorik yapısını geçmişten günümüze taşımakla kalmamışlar aynı zamanda besledikleri hayvanların tür ve rengine göre çeşitli adlar alıp kültürel açıdan onlarla adeta bütünleşmişlerdir. Bunların yanında devlet, hayvancılık açısından bir takım tedbirleri almaya çalışırken bilinçsiz hayvan kesimi ve salgın hastalıklar maddi kayba yol açmıştır.

Genel olarak konar ve göçer olarak yaşamlarını sürdüren cemaatlerin, bu yaşam özellikleri nedeniyle eşkıyalık olaylarına tevessül etmeleri kolaylaşmaktadır. Bu özellikleri sahip olmaları, bu cemaatlerin eşkıyalık olaylarına neden olmalarında belirli oranda etkili olmuştur. Zira, konar ve göçer olarak belirli oranda yer değiştiren bu cemaatlerin mensuplarının, eşkıyalık yapmalarından sonraki dönemde, takip edilmeleri ve yakalanmaları hususunda büyük güçlükler ortaya çıkmaktadır⁶⁹.

Yörüklerin Yazlık için daha serin yerlere gitmesi üzerine yaşadıkları alanlarda birden nüfus azalmasına hatta bitmesine neden olmaktadır. Bunların yanında vardıkları noktalarda ise mahalle hatta bir köy kuracak kadar hızlı bir şekilde nüfuslanmaları buralarda bir takım otoriter boşlukları meydana getirmektedir. Bu yüzden Osmanlı Devleti Yörüklerin yer değiştirmelerini belirli bir kurallar dahilinde gerçekleştirmelerini istiyordu.

Sonuç olarak genellikle hayvan yetiştiriciliğiyle uğraşan Konar-göçerler, yerleşik toplumun ayrılmaz bir parçasını oluşturuyordu. Osmanlı toplumsal hayatın devamı için

⁶⁸ Özcan Tatar, Özcan Tatar, XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Çukurova'da Aşiretlerin Eşkıyalık Olayları Ve Aşiret İskanı (1691-1750), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Elazığ 2005, s. 7.

⁶⁹ Özcan Tatar, XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Çukurova'da Aşiretlerin Eşkıyalık Olayları Ve Aşiret İskanı (1691-1750), s. 7.

vazgeçilmez bir takım fonksiyonları icra ediyorlardı. Temel besin maddelerinden biri olan etin yanı sıra, kent sanayine yük ve deri gibi temel hammadeleri temin eden hayvancılık, sanayi öncesi dünya ekonomisinde hayati bir öneme sahipti⁷⁰.

Bunun yanı sıra ormansal alanlarda da faaliyet göstererek bataklık alanları da zirai alanlara çevirmektedirler. Zirai alanlara çevirdikleri yerlerde de tarımla uğraşarak faaliyetlerini sürdürmektedirler⁷¹.

15. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti, Yörüklerin bağımsızlığı ve hareketliliğinin beslediği yerleşik toplum yapısına kar potansiyel bir tehlike olarak görmeye başlamıştır. Ayrıca Yeniçeri Ordusu'nun kurulması ve devşirme uygulamasının başlatılması , orduda Yörük gereksinimini azaltmıştır. 15. Yüzyılda Osmanlı yönetimi reyanın tabi olduğu vergi mükellefiyetlerini Yörüklerin de yerine getirmesine karar vermiştir. Yapılan düzenlemelerle önceleri sadece ağnam resmi ödeyen Yörükler ağırlaştırılmış ağnam vergisi, otlak ve kışlak vergileri, şahsi vergi olan resm-i kara da ödemeye başlamışlardır. Böylece 300 koyuna sahip bir Yörük 100 akçe öderken, yapılan düzenlemeler sonucu 218 akçe vergi öder duruma gelmiştir.

Vergiler aracılığıyla Yörükler uygulanan iskan politikası sonucu Yörükler yerleşik yaşama geçmeye başlamışlar, ancak yerleşikliği bir türlü kabullenememeleri ve yeterince tarım bilgisine sahip olmamaları nedeniyle yerleşik yaşamda yeterince başarılı olamamışlardır. Sürülere konulan vergilerin Yörüklerin ekonomik yaşamına yıkım getirmesi, onlar isyana ya da yerleşime zorlayacak sınıra ulaşması Osmanlı yönetimince yeterince önemsenmemiştir. Küçük sürülere uygulanan vergi oranlarının en az büyük sürülere uygulanan oranlar kadar olması sonucunda sürüsü marjinal olan bir Yörük, vergi borcunu ödemek için koyunların satmak zorunda kalmıştır⁷². Böyle bir sat sürünün büyüklüğünü, yıpranma ya da hastalıklar telafi ederek kendisini doğal yoldan yeniden üretecek gerekli asgari düzeyin altına çekmiştir. Dolayısıyla Yörükler uygulanan mali yükümlülüklerle giderek yoksullaştırılmış, sürüleri kırsal göçebe yaşamın devam ettirmeye yetecek gerekli büyüklüğü koruyamamıştır. Kısaca

vergiler yoksul Yörükleri, yoksul topraksız köylüye dönüştürmede bir araç işlevi görmüştür.

⁷⁰ Orhan Saki, *XVI. Yüzyılda Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler*, s. 71.

⁷¹ Orhan Saki, *XVI. Yüzyılda Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler* , s. 71.

⁷² İsmail Uçakçı, *Oğuz Boyları*, s. 451.

3. Yörüklerin İdari Yapıları

Osmanlı döneminde Yörükler yerleşik idari ve mali bir organizasyona sahipti. Bu idari ve mali organizasyon içindeki büyük gruplar Ulu Yörük, Karaca Koyunlu, Kütahya, Ankara, Bolu, Menteşe Yörükleri gibi hususi adlarla bilinmektedir. Bu isimler, konar-göçerlere genellikle merkezi idare tarafından verilmiş olmasına rağmen gelişi güzel bir şekilde verilmemiştir. Bu hususa konar-göçerlerin yaşadıkları coğrafi saha, Osmanlı döneminden önce mensup oldukları Türkmen beylikleri ile önceki idari ve sosyal teşkilatın izlerini taşıyan “il” veya “ulus” gibi tabirler büyük rol oynamıştır. İl ya da ulus ismi altında gruplandırılan konar-göçer halk sırasıyla boy, kabile, cemaat, oymak, mahalle, oba ve aile şeklinde bölümlere ayrılmıştır⁷³.

Osmanlı yönetiminde ki Yörükler aşiret, cemaat, bölük ve tirlere şeklinde kaydedilmiştir⁷⁴. Buldukları coğrafyalara göre adlar almışlardır⁷⁵.

Osmanlıya tabii olan birçok konar-göçer topluluklara aşiret denildiği gibi daha sonra da yerleşik hayata geçip köyler kurmuş olan topluluklara da aşiret adı verilmektedir⁷⁶.

Osmanlı memleketlerindeki göçebeler “ulus” adı altında birlik oluşturarak resmen aşiret, cemaat ve oba gibi idarî birimlere bölündüler. Bunların başında bulunan “bey, ağa veya şeyh” denilen reisleri ile onlara bağlı olan kethüdalar, oymakbaşları hem aşiretin iç meselelerini çözümlmek, hem de aşiretlerle devlet arasındaki ilişkileri düzenlemek üzere hükümet tarafından muhatap kabul edildiler⁷⁷.

Konar-göçer grupları yerleşik yaşayan Osmanlı tebaasından farklı bir yapıya sahip oldukları için diğer ahalinden idari ve sosyal yapı olarak farklılaşmaktadır. Bu farklılık sosyal yapı da kendini en üst birim olan “boy” (taife) olarak göstermektedir. Boya bağlı olan yapılar ise genellikle “cemaat” olarak adlandırılmaktadır⁷⁸.

Yörüklerin sürekli denetim altında bulundurmak isteyen Osmanlı, merkeziyetçi idare şekline karşı olarak kanunnamelerde, “Yörük, konar-göçer taifedir, karada ikametleri yoktur”

⁷³ Sadullah Gülten, **XVI. Yüzyılda Batı Anadolu’da Yörükler**, s. 31.

⁷⁴ Mükremin Halil Yınanç, “Aşiret”, s. 710,

⁷⁵ Abdüllatif Armağan, **XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı’nda Konar-Göçerler: Sosyo-Ekonomik ve Demografik Durumları**, s. 72.

⁷⁶ Faruk Söylemez, **Osmanlı Devletinde Aşiret Yönetimi, Rişvan Aşireti Örneği**, s. 16.

⁷⁷ Abdullah Saydam, “Sultanın Özel Statüye Sahip Tebaası Konar-Göçerler”, s. 19-20.

⁷⁸ İlhan Şahin, **Osmanlı Döneminde Konar Göçerler**, s. 174.

ve “Yörük la- mekandır, ta'yin-i toprak olmaz, her kande dilerse gezerler” hükümleriyle belirtmişlerdir⁷⁹.

Burada en dikkati çeken konu, çoğu yerde olmayan tir*’lerden bahsedilmesidir. Büyük cemaatlerin çoğu tir’lere ayrılmıştır. Yani tir bir cemaatin alt birimini teşkil etmektedir. Mesela, “Tir-i Bali Barzası an Cemaat-i Oturak Barza” gibi ifadelerle büyük ve önemli bir cemaatin alt kolu olduğu belirtilmiştir. Çok az miktarda da bağımsız olarak yani hiçbir cemaate bağlı olmadan “Tir-i Ahi Evren, Tir-i Ahmed v. Aydın” gibi zikredilmiştir. Fakat büyük çoğunluğu “Cemaat-i Oturak Barza, Kayı, Mukata’a-i İskender Bey, Kızılca Keçilü, Horzum, Mukata’a-i Yahşi Bey, Divane Ali ve Güne Barza, Karacakoyunlu’ gibi nüfusça büyük ve Osmanlı Devleti’nde ve bölgede önemli bir etkiye sahip olan Yörüklere tabi olarak yani alt birimi olarak belirtilmişlerdir. Tir’lerin aldığı isimlerin büyük çoğunluğu insan ismidir. Yani büyük ihtimalle o cemaatin ileri gelenleri veya kethüdasının adı bu isimlendirmede etkili olmuştur. Ayrıca buldukları bölgenin ve mevkiinin adı, kullandıkları eşya, ekonomik faaliyetlerinin de etkili olduğunu görmekteyiz. Burada birçok cemaatin alt bölümlerinin tir olarak kaydedilmesi devletin daha iyi kayıt altına alma, kontrol etme, belirli kişilerin sorumluluğuna sokma düşüncesinin ürünüdür⁸⁰.

Tir, cemaat ve bölüklerin bir araya gelmesiyle Boylar oluşmaktadır. Buradan da anlaşılıyor ki bu grupların (Tir, Cemaat ve Bölük) birbirleriyle akraba oldukları ve sosyal ilişkiler bağlamında sıkı bağların olduğunu göstermektedir⁸¹.

Boy, Boyu oluşturan Cemaatlerin önde gelen ailelerinden, bey unvanı taşıyan birisinin idaresi altındadır. Beyler, Boy içerisindeki cesareti, mali kudreti, doğruluğu ile tanınan kişiler arasından seçim yolu ile iş başına getirilmiştir*. Bu seçim devlet tarafından tasdik edildikten sonra seçilen kişiye Beylik beraatı gönderilmiştir. Böylece aşiret aristokrasisi devletin denetimi altına girmiştir. Aşiret Beyleri aşiretlerle devlet arasındaki ilişkileri sağlamanın yanı

⁷⁹ Yusuf Halaçoğlu, **XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunun İskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi**, Ankara 1991, s. 14.

* Yörük teşekkülü içerisinde geçen Tir tam olarak aydınlatılamamıştır. Daha çok Batı Anadolu Yörüklerinde görülmektedir. Genel kanı Moğol baskısından kaçan Oğuz Türklerinin bir kolu olduğu ve anlamının da ok Oğuzları ifade ettiği.

⁸⁰ Karaca, Behset, “1522-1532 Menteşe Yörükleri”, s. 425-426.

⁸¹ İlhan Şahin, **Osmanlı Döneminde Konar Göçerler**, s.260.

* Wittek’in Gazi Tezi’ni esas da kabul eden Köprülü, İlk Osmanlıların Uçlardaki hayatlarını ve teşkilatlarını açıklayarak, gazi tezini destekleyen deliller sunmaktadır. Köprülüye göre, İlk Osmanlılar yarı göçebe bir topluluktur.

sıra, verilerin toplanmasında ve talep edilmesi halinde seferlerle aşiret mensuplarının başında katılmak gibi bazı görevler üstlenmiştir⁸².

Tir, cemaat ve bölükten sonraki birim ise mahalle, oymak, aile ve obadır. Mahalle ve oymak obadan daha fazla nüfusa sahiptir. Mahalle nüfus yoğunluğu bakımından obadan daha büyüktür. Topluluk ise obaların birleşmesiyle meydana gelmektedir. Topluluklar önde gelen kişilerin adını almaktadır ve bu şahıslar devlet tarafından tanınmaktaydı⁸³.

Osmanlı Devleti bir kanunname hazırlarken veya bir oluşumdan bahsederken, iskan edilecek yerlerin coğrafi ve nüfus özelliklerini göz önüne almaktaydı⁸⁴.

Konar-göçerler Osmanlı devleti alanları içerisinde belirli bir alan içerisinde yaylak ve kışlak hayatı yaşamaktaydılar. Bu durum ise daha sonraki yıllarda nüfus yoğunluklarına göre Osmanlı devleti içerisinde düzeni bozmamaları için kaza veya sancak statüsü verilmiştir. Bu yapının en küçük birimi cemaatti. Cemaatler bu yapının en önemli yapı taşı olmakla birlikte nereye giderlerse gitsinler adlarını değiştiremiyorlardı. Böylece bu grupların birliğinin bozulması engellenmeye çalışılmıştır⁸⁵.

Konar-göçerlerin hangi sancağa bağlanacağı konusu ise yaylak ve kışlak alanlarının sınırları belirlemekteydi. Fakat bazı durumlarda yaylak ve kışlak alan mesafelerinin uzak olması durumunda kışlaklarının durumu belirleyici olmaktadır. Yani hangi sancak sınırları içerisinde kışlaklarsa o sancağa tabii olmaktadır⁸⁶.

Konar-göçerler grupların idarisinde en üst birim olarak kadılar bulunmaktaydı. Bununla birlikte kadılar göçebelerle birlikte yaylak ve kışlaklar arasında onlarla birlikte hareket etmekteydi⁸⁷.

Osmanlı devleti konar göçer gruplar arasındaki her türlü sosyal ve idari sorunların çözümü için tüm yetkileri kadılara vermişlerdir. Kadılardan başkaların konar göçer gruplara

⁸² Sadullah Gülten, *XVI. Yüzyılda Batı Anadolu'da Yörükler*, s. 32-33.

⁸³ İlhan Şahin, *Osmanlı Devletinde Konar Göçerler*, s. 259.

⁸⁴ Özlem Bektaş Öztaşkın, *XV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlı Devletinde Halk*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlk Öğretim Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum 2008, s. 140.

⁸⁵ Orhan Saki, *XVI. Yüzyıl Osmanlı Arşiv Kayıtlarına Göre Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler*, s. 53.

⁸⁶ İlhan Şahin, *Osmanlı Devletinde Konar Göçerler*, s. 176.

⁸⁷ Tufan Gündüz, *Anadolu'da Türkmen Aşiretleri Bozulus Türkmenleri*, Bilge Yayınları, Ankara 1997, s. 110.

karişmasını engellemeye çalışmıştır. Fakat bazı durumlarda bu hususta başarılı olamamıştır. Bazı durumlarda da Osmanlı devleti ali işler için cemaatlere naipler göndermiştir⁸⁸.

Ayrıca kadılar konar göçerlerle hareket etmek dışında, Osmanlı devletinin öngördüğü şekilde vergi vermekle yükümlü olanları belirlemekteydi. Bunun yanı sıra her kişinin sahip olduğu koyun deve gibi hayvanları tahrir defterlerine geçirmektedir⁸⁹.

Cemaatlerin başında ise kethüda bulunmaktaydı. Kethüdalar genellikle cemaat içerisindeki en seçkin aileden seçilmekteydi ve babadan oğla geçiyordu. Eğer bir kethüdanın birden fazla oğlu var ise de, en büyük olan erkek çocuk o cemaatin kethüdası olmaktadır⁹⁰.

Kethüdaların cemaat içlerinde çok önemli işleri olmakla birlikte, onlardan başka isimlerle cemaat içerisinde farklı isimler adı altında kaydedilen yöneticiler de görmek mümkündür⁹¹.

Genel olarak her bir kethüdanın belirli sayıda bir cemaati olmaktadır. Fakat bazı durumlarda yoğun nüfuslu cemaatlerde idari daha kolay sağlamak için birden fazla kethüda atanmaktaydı⁹².

Kethüdaların asıl görevlerinin başında vergi toplamak, aralarında sorunlar bulunan aşiretlerde nizamı sağlamak ve tahrir yapılacağı zaman eminlere yardımcı olmaktadır⁹³.

Konar göçerlerin vergileri padişah haslarına dahildir. Konar göçerlerde vergileri tahsis etmek için atanan kişilere de “voyvoda” ismi verilmekteydi. Bunların asıl görevleri ise kethüdalar tarafından toplanan vergileri hazineye ulaştırmaktır⁹⁴.

Yörükler mali bakımından emin ve amillere bağlı bulunmaktadır. Emin ve amiller Yörüklerin vergi tahsisini yapmakla görevli idi⁹⁵.

Yörüklerde vergi konusunda çok fazla sorun çıkmıştır. Aslında asıl sorun verginin kendisi değil devlet görevlilerinin yasal olmayan ek vergiler koyarak bunları ahalinden tahsis etmek istemeleriyle meydana gelmiştir⁹⁶.

⁸⁸ Tufan Gündüz, XVII. Ve XVIII. Yüzyıllarda Danışmendli Türkmenleri, s.24.

⁸⁹ İlhan Şahin, Osmanlı Devletinde Konar Göçerler, s. 198.

⁹⁰ İlhan Şahin, Osmanlı Devletinde Konar Göçerler, s. 177.

⁹¹ Sadullah Gülten, XVI. Yüzyılda Batı Anadolu’da Yörükler, s. 41.

⁹² İlhan Şahin, Osmanlı Devletinde Konar Göçerler, s. 179.

⁹³ Orhan Saki, XVI. Yüzyıl Osmanlı Arşiv Kayıtların Göre Anadolu’da Türkmenler ve Yörükler, s. 64.

⁹⁴ Orhan Saki, XVI. Yüzyıl Osmanlı Arşiv Kayıtların Göre Anadolu’da Türkmenler ve Yörükler, s. 54.

⁹⁵ Sadullah Gülten, XVI. Yüzyılda Batı Anadolu’da Yörükler, s. 43.

Konar-göçerler yaşadıkları topraklar üzerinde belirli bir teşkilat dahilinde tımar, zeamet ve has reayasıydılar. Yörükler genellikle tımar ve has reayasıdır. Türkmenler ise has reayasıdır⁹⁷.

Sonuç olarak idari ve adli bakımdan konar-göçerler, yaşayış tarzlarından dolayı özel bir duruma sahiplerdi. Konar göçer olmaları nedeniyle belirli yerleri olmadığından sancak beylerine direk tabii olmayıp, divan beraatıyla başlarına memur tayin edilen bey veya kethudalarına bağlıydılar. Adli yönden ise kadılara bağlı olmakla birlikte, cezaların infazı ancak bey veya kethudaların emriyle olurdu. Hiçbir hususta bey veya kethudalar dışında kimse konar göçerlere karışamazdı. Devletle ilgili işlerde onlar tarafında yapılırdı⁹⁸.

4. Yörüklerin Vazifeleri

Konar-göçerlerin temel vazifelerinin yanında mükellef oldukları durumlarda vardır. Bunlar madenlerin korunması, çeltik ekimi, transit taşımacılık, saray ve ordunun hayvansal ihtiyaçlarının giderilmesi, orduya ok ve yay temini, tersanenin tahta ihtiyacının giderilmesi vb. görevler içinde bulunmak zorundaydılar. Bunlara ek olarak da Kanuni Sultan Süleyman devrinden itibaren imar, su, kale tamiri, gemi yapımı, maden çıkarılması gibi fazladan görevler yüklenilmiştir⁹⁹.

Fakat bu görevlerin yerine getirilmesinde Yörükler arasında farklılıklar meydana gelmektedir. Örneğin Rumeli Yörükleri ve Batı Anadolu Yörükleri arasındaki en büyük farklılardan biri, Rumeli Yörüklerinin savaş zamanlarında takviye birlik olarak her an savaşa katılacaklarmış gibi hazır bekletilmeleri. Fakat bu durum Batı Anadolu Yörükleri için geçerli değildi. Rumeli Yörüklerin takviye birliklerine “eşkinçi” denmektedir. Batı Anadolu Yörüklerinin bu ocak dışında kalmasının yanında diğer vazifeleri ortaktı¹⁰⁰.

⁹⁶ Sadullah Gülten, **XVI. Yüzyılda Batı Anadolu’da Yörükler**, s. 45.

⁹⁷ Yusuf Halaçoğlu, **XVIII. Yüzyılda Osmanlı imparatorluğu’nun İskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi**, TTK, Ankara 1991, s. 16.

⁹⁸ Abdülatif armağan, **XV. Ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı’nda Konar-Göçerler: Sosyo- Ekonomik ve Demografik Durumları**, Phoenix Yayınları, Ankara 2008, s. 75

⁹⁹ Halil İnalçık, “Osmanlılarda Raiyyet Rüsümü”, **Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi**, Eren Yayıncılık, İstanbul 1196, s. 577.600.

¹⁰⁰ Mehmet İnbaşı, “XVI-XVII. Yüzyıllarda Bulgaristan’daki Yörük Yerleşmeleri”, s. 172.

Bunun yanı sıra Batı Anadolu Yörükleri yetiştirdikleri develeriyle devlet adına taşımacılık yapmaları bir diğer görevleriydi¹⁰¹. Bu taşımacılık faaliyetleri içerisindeki deve taşımacılığına “Urban-ı Buğurcu” denilmekteydi¹⁰². Bir diğer grup olan “Araplar” da taşımacılık faaliyetleri içerisinde bulunmuşlardır. Buğulcular olarak bilinen ve defterlerde “Urban-ı Buğurcuyan” ve “Araplar” olarak geçmektedir. Bu durum ise onların Arap olduğunu göstermemektedir ve Halep bölgesinde deve yetiştiricilikle uğraştıkları düşünülmektedir¹⁰³.

Taşımacılıkla bir diğer husus ise, cemaatlerin yaptıkları işler dahilinde adlandırılmalarıdır. Örneğin Halep Türkmenlerine dahil olan Karkın cemaatinin Deveciyan adını taşıması bu hususta gösterilebilir¹⁰⁴.

Elli haneden oluşan Elliciler ise, bir hizmet gerektiği zaman cemaatler tarafından kalabalık gruplar halinde o görev yerine gönderilmekteydiler. Bunlar her elli haneden bir eşkinci çıkarmaktaydılar. Bundan dolayı da bu topluluklara Ellici denilmekteydi¹⁰⁵.

Yörüklerin bir diğer görevleri ise madencilikle ilgilidir. Bu doğrultuda madenlerin korunması ve çıkarılmasında direk rol oynamaktaydılar. Madencilik ile ilgili olarak da “korucu”, “bekçi” ve “tuzlacı” olarak kaydedilmektedir¹⁰⁶.

Yörüklerin en önemli görevlerinden biri olan derbent ve geçitleri korumaktı. Bu hususta birçok görevler içinde bulunmuşlar ve askeri sınıf olarak buralarda değerlendirilmişlerdir¹⁰⁷.

Ordunun savaş dahilinde ihtiyacı olan ok ve yay giderleri içinde Yörükler rol almaktadır¹⁰⁸.

Tahrir defterlerine bakıldığında da Yörüklerin çeltik ekimlerinde faaliyet gösterdikleri anlaşılmaktadır¹⁰⁹.

¹⁰¹ Halil İnalçık, **Osmanlı imparatorluğunun Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1300-1600**, s. 76.

¹⁰² Sadullah Gülten, **XVI. Yüzyılda Batı Anadolu’da Yörükler**, s. 59.

¹⁰³ Feridun Emecen, **XVI. Asırda Manisa Kazası**, TTK Yayınları, Ankara 1989, s. 139.

¹⁰⁴ İlhan Şahin, **Osmanlı Döneminde Konar Göçerler**, s. 124.

¹⁰⁵ Feridun Emecen, **XVI. Asırda Manisa Kazası**, s. 132.

¹⁰⁶ Sadullah Gülten, **XVI. Yüzyılda Batı Anadolu’da Yörükler**, s. 64.

¹⁰⁷ Yusuf Halaçoğlu, “Derbent”, **DİA**, C. 9, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul 1994, s. 162.

¹⁰⁸ Sadullah Gülten, **XVI. Yüzyılda Batı Anadolu’da Yörükler**, s. 68.

¹⁰⁹ Sadullah Gülten, **XVI. Yüzyılda Batı Anadolu’da Yörükler**, s. 66.

5. Yörüklerde Yerleşik Hayat

Türklerin Anadolu'ya gelmeye başlamalarıyla birlikte Anadolu'da kitleler halinde Türkler dolmaya başlamıştır. Bu seferler sonucunda Anadolu'ya gelen Konar-göçer gruplar yaşamlarını hayvancılığa dayalı bir ekonomiyle yalak ve kışlak arasında geçirmekteydiler. Fakat zamanla Türklerin kurduğu merkezi otoriteler güçlenmeye başlamalarıyla birlikte ilk uğradıkları yerler konar-göçerler olmuşlar ve onları iskana zorlayarak yerleşik yaşama geçirmeye çalışmışlardır¹¹⁰.

Genel olarak konar ve göçer olarak yaşamlarını sürdüren cemaatlerin, bu yaşam özellikleri nedeniyle eşkıyalık olaylarına tevessül etmeleri kolaylaşmaktadır. Bu özellikleri sahip olmaları, bu cemaatlerin eşkıyalık olaylarına neden olmalarında belirli oranda etkili olmuştur. Zira, konar ve göçer olarak belirli oranda yer değiştiren bu cemaatlerin mensuplarının, eşkıyalık yapmalarından sonraki dönemde, takip edilmeleri ve yakalanmaları hususunda büyük güçlükler ortaya çıkmaktadır¹¹¹.

Yerleşik yaşama geçmelerinde de birçok etmen rol oynamıştır. Bu etmenlerin başında da coğrafi konumun direk etkisi olmuştur. Çünkü bu sayede coğrafyanın el verdiği şekilde ziraatla uğraşabileceklerdi. Ziraatla uğraşmaları neticesiyle de yerleşik yaşama geçmeleri kolay olmuştur. Bunun akabinde Batı Anadolu Yörükleri kolaylıkla yerleşik yaşama geçmişler ve birçok siyasi birlik kurmuşlardır. Osmanlı idaresine geçtikten sonrada bir kısmını Rumeli'ye geçirerek oraların iskanına yardımcı olmuşlardır¹¹².

Konar-göçerler Osmanlı devletinin kuruluş ve yükseliş dönemlerinde önemli etkileri olmuştur. Osmanlı devleti daha çok askeri alanda kullandığı bu grupları elde ettikleri yerlere yerleştirerek bir nevi yerleşik yaşama geçirmeye de teşvik etmiştir¹¹³.

¹¹⁰ İlhan Şahin, **Osmanlılar Döneminde Konar Göçerler**, s. 218.

¹¹¹ Özcan Tatar, **XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Çukurova'da Aşiretlerin Eşkıyalık Olayları Ve Aşiret İskanı (1691-1750)**, s. 7.

¹¹² Feridun Emecen, , **XVI. Asırda Manisa Kazası**, s. 177.

¹¹³ Vahid Çabuk, "**Yörükler**", s. 432.

Konar-göçer gruplardan Yörükler yarı yerleşik yada tam yerleşik olarak kaydedilmelerine rağmen, şehirli ve köylü statüsünün dışında tutularak, Yörük olarak zikredilmeye devam edilmiştir. Batı Anadolu'ya gelmiş Yörüklerin önemli bir kısmı yerleşik olarak kaydedilmiş olsa dahi onların Batı Anadolu'ya ne zaman geldikleri tam olarak bilinmez. Çünkü kanunnamelerde, bir Yörük konar-göçerlikten feragat etse ve ziraatla uğraşmaya başlasa dahi defterlerde yinede Yörük olarak yazılmaya devam edilmiştir. Bu durum en büyük en büyük nedenlerinden biride ekonomik şartlardı. Yörüklerin vergilerinin büyük çoğunluğu padişah haslarına gittiği için, Osmanlı devleti bu vergileri parça parça toplamak istememesinden kaynaklanmaktadır¹¹⁴.

Osmanlı devleti ele geçirdiği yerlerdeki düzeni bozmayarak aynı şekilde iktisadi faaliyetlerin devam etmesini teşvik etmiştir. Bu suretle hazineye gelecek olan paranın devamlılığını sağlamış olmaktadır. Bu nedendir ki konar-göçer yaşamın devamlılığı ve sürdürdükleri faaliyetlerin aynı şekilde devam etmesi hayati önem taşımaktaydı. Hatta bazı durumlarda konar-göçer gruplardan alınan vergilerin kaybolmaması gibi nedenlerle bazı grupların yerleşik yaşama geçmelerine izin verilmemekteydi. Fakat uygun şartlar etrafında yerleşik yaşama da geçmelerine karşı çıkılmamaktaydı¹¹⁵

6. Yörüklerin Hukuki Nizamları

Osmanlı devleti sınırları içerisinde yaşayan gruplar, yerleşik yaşayan ahali gibi bir sancağa bağlıydılar. Hangi sancağa bağlı olacaklarını belirleyen kıstas ise göçebelerin yaylak ve kışlak alanlarının bir sancak içinde bulunmasıydı¹¹⁶.

Konar-Göçerler, yaylak ve kışlak alanlarda hangi toprak üzerinde yaşamlarını sürdürüyorlarsa, mali ve hukuki bakımından da yerleşik ahali gibi aynı hükümlere tabii oluyorlardı. Bu şekilde vergi düzeni içine girmektedirler. Vergiler bakımından da Tımarlara bağlı olan Yörükler, vergilerini tımar sahibi olan kişilere vermekteydiler. Aynı şekilde has reayası olan has sahibine zeamet sahibi olanlar ise de zeamet sahiplerini ödemekteydiler¹¹⁷.

¹¹⁴ Sadullah Gülten, **Batı Anadolu Yörükleri**, s. 28.

¹¹⁵ Tufan Gündüz, "Osmanlı Ekonomisi içinde Konar-göçerler", s. 362.

¹¹⁶ İbrahim Gökçen, **XVI. ve XVII. Asır Sicillerine Göre Saruhan'da Yörük ve Türkmenler**, s. 59-60,

¹¹⁷ İlhan Şahin, **Osmanlılar Döneminde Konar-Göçerler**, s. 187.

Osmanlı Devletinde XV ve XVI. yüzyıl tımar sisteminin en iyi uygulandığı yıllar olarak kabul edilir. Bu dönemlerde daha çok tımarlara bağlanan konar göçerler, küçük gruplar olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum ise onların gelir miktarlarını göstermekteydi. Yani tımar sahibi olan kişilerin 20 bin akçeye kadar bir gelire sahip olması gerekmekteydi bu durumdan dolayı küçük gruplar tımarlarda ön planlara çıkmışlardır¹¹⁸.

Vergilere tabii olan konar-göçerler gruplarının has reayası olarak belirlenmesinde, konar-göçer grupların büyüklüğü ve vergi miktarı bakımından önemli bir yer tutmaları kıstas alınmaktaydı. Bu şekilde konar-göçerlerin vergi ödemeleri kolaylaşmış ve belli bir organizasyon etrafından tek elden toplanması hedeflenmiştir. Böylece konar-göçerlerden haksız yere alınan vergilerinde önüne geçilmek istenmiştir¹¹⁹.

İdari bakımından bir sancak içerisinde olan konar-göçerler, Osmanlı devleti tarafından düzenli vergisi alınan bir topluluk olarak görülmekteydi. Ancak belirli şartlar etrafında bu vergilerden muaf olan kişilerde vardı. Bu kişiler ise Osmanlı devleti tarafından kayıtlı reaya olması gerekmekteydi ve bir tımara bağlı bulunması şartı vardı¹²⁰.

Bir düzen etrafında toplanmaya çalışılan konar-göçerler, yaşadıkları topraklara göre tımar, zeamet, has reayası veya vakıf reayası olarak sınıflandırılmıştır¹²¹.

Genel olarak konar-göçer gruplarda Türkmenler has reayası, Yörükler ise tımar reayası olarak kayda geçmiştir¹²².

Konar-göçerlerin has ve tımarlardan başka birde tabii oldukları vakıf reayası vardı. Bu göçebeler vakıflara ait topraklar üzerinde yaşamlarını daim etmekte ve vergilerini de vakıflara ödemekteydiler. Hukuki anlamda üzerinde yaşadıkları vakıflara tabii olmaktaydılar. Bu vakıflara bağlı olan Yörükleri incelediğimizde hepsinin büyük gruplar olduğunu anlamaktayız. Bu grupların hepsi padişah veya validelere ait vakıflara tabidiler. Bu vakıfların da ayakta durabilmesi ve hayırlar yapabilmesi için kaynaklara ihtiyaçları vardı. Bu ihtiyaçlarında bir kısmını kendisine tabii olan konar-göçerlerden vergiler yoluyla tahsis

¹¹⁸ İlhan Şahin, **Osmanlılar Döneminde Konar-Göçerler**, s. 187.

¹¹⁹ İlhan Şahin, **Osmanlılar Döneminde Konar-Göçerler**, s.188.

¹²⁰ İlhan Şahin, **Osmanlılar Döneminde Konar-Göçerler**, s. 186.

¹²¹ Tufan Gündüz, “Konar Göçer”, **DİA**, C. XXVI, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul 1998, s. 163.

¹²² Abdullah Saydam, “**Sultanın Özel Statüye Sahip Reayası: Konar-Göçerler**”, s. 23.

etmekteydiler. Konar-göçerlerin mülk veya vakıf reayası olmaları, bazı yükümlülüklerden muaf olmalarını sağlamaktaydı. Bu muafiyetlerin en önemlisi ise avarız vergisiydi¹²³.

Konar-göçerler arasındaki Elliciler*, Mukataa*, Karacalar, Buğurcular*, Kurddutan gibi grupların hepsi şehzade ve padişah haslarına aittir¹²⁴.

Mukataa Yörükleri ise padişah hasları olarak kaydedilmiştir. Fakat bu toplulukların Yörük olduğunu iddia etmek zordur. İstanbul haslar kanunnamesinden hareketle bazıları, ortaklık statüsündeyken bu sistemin bozulmasından sonra ortaklık karşılığı vergilerini mukataa olarak veren Yörük ve Kul menşeli kişilerdir¹²⁵.

¹²³ İlhan Şahin, **Osmanlılar Döneminde Konar-Göçerler**, s. 189.

* Elliciler herhangi bir görev için elli haneden oluşan ve o göreve nöbetleşe usulle bir aile gönderen gruplara verilen addır. Bu konu hakkında Bkz. Sadullah Gülten, XVI. Asırda Manisa Kazası, s. 128.

* Mukataa vergilerini daha önce belirlenmiş bir fiyat etrafında ödeyen konar-göçer topluluktur. Bu konu hakkında ayrıca bkz., Sadullah Gülten, **Batı Anadolu Yörükleri**, s. 128.

* Buğurcular ise devlet adına devcilik hizmetini yerine getiren gruplara verilen isimdir. Bu konu hakkında bkz., Sadullah Gülten, **Batı Anadolu Yörükleri**, s. 128.

¹²⁴ Feridun Emecen, XVI. Yüzyıl Manisa Kazası, s. 128.

¹²⁵ Feridun Emecen, XVI. Yüzyıl Manisa Kazası, s. 128.

İKİNCİ BÖLÜM

MENTEŞE YÖRÜKLERİ

Taifeler ve Perakende Gruplar

Taifeler

1. Kayı

Kelime anlamının kay, kaymak, meyletmek fiilinden geldiği ve ongununun sunkur kuşu olduğu söylenen Kayılar¹²⁶. Selçuklularla birlikte 9. asırdan itibaren Ceyhun nehrini geçerek İran'a gelmişlerdir¹²⁷. Daha sonra Moğolların baskıları üzerine Doğu Anadoluya Ahlat taraflarına gelmişlerdir. Anadoluya gelen Kayılar, Anadolu Selçuklu sultanı I. Alaaddin tarafından Bizans sınırı olan Karacadağ taraflarına yerleştirilmiştir. Bu şekilde Batı Anadolu Kayılar tanışmıştır¹²⁸. Anadolu'nun Türkleşmesi hadisesine katkıları nedeniyle oldukça önemlidir¹²⁹.

Kayı boyu Batı Anadolu'da Menteşe Sancağı içinde önemli bir yörük unsurunu oluşturmaktadır. Kayılar Menteşe bölgesi haricinde Anadolu'da Ankara, Kütahya, Adana, Niğde, Sis, Kengiri, Kastamonu, Paşa ve Çirmen sacakları sınırları içerisinde bir çok kez karşılaşmıştır¹³⁰.

Kayılar Menteşe Sancağı içerisinde 1517'de 19, 1530'da 10, 1533'de 13, 1563'de 14, 1583'de ise 11 tir ve alt cemaat gruplarından meydana gelmektedir. Çine, Peçin, İsravlos, Ayasuluğ, Eskihizar, Bozöyük, Milas gibi kazalarda yaşamaktadırlar. 1517'de 953, 1530'da 758, 1533'de 967, 1563'de 909 ve 1583'de 599 kişi varlığını sürdürmüştür.

¹²⁶ İsmail Uçakçı, **Oğuz Boyları**, Ertem Basım, Ankara 2013, s. 51.

¹²⁷ Zeki Velidi Togan, **Umumi Türk Tarihine Giriş**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1985, s. 485-486.

¹²⁸ Şakir Turan, **XIII. Yüzyılda Orta ve Doğu Anadolu'dan Batı Anadolu'ya Göçler**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2009, s. 175.

¹²⁹ Abdulhaluk Çay, "Ertuğrul Gazi , Karakeçililer Ve Söğüt "Yörük Bayramı" ", **III. Osmanlı Sempozyumu Bildirileri**, Söğüt 1998, s. 5-9.

¹³⁰ Cevdet Türkay, **Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler**, İstanbul 2005, s. 29.

Nasuh ve Musa veled-i Mustafa: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1533 tarihinde İsravlos kazasında mütemekkindi. Cemaat 1517 tarihinde 160 -1530'da 157-, 1533 tarihinde ise 170 nefer nüfusa sahipti. 1583 tarihli defterde cemaatle ilgili bilgiye rastlanılmamıştır.¹³¹

Kayı: Peçin kazasında tahrir edilmiş olan cemaat Acı Su karyesinde sakindi. Cemaat 1517'de 22, 1533 tarihinde 27, 1563 tarihinde 22 ve 1583 tarihinde ise 10 nefer nüfusa sahipti.¹³²

Kayı ve Yahşi Bey: İki şube halinde bulunan cemaate 1563 ve 1583 tarihlerinde tesadüf edilmektedir. Peçin kazasına tabi olan cemaatler Ayasuluğ kazasında mütemekkindiler. Her iki defterde de birinci şube 31, diğeri ise 85 nefer nüfus olarak kaydedilm, s. işti.¹³³

Ahi İbrahim: Sadece 1563 tahrirde karşımıza çıkan cemaat Eskihisar kazasına tabi olup, 78 nefer nüfusa sahipti.¹³⁴

Bali veled-i İbrahim: 1533 tarihinde diğeri ismi Has Bey olarak kaydedilmiş olan cemaat Çine kazasına tabi idi. 1517 tarihinde 49 -1530'da 47-, 1533 tarihinde 72 ve 1563 tarihinde 62 nefer nüfusa sahipti.¹³⁵ 1583 tarihli defter ise cemaate tesadüf edilememiştir. Cemaat bu tarihte muhtemelen menteşe sancağının dışında bulunmaktaydı.

Demirci İbrahim: 1517 ve 1533 tarihlerinde Peçin kazasına tabi olarak kaydedilen cemaat 1583 tarihinde Eskihisar kazasına tabi olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 45, 1533 tarihinde 66 ve 1583 tarihinde 57 nefer nüfusa sahipti.¹³⁶

Durmuş veled-i Halil: Tahrirlerin tamamında yer alan cemaatin diğeri adı Kara Ahmed'di. Peçin kazasında tahrir edilen cemaat 1517 tarihinde 46 -1530'da 44-, 1533 tarihinde 50, 1563 tarihinde 29 ve 1583 tarihinde 24 nefere sahipti.¹³⁷

¹³¹ BOA. TD. nr. 61, s.24; BOA. TD. nr. 166, s. 44; BOA. TD. nr. 176, s. 24.

¹³² B, Aralık OA. TD. nr. 61, s.29; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 29; BOA. TD. nr. 337, v. 34b; KKA. TD. nr. 110, v. 31a.

¹³³ BOA. TD. nr. 337, v. 34b, 35a; KKA. TD. nr. 110, v. 31b.

¹³⁴ BOA. TD. nr. 337, v. 36a.

¹³⁵ BOA. TD. nr. 61, s. 32; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 33; BOA. TD. nr. 337, v. 35b.

¹³⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 29; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 29; KKA. TD. nr. 110, v. 32a.

¹³⁷ BOA. TD. nr. 61, s. 31; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 31; BOA. TD. nr. 337, v. 34b; KKA. TD. nr. 110, v. 32a.

Halil: Peçin kazasına tabi olan cemaat Mandalyat'ta sakindi. 1517 tarihinde 36 - 1530'da 35-, 1533 tarihinde 28, 1563 tarihinde 33 ve 1583 tarihinde 11 nefer nüfusa sahipti.¹³⁸

Hamza veled-i Bayezid: Çine kazasında tahrir edilen cemaate 1563 ve 1583 tarihli tahrirlerde rastlanılmamaktadır. Buna göre, cemaat 1517 tarihinde 74 -1530'da 72- ve 1533 tarihinde 60 nefer nüfusa sahipti.¹³⁹

Hızır veled-i Aydoğdu: Peçin kazasında kaydedilen cemaat Kalkan veled-i Hızır olarak da bilinmekteydi. Cemaat 1517 tarihinde 88, 1533 tarihinde 85, 1563 tarihinde 103 ve 1583 tarihinde ise 61 nefere sahipti.¹⁴⁰

Pir İsa Bali veled-i İvaz: bkzzzzzzzzzz Cemaat sonraki tahrirlerde İsa Bali veled-i İvaz şeklinde kaydedilmiş olup, Peçin kazasına tabi olmakla birlikte Balat kazasında sakin olarak kaydedilmişti. 1563 ve 1583 tarihli tahrirlerde rastlanmayan cemaat 1517 tarihinde 84- 1530'da 82- ve 1533 tarihinde 101 nefer nüfusa sahipti.¹⁴¹

Karagöz: Sadece 1563 tarihli tahrirde tespit edilen cemaat Çine kazasına tabi olup, 64 nefer nüfusa sahipti.¹⁴²

Mehmed: Bozöyük kazasında tahrir edilen cemaatin perakende olduğu belirtilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 61 -1530'da 58-, 1533 tarihinde 61 ve 1563 tarihinde 23,¹⁴³ 1583 tarihinde ise 49 nefer nüfusa sahipti.¹⁴⁴

Menteşe veled-i Turali: 1533 tarihinde cemaatin Tir-i Cedid'i Mustafa veled-i İbrahim ve Ser-tiri Salih veled-i Yunus ile Hızır veled-i Selim idi. Ayrıca, bu tarihe kadar Milas kazasında kaydedilen cemaat 1563'den itibaren Peçin kazasına kaydedilmişti. 1563 ve 1583 tarihli tahrirlerde cemaatin diğer ismi Eğirce olarak geçmektedir. 1563 tarihinde cemaate mensup 18 nefer Ayasuluğ kazasında bulunmaktaydı. 1583 tarihinde ise 1 nefer Mazun, 2 nefer de Milas kazasındaydı. Cemaat 1517 tarihinde 149 -1530'da 147-, 1533

¹³⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 28; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 28; BOA. TD. nr. 337, v. 33a; KKA. TD. nr. 110, v. 30a.

¹³⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 32; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 34.

¹⁴⁰ BOA. TD. nr. 61, s. 27; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 27; BOA. Td. nr. 337, v. 34a; KKA. TD. nr. 110, v. 30b.

¹⁴¹ BOA. TD. nr. 61, s. 33; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 34.

¹⁴² BOA. TD. nr. 337, v. 35b.

¹⁴³ Esasen, TD 337 numaralı defterde tirin ismi silik olduğu için okunamamıştır. Fakat, Bözöyük kazasına tabi başka bir tirin olmamasından hareketle bu tirin Mehmed olabileceğini düşündük.

¹⁴⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 31; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 32; KKA. TD. nr. 110, v. 32a.

tarikhinde 116, 1563 tarikhinde 115 ve son olarak 1583 tarikhinde 72 nefer nüfusu vardı. 1563 ve 1583 tarihlerinde Tetimme-i Tir-i Mentеше veled-i Turali şeklinde bir cemaat daha kaydedilmişti. Bahsedilen cemaat ana gruptan ayrılanlar olmalıdır. Bahsedilen grup 1563 tarikhinde 73, 1583 tarikhinde 41 nefer nüfusa sahipti. Cemaate tabi bazı neferler Milas kazasında bulunmaktaydı.¹⁴⁵

Mustafa: Eskihisar kazasında tahrir edilen cemaat 1563 ve 1583 tarihlerinde görülmektedir. Buna göre cemaat 1563 tarikhinde 30 ve 1583 tarikhinde 18 nefer nüfusa sahipti.¹⁴⁶

Mustafa veled-i Hasan Fakih: 1533 tarikhinde diğ er adı Gökan olarak yazılan cemaat Peçin kazasında tahrir edilmiştir. Cemaat 1517 tarikhinde 36 -1530'da 34- ve 1533 tarikhinde 34 nefer nüfusa sahipti.¹⁴⁷

Mustafa veled-i Server: Cemaat Peçin kazasında tahrir edilmiş olup, sadece son iki tahrirde yer almaktadır. Buna göre, 1563 tarikhinde 206 ve 1583 tarikhinde 123 nefer nüfus mevcuttu.¹⁴⁸

Resul veled-i Davud: Tahrirlerin tamamında bulunan ve Peçin kazasına kaydedilmiş olan cemaatin 1533 tarikhinde tir-i cedidi Hasan veled-i Halil, 1563 ve 1583 tarihlerinde ise ser tiri Cafer veled-i Yusuf olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarikhinde 85 -1530'da 82-, 1533 tarikhinde 97, 1563 ve 1583 tarihlerinde 89 nefer nüfusa sahipti.¹⁴⁹

2. Horzum

“Horzum Cemaati, Mentеше Sancağı'ndaki kalabalık cemaatlerden birisidir. Horzum adına başka yerlerde de karşılaşmaktayız. Horzum kelimesinin Harez m ve Harez m'den gelen

¹⁴⁵ BOA. TD. nr. 61, s. 26; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 26; BOA. TD. nr. 337, v. 32a; KKA. TD. nr. 110, v. 29a-29b.

¹⁴⁶ BOA. TD. nr. 337, v. 36a; KKA. TD. nr. 110, v. 32b.

¹⁴⁷ BOA. TD. nr. 61, s. 29; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 30.

¹⁴⁸ BOA. TD. nr. 337, v. 33a; KKA. TD. nr. 110, v. 30a.

¹⁴⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 30; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 30; BOA. TD. nr. 337, v. 32b; KKA. TD. nr. 110, v. 29b.

anlamında olması muhtemeldir. Aynı zamanda Horzum kelimesinin şahıslar tarafından isim olarakta kullanıldığını görmekteyiz”¹⁵⁰.

“Horzum Yörükleri” Mentеше sancağının oluşumunda önemli topluluklardan biridir. Bunlar 1517’ de 21, 1530’da 16, 1533’de 23, 1563’de 21, 1583’de ise 23 tir ve alt cemaat grupları vardır. Bozöyük, Mekri, Ketsel, Peçin, Muğla, Köycegiz, Pirnaz, İzmir gibi kazalardan oluşmaktadır. Bu kazalar da toplam 1517’de 1422, 1530’da 1082, 1533’de 1665, 1563’de 1655, 1583’de ise 1349 kişi vardır.

Çobansalar: Peçin kazasında tahrir edilen cemaat 1563 tarihli defterde yer almamaktadır. Cemaat 1517 tarihinde 54 –TD 166’da 50-, 1533 tarihinde 143 ve 1583 tarihinde 52 vergi nefer nüfusa sahipti.¹⁵¹

Gençlü: İlk tahrirlerde Peçin kazasında bulunan cemaat 1563 ve 1583 tarihli tahrirlerde Eskihisar kazasına tabi olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 23 -1530’da 21-, 1533 tarihinde 23, 1563 ve 1583 tarihlerinde 31 nefer nüfusa sahipti.¹⁵²

Katrancıyan: İlk tahrirlerde Peçin kazasında tahrir edilmiş olan cemaat 1532 ve 1583 tarihli tahrirlerde Eskihisar kazasında tahrir edilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 29, 1533 tarihinde 14, 1563 tarihinde 28 ve 1583 tarihinde 30 nefer nüfusa sahipti.¹⁵³

Kulağuzlar: Cemaat ilk tahrirlerde Peçin kazasında tahrir edilmiş olu, 1583 tarihinde Eskihisar kazasında tahrir tabi tutulmuştur. Cemaat 1517 tarihinde 26 -1530’da 22-, 1533 tarihinde 29 ve 1583 tarihinde 15 nefer nüfusa sahipti.¹⁵⁴

Bayındır: Muğla kazasına tabi olan cemaat Ayasuluğ kazasında bulunmaktaydı. Cemaatin diğer adı Perakende olarak kaydedilmişti. Son iki tahrirde yer almayan cemaat 1517 tarihinde 5 -1530’da 9-, 1533 tarihinde ise yine 9 nefer nüfusa sahipti.¹⁵⁵

¹⁵⁰ Serkan Sarı, **XV-XVI. Yüzyıllarda Mentеше, Hamid ve Teke Sancağı Yörükleri**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Isparta 2008, s. 31

¹⁵¹ BOA. TD. nr. 61, s. 46; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 51; KKA. TD. nr. 110, v. 35b.

¹⁵² BOA. TD. nr. 61, s. 46; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 51; BOA. TD. nr. 337, v. 40a; KKA. TD. nr. 110, v. 36a.

¹⁵³ BOA. TD. nr. 61, s. 48; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 59; BOA. TD. nr. 337, v. 40a; KKA. TD. nr. 110, v. 36a.

¹⁵⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 42; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 44; KKA. TD. nr. 110, v. 36b.

¹⁵⁵ BOA. TD. nr. 61, s. 41; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 44. 61 ve 166.

Bayram Hacı: Muğla kazasında tahrir edilen Bayram Hacı cemaati Horzum taifesine tabi Oturak Eğlence'ye tabi olarak kaydedilmişti. Cemaat 1517 tarihinde 85 -1530'da 81-, 1533 tarihinde 94, 1563 tarihinde 114 ve 1583 tarihinde 128 nefer nüfusa sahipti.¹⁵⁶

Bey Sarı: Cemaat sadece 1517 tarihli tahrirde yer almaktadır. İzmir kazasında sakin olduğu belirtilen cemaat Peçin kazasına tabi idi. Cemaat 26 nefer nüfusa sahipti.

Bey veled-i Haydar: Muğla kazasında tahrir edilen cemaat son iki tahrirde yer almamaktadır. Cemaat 1517 tarihinde 180 -1530'da 175- ve 1533 tarihinde 205 nefer nüfusa sahipti.¹⁵⁷

Veled-i Develi: Peçin kazasına tabi olduğu belirtilen cemaat 1563 ve 1583 tarihlerinde Develi olarak kaydedilmiştir. İzmir kazasında sakin olan cemaat 1561 tarihinde 16 -TD 166'da 15-, 1533 tarihinde 17, 1563 ve 1583 tarihlerinde 22 nefer nüfusa sahipti.¹⁵⁸

Gökçe Ovacık: Bahsi geçen cemaat sadece 1533 tarihli tahrirde yer almaktadır. Pirnaz kazasına tabi olduğu belirtilen cemaat Ayasuluğ'da sakin idi. Bu tarihte cemaat 28 nefer nüfusa sahipti.¹⁵⁹

Hızır Fakih: Peçin kazasında tahrir edilen cemaat 1583 tarihinde iki kol olarak görülmektedir. Cemaat 1517 tarihinde 44 -1530'da 43-, 1533 tarihinde 60, 1563 tarihinde 51 ve son olarak 1583 tarihinde iki şubenin toplamı 67 neferdir.¹⁶⁰

İbrahim: Bölgede İbrahim isimli iki farklı cemaate rastlanmaktadır. Cemaatin biri Peçin kazasına bağlı olmasına rağmen, Ayasuluğ karyesinde sakin idi. Cemaat 1517 tarihinde 48 ve 1533 tarihinde 80 nefer nüfusa malikti.¹⁶¹ Diğer cemaat ise Muğla kazasına tabi olup, Yer Kesiği karyesinde sakin idi. 1517 tarihli defetrdede bu doğrultuda bilgi olmadığına bakılırsa, cemaatin sonraki tarihlerde sakin olduğu veya bahsedilen yerde sakin olmasına rağmen kaydedilmediği söylenebilir. Ayrıca cemaat Oturak İğdir cemaatine tabi olarak

¹⁵⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 51; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 55; BOA. TD. nr. 337, v. 41a; KKA. TD. nr. 110, v. 37a.

¹⁵⁷ BOA. TD. nr. 61, s. 42; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 445.

¹⁵⁸ BOA. TD. nr. 337, v. 37b; KKA. TD. nr. 110, v. 34a.

¹⁵⁹ BOA. TD. nr. 176, s. 57.

¹⁶⁰ BOA. TD. nr. 61, s. 49; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 52; BOA. TD. nr. 337, v. 39a; KKA. TD. nr. 110, v. 35a, 41a.

¹⁶¹ BOA. TD. nr. 61, s. 44; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 48.

kaydedilmişti. Cemaat 1517 tarihinde 84 -TD 166'da 80-, 1563 tarihinde 74 ve son olarak 1583 tarihinde 55 neferdi.¹⁶²

İğdir Alisi: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 58, 1563 tarihinde 99 ve 1583 tarihinde 43 nefer nüfusa sahipti.¹⁶³

İğdir Mersin: Peçin kazasında tahrir edilen cemaat sadece 1533 tarihli tahrirde karşımıza çıkmaktadır. Cemaat bu tarihte 99 nefer nüfusa sahipti.¹⁶⁴

Kara Ali: Bahsedilen cemaatte sadece 1533 tarihinde yer almaktadır. Muğla kazasına tabi olan cemaat 10 nefer sahipti.¹⁶⁵

Kara Azeb: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1517 ve 1533 tarihli tahrirdeler ayasuluğ kazasına tabi olarak kaydedilmiştir. Fakat 1563 ve 1583 tarihlerine gelince cemaatin Akçeşehir kazasında bulunduğu belirtilmiştir. Bu itibarla, cemaatin sakin iken sonradan buradan ayrılarak Akçeşehir kazasına gittiği söylenebilir. Cemaat 1517 tarihinde 43, 1533 tarihinde 62, 1563 ve 1583 tarihlerinde ise 23 nefer nüfusa sahipti.¹⁶⁶

Kara İbrahim: sadece son iki tahrirde tesadüf edilen cemaat Peçin kazasına tabi olup, Ayasuluğ kazasında sakindi. 1563 ve 1583 tarihlerinde cemaat 52 nefer nüfusa sahipti.¹⁶⁷

Karaca Horzum: Peçin kazasında bulunan cemaat ilk olarak 1533 tarihinde karşımıza çıkmaktadır. Bu tarihte Balat kazasında bulunduğu cemaat Aynı zamanda Tulumlu (?) Karaca Horzum olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1533 tarihinde 30, 1563 ve 1583 tarihlerinde ise 45 nefer nüfusa sahipti.¹⁶⁸

Kızıl Derzi: Peçin kazasına tabi olan cemaat İzmir ve Çeşme kazalarında bulunmaktaydı. 1563 ve 1583 tarihlerinde ise cemaatin sadece Çeşme'de yaşadığı ifade edilmekteydi. Cemaat 1517 tarihinde 51, 1533 tarihinde 66, 1563 ve 1583 tarihlerinde ise 6 nefer nüfusa sahipti.¹⁶⁹ Son iki tahrirde cemaatin nüfusunun oldukça fazla şekilde düşmüş

¹⁶² BOA. TD. nr. 61, s. 48; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 337, v. 40b; KKA. TD. nr. 110, v. 35a, 36b.

¹⁶³ BOA. TD. nr. 61, s. 48; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 337, v. 38b; KKA. TD. nr. 110, v. 35a.

¹⁶⁴ BOA. TD. nr. 176, s. 59.

¹⁶⁵ BOA. TD. nr. 176, s. 58.

¹⁶⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 44; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 47; BOA. TD. nr. 337, v. 37b; KKA. TD. nr. 110, v. 33b.

¹⁶⁷ BOA. TD. nr. 337, v. 36b; KKA. TD. nr. 110, v. 33a.

¹⁶⁸ BOA. TD. nr. 176, s. 56; BOA. TD. nr. 337, v. 36b; KKA. TD. nr. 110, v. 33a.

¹⁶⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 45; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 49; BOA. TD. nr. 337, v. 37a; KKA. TD. nr. 110, v. 33b.

olması İzmir’de yaşayan cemaatin eksik olmasından kaynaklanmış olmalıdır. Buradaki cemaat muhtemelen başka bir bölgeye gitmiştir.

Göç: Muğla kazasında kaydedilmiş cemaat sadece 1563 tarihli tahrirde yer almaktadır. Çay Dere cemaati ile birlikte kaydedilmiş cemaat bu tarihte 230 nefer gibi kalabalık bir nüfusa sahipti.¹⁷⁰

Mahmud: Peçin kazasında bu isimli iki cemaat görünmekteydi. Bu cemaatler 1563 tarihli tahrirden itibaren kaydedilmeye başlanmış olup, bundan önceki tahrirlerde görülmezler. Bunlardan birinci cemaat 1563 tarihinde 15, 1583 tarihinde 12;¹⁷¹ ikinci cemaat ise 1563 ve 1583 tarihlerinde 22 nefer nüfusa sahipti.¹⁷²

Mahmud veled-i Hamza: Cemaat 1517 tarihinde Köyceğiz kazasında kaydedilmişti. 1533 tarihine gelindiğinde ise cemaat Peçin kazasına tabi iken Köyceğiz kazasında sakin olduğu belirtilmişti. Cemaat 1517 tarihinde 30 -TD 166’da 32- ve 1533 tarihinde 44 nefer nüfusa sahiptir.¹⁷³

Mahmud veled-i Hızır: Muğla kazasında bulunan cemaat 1517 tarihinde 36 –TD 166’da 35-, ve 1533 tarihinde ise 41 nefere sahipti.¹⁷⁴

Mehmed veled-i Halil: Peçin kazasında tahrir edilen cemaatin diğer adı Veis veled-i Hasan olarak kaydedilmişti. 1517 tarihinde cemaatin bir bölümünün Aydın’da sakin olduğu belirtilmişti. Cemaat 1517 tarihinde 218 –TD 166’da 216-, 1533 tarihinde 264, 1563 ve 1583 tarihlerinde 133 nefer nüfusa sahipti.¹⁷⁵

Mustafa: Bozöyük kazasında bulunan cemaat 1533 tarihli tahrirde Sorkun cemaati ile birlikte tahrir edilmişti. Cemaat 1517 tarihinde 44 -TD 166’da 42-, 1533 tarihinde 60, 1563 tarihinde 46 ve 1583 tarihinde 20 nefer nüfusa sahipti.¹⁷⁶

¹⁷⁰ BOA. TD. nr. 337, v. 42a.

¹⁷¹ BOA. TD. nr. 337, v. 39a; KKA. TD. nr. 110, v. 35b.

¹⁷² BOA. TD. nr. 337, v. 39b; KKA. TD. nr. 110, v. 35b.

¹⁷³ BOA. TD. nr. 61, s. 50; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 53.

¹⁷⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 42; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 45.

¹⁷⁵ BOA. TD. nr. 61, s. 40; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 42; BOA. TD. nr. 337, v. 37b; KKA. TD. nr. 110, v. 34b.

¹⁷⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 50; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 54; BOA. TD. nr. 337, v. 39b; KKA. TD. nr. 110, v. 36a.

Müteferrika: Peçin kazasında müteferrika başlığı ile yazılan cemaat sadece 1583 tarihli tahrirde tespit olunmaktadır. Akçeşehir kazasında sakin olan cemaat 7 nefer nüfusa sahipti.¹⁷⁷

Rahman: Muğla kazasındaki cemaat Horzum taifesi içinde bulunan Eğlence cemaatine tabi olarak kaydedilmişti. Cemaat 1517 tarihinde 111 –TD 166’da 110-, 1533 tarihinde 95, 1563 tarihinde 146 ve 1583 tarihinde 115 nefer nüfusa sahipti.¹⁷⁸

Resul veled-i Salih: Peçin kazasında bulunan tir 1517 tarihli tahrirde Horzum taifesinin göçer kısmına tabi olarak yazılmıştır. Cemaat 1517 tarihinde 105, 1563 tarihinde 101 ve 1583 tarihinde 75 nefer nüfusa sahipti.¹⁷⁹

Sorkum: Peçin kazasında bulunan cemaat sadece 1533 tarihli defterde yer almaktadır. Bu tarihte cemaat 83 nefer nüfusa sahipti.¹⁸⁰

Teke Saru: 1533 tarihinde tespit edilen cemaat Peçin kazasına tabi olmakla birlikte İzmir kazasında bulunmaktaydı. Bu tarihte cemaatin diğer adı Kandıran (?) olarak kaydedilmişti. 1562 ve 1583 tarihlerinde Bayındır cemaatiyle birlikte kaydedilen cemaat Ayasuluğ kazasında sakindi. Cemaat 1517 tarihinde 46, 1563 ve 1583 tarihlerinde 37 nefer nüfusa sahiptir.¹⁸¹

Tonbay: Cemaat sadece 1533 tarihli defterde yer almaktadır. Ketsel kazasında sakin olduğu belirtilen cemaat bu tarihte 57 nefer nüfusa sahipti.¹⁸²

Yolcu: Mekri kazasında bulunan cemaat tahrirlerin tamamında mevcut olup, 1517 tarihinde 87 –TD 166’da 86-, 1533 tarihinde 82, 1563 tarihinde 59 ve 1583 tarihinde 19 nefer nüfusa sahipti.¹⁸³

Horzum: Yukarıda ismi belirtilen cemaatlerden başka cemaat ismi yerine Horzum genel adıyla kaydedilen cemaatler de vardı. Bunlardan bazıları ise Yörük Horzum olarak kaydedilmişti. Bahsedilen cemaatlerden Balat kazasında sakin olan cemaat 1563 ve 1583

¹⁷⁷ KKA. TD. nr. 110, v. 33b.

¹⁷⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 50; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 54; BOA. TD. nr. 337, v. 41b; KKA. TD. nr. 110, v. 37b.

¹⁷⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 47; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 337, v. 37b; KKA. TD. nr. 110, v. 34a.

¹⁸⁰ BOA. TD. nr. 176, s. 58.

¹⁸¹ BOA. TD. nr. 176, s. 48; BOA. TD. nr. 337, v. 37a; KKA. TD. nr. 110, v. 33b.

¹⁸² BOA. TD. nr. 176, s. 57.

¹⁸³ BOA. TD. nr. 61, s. 45; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 50; BOA. TD. nr. 337, v. 40b; KKA. TD. nr. 110, v. 36b.

tarikhlerinde 32 nefer;¹⁸⁴ Bozöyük kazasında sakın olan cemaat 1563 tarihinde 69, 1583 tarihinde 101;¹⁸⁵ Denizli kazasında sakın olan cemaat (Yörük Horzum) 1563 ve 1583 tarihlerinde 68 nefer;¹⁸⁶ İsravlos kazasında sakın olan cemaat 1563 ve 1583 tarihlerinde 19 nefer;¹⁸⁷ Nazlı kazasında sakın olan cemaat 1563 tarihinde 23, 1583 tarihinde 18 nefer;¹⁸⁸ Rafizi isimli karyede sakın olan cemaat 1563 tarihinde 17, 1583 tarihinde 10 nefer;¹⁸⁹ Tavas kazasında sakın olan cemaat 1563 tarihinde 73, 1583 tarihinde 72 nefer; Yer kesigi karyesinde sakın cemaat 1563 ve 1583 tarihlerinde 11 nefer;¹⁹⁰ son olarak Muğla kazasında bulunan Yörük Horzum cemaati 1563 ve 1583 tarihlerinde 9 nefer nüfusa sahipti¹⁹¹.

3. Karaca Koyunlular

Karacakoyunlu taifesini oluşturan çok sayıda cemaat bulunmaktaydı. Bu cemaatlerin pek çoğuna tahrirlerin tamamında rastlanılmakta olup, bazı cemaat ise sadece birkaç tahrirde geçmektedir¹⁹².

Karacakoyunlu Yörükleri de Mentеше Sancağı'nın önemli cemaatlerindedir. Bunlar 1522'de 19, 1532'de ise 20 tir ve alt cemaat gruplarından oluşmaktadır¹⁹³.

Karacakoyunlular Mentеше sancağı içerisinde Çine, Mazun, Peçin, Milas, Aydın, Tavas, Bozöyük, Defteran, Sobuca, Balat gibi kazalarda yaşamaktadırlar. Bu kazalarda toplam 1517'de 1276, 1530'da 1240, 1533'de 1474, 1563'de 1028, 1583'de ise 380 nefere sahiptir.

Ali El-Mezbur: Çine kazasında kaydedilen cemaat son iki tahrirde görülmemektedir. Cemaat 1517 tarihinde 56, 1530 tarihinde 57 ve 1533 tarihinde 53 nefer nüfusa sahipti.¹⁹⁴

¹⁸⁴ BOA. TD. nr. 337, v. 44b; KKA. TD. nr. 110, v. 41a.

¹⁸⁵ BOA. TD. nr. 337, v. 43a.; KKA. TD. nr. 110, v. 39b.

¹⁸⁶ BOA. TD. nr. 337, v. 43b.; KKA. TD. nr. 110, v. 40a.

¹⁸⁷ BOA. TD. nr. 337, v. 43a.; KKA. TD. nr. 110, v. 39b.

¹⁸⁸ BOA. TD. nr. 337, v. 44a.; KKA. TD. nr. 110, v. 40b.

¹⁸⁹ BOA. TD. nr. 337, v. 44a.; KKA. TD. nr. 110, v. 41a.

¹⁹⁰ BOA. TD. nr. 337, v. 44a.; KKA. TD. nr. 110, v. 40b.

¹⁹¹ BOA. TD. nr. 337, v. 44b.; KKA. TD. nr. 110, v. 41a.

¹⁹² Sadullah Gülten, "Batı Anadolu'da Bir Yörük Grubu: XVI. Yüzyılda Karaca Koyunlular", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 12, S. 22, Aralık 2009, s. 199.

¹⁹³ Behset Karaca, "1522-1532 Tarihlerinde Mentеше Bölgesi Yörükleri", s. 419.

¹⁹⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 102; BOA. TD. nr. 166, s. 488; BOA. TD. nr. 176, s. 126.

Ali veled-i Durmuş: Adı geçen cemaat ilk olarak 1563 tarihli tahrirde görülmektedir. 1583 tarihli tahrirde göre, Mazun kazasında yaşayan cemaate mensup bazı neferler Dünderli, Şah Burnu, Alaca Atlı, Büyük Dere, Tekeli gibi bazı köylerde sakindi. Cemaat 1563 tarihinde 150, 1583 tarihinde 145 nefer nüfusa sahipti.¹⁹⁵

Durmuş veled-i İlyas/Alalar: Çine kazasında görülen cemaat son iki tahrirde tespit edilememiştir. 1533 tarihinde diğer ismi Alalar olarak geçen cemaat 1517 tarihinde 69, 1530 tarihinde 75 ve 1533 tarihinde 62 nefer nüfusa sahipti.¹⁹⁶

Ereğli: Ereğli cemaati Peçin kazasında tahrir edilmiş olmakla birlikte, 1583 tarihinde 4 nefer Milas ve 1 nefer ise Aydın kazasında yaşamaktaydı. Cemaat 1517 tarihinde 60, 1530 tarihinde 68, 1533 tarihinde 82, 1563 tarihinde 70 ve 1583 tarihinde 30 neferdi.¹⁹⁷

Canlar/Hanlar(?): Canlar veya Hanlar imlasıyla okunabilen cemaate ilk olarak 1563 tarihinde rastlanılmaktadır. Cemaat Mazun kazasında tahrir edilmiş olmasına rağmen, 1583 tarihli tahrirden anlaşıldığı kadarıyla cemaatin bir kısmı Tavas kazasının Soğulmaz karyesinde sakindi. Cemaat 1563 tarihinde 35, 1583 tarihinde 63 neferdi.¹⁹⁸

Hızır veled-i Hamza/Rum Beyi: Çine kazasında yaşana cemaate son tahrirde rastlanmamaktadır. Diğer ismi Rum Beyi olan cemaat 1517 tarihinde 166, 1530 tarihinde 185, 1533 tarihinde 172 ve 1563 tarihinde 162 nefer nüfusa sahipti.¹⁹⁹

Kancık Mustafa: Bozüyük kazasında tahrir edilen cemaat ilk olarak 1563 tarihinde görülmektedir. Cemaat 1563 tarihinde 57, 1583 tarihinde ise 15 nefer nüfusa sahipti.²⁰⁰

Kara Ahmet: Kara Ahmed cemaati de ilk olarak 1563 tarihli tahrirde görülmekteydi. Peçin kazasında tahrir edilen tir 1563 tarihinde 45, 1583 tarihinde 23 neferdi.²⁰¹

Karaca Koyunlu: Karaca Koyunlu cemaati 1517 tarihinde Mazun, Peçin ve Defteran kazalarında olmak üzere üç şubeydi. 1533 tarihinde ise dört şube olarak görülen cemaatin bir şubesinin diğer isimi Uşaklardı. Bir şube ise Çine kazasının Soğulmaz karyesinde sakindi. 1563 tarihinde iki şube olan cemaatin biri Aydın sancağının Güzelhisar kazasında

¹⁹⁵ BOA. TD. nr. 337, v. 54b; KKA. TD. nr. 110, v. 47b.

¹⁹⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 100; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 124.

¹⁹⁷ BOA. TD. nr. 61, s. 108; BOA. TD. nr. 166, s. 488; BOA. TD. nr. 176, s. 135; BOA. TD. nr. 337, v.53a; KKA. TD. nr. 110, v. 46b.

¹⁹⁸ BOA. TD. nr. 337, v. 55a; KKA. TD. nr. 110, v. 48b.

¹⁹⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 99; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 123; BOA. TD. nr. 337, v. 50a.

²⁰⁰ BOA. TD. nr. 337, v. 54a; KKA. TD. nr. 110, v. 47b.

²⁰¹ BOA. TD. nr. 337, v. 54a; KKA. TD. nr. 110, v. 47a.

bulunmaktaydı. 1583 tarihinde ise Mazun kazasında tahrir edilmiş cemaat tekrar üç şube idi. Bir şube Bayram Viranı isimli köyde sakindi. Ayrıca cemaate mensup neferden bir kaçı Akşehir ve Savcı karyelerinde mütemekkindi. Cemaat 1517 tarihinde 76, 1533 tarihinde 90, 1563 tarihinde 65 ve son olarak 1583 tarihinde 54 nefer nüfusa sahipti.²⁰²

Kızıl(ca) Tepe: Tahrirlerde Kızılca Tepe benam-ı Kağaca (?) olarak geçen cemaate Çine kazasında tahrir edilmiş olup, 1563 ve 1583 tarihli tarihlerde mevcut değildir. Cemaat 1517 tarihinde 38, 1530 tarihinde 39 ve 1533 tarihinde 46 nefer nüfusa sahipti.²⁰³

Kösten/Hatipli: Peçin kazasında yaşayan ve diğer ismi Hatipli olan cemaat 1517 tarihinde 31, 1530 tarihinde 32, 1533 tarihinde 63, 1563 tarihinde 42 ve 1583 tarihinde 14 nefer nüfusa sahipti.²⁰⁴

Koca Hacı: Peçin kazasında yaşayan cemaat tahrirlerin tamamında yer almaktadır. TD 176 ve TD 166 numaralı tahrirlerde cemaatin Karaca Hacı şeklinde okunması da mümkün olmakla beraber diğer tahrirlerde Koca Hacı ismi açıkça okunmaktadır. Cemaat 1517 ve 1530 tarihinde 60, 1533 ve 1563 tarihinde 65, 1583 tarihinde ise 36 nefer nüfusa sahipti.²⁰⁵

Mustafa: Bozüyük kazasında tahrir edilen cemaat 1517 ve 1530 tarihlerinde 50 nefer nüfusa sahipti. Cemaat diğer tahrirlerde rastlanılmamıştır.²⁰⁶

Mustafa veled-i Hüseyin: Sadece 1533 tarihli tahrirde tespit edilen cemaat Bozüyük kazasında kaydedilmiştir. Cemaatin nüfusu bu tarihte 61 nefer nüfusa sahipti.²⁰⁷

Mustafa veled-i Yakup/Ali veled-i Hacı: 1517, 1530 ve 1533 tarihlerinde Çine'de tahrir edilen cemaate 1563 tarihinde Peçin kazasında tahrir edilmiştir. 1583 tarihli son tahrirde ise cemaate tesadüf edilmemiştir. Cemaatin nüfusu 1517 tarihinde 69, 1530 tarihinde 70, 1533 tarihinde 54 ve 1563 tarihinde 4 neferdi.²⁰⁸

²⁰² BOA. TD. nr. 61, s. 106–108; BOA. TD. nr. 176, s. 132–138; BOA. TD. nr. 337, v.52b, 55a; KKA. TD. nr. 110, v. 48a.

²⁰³ BOA. TD. nr. 61, s. 110; BOA. TD. nr. 166, s. 488; BOA. TD. nr. 176, s. 137.

²⁰⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 108; BOA. TD. nr. 166, s. 488; BOA. TD. nr. 176, s. 134; BOA. TD. nr. 337, v. 53a; KKA. TD. nr. 110, v. 46b.

²⁰⁵ BOA. TD. nr. 61, s. 109; BOA. TD. nr. 166, s. 488; BOA. TD. nr. 176, s. 136; BOA. TD. nr. 337, v. 53b; KKA. TD. nr. 110, v. 47a.

²⁰⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 110; BOA. TD. nr. 166, s. 488.

²⁰⁷ BOA. TD. nr. 176, s. 136.

²⁰⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 101; BOA. TD. nr. 166, s. 488; BOA. TD. nr. 176, s. 126; BOA. TD. nr. 337, v. 52b.

Nefs-i Kızıl Tepe: Çine kazasında tahrir edilen cemaate yukarıda bahsedilen Kızıl Tepe cemaatinin bir kolu olmalıdır. Cemaat 1533 tarihinde Güney ve Sufiler cemaatiyle birlikte kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 126, 1530 tarihinde 128, 1533 tarihinde 158 ve 1563 tarihinde 150 nefer nüfusa malikti.²⁰⁹

Panayır Benam-ı Hamza Veled-i Ali: Çine kazasında tahrir edilen cemaat 1563 ve 1583 tarihli defterlerde yoktu. Cemaat 1517 tarihinde 89, 1530 tarihinde 99 ve 1533 tarihinde 110 vergi neferine sahipti.²¹⁰

Perakende/Çobanlar: Çine kazasında perakende olarak kaydedilen cemaatin diğer adı Çobanlardı. 1517 ve 1530 tarihlerinde rastlanan gruba sonraki tahrirlerde rastlanmamıştır. Cemaat 1517 tarihinde 28 ve 1530 tarihinde 27 nefere sahipti.²¹¹

Seydi veled-i Beyli/Ömürçeli: Sobuca kazasında bulunan cemaat 1563 ve 1583 tarihlerinde yer almaz. Cemaat 1517 tarihinde 269, 1530 tarihinde 267 ve 1533 tarihinde 291 nefer nüfusa sahipti.²¹²

Timur: Adı geçen cemaat Karaca Koyunlularla birlikte Çobanlara da bağlı olarak zikredilmiştir. Defteran kazasına tabi olarak gösterilen cemaat Balat kazasında mütemekkindi. Cemaat 1517 tarihinde 69, 1530 tarihinde 62, 1533 tarihinde 80 ve 1563 tarihinde 78 nefer nüfusa sahipti.²¹³

Timur veled-i Mustafa: Çine kazasına kaydedilen cemaat 1563 tarihinde Tamla (?) nahiyesinde sakin olarak görülmekteydi. Cemaat 1517 ve 1530 tarihlerinde 41, 1533 tarihinde 60 ve 1563 tarihinde 39 neferdii²¹⁴

Yağasir (?): Sadece 1563 tarihli tahrirde tespit edilen cemaat Çine kazasına tabi olup, 123 nefer nüfusa sahipti.²¹⁵

Yusuf veled-i Ahmed/Musa veled-i Yayla: Defteran kazasına tabi olan cemaat Karaca Koyunlularla birlikte Çobanlara da tabi olarak kaydedilmiştir. Son iki tahrirde rastlanılmayan cemaat 1517 tarihinde 22, 1530 tarihinde 21 ve 1533 tarihinde 27 neferdii.²¹⁶

²⁰⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 102; BOA. TD. nr. 166, s. 488; BOA. TD. nr. 176, s. 127; BOA. TD. nr. 337, v. 51b.

²¹⁰ BOA. TD. nr. 61, s. 103; BOA. TD. nr. 166, s. 488; BOA. TD. nr. 176, s. 128.

²¹¹ BOA. TD. nr. 61, s. 111; BOA. TD. nr. 166, s. 488.

²¹² BOA. TD. nr. 61, s. 104; BOA. TD. nr. 166, s. 488; BOA. TD. nr. 176, s. 130.

²¹³ BOA. TD. nr. 61, s. 107; BOA. TD. nr. 166, s. 488; BOA. TD. nr. 176, s. 133; BOA. TD. nr. 337, v. 52b.

²¹⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 101; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 124; BOA. TD. nr. 337, v. 52a.

²¹⁵ BOA. TD. nr. 337, v. 51a.

4. İskender Bey

“İskender Bey Cemaati defterlerde mukataa olarak kaydedilmiştir. Cemaate adını veren İskender Bey’le ilgili, defterlerde açıklayıcı bir bilgi verilmemektedir. Bütün defterlerde cemaat bu adla kaydedilmiştir. Bu nedenle İskender Bey, cemaatin mukataaya verildiği şahıs olmaktan ziyade cemaatin beylerinden biri olsa gerektir”²¹⁷.

“İskender Bey” Menteşe Sancağı alanları içerisinde bir çok kez karşılaşılmıştır. Bunlar 1517’de 7, 1530’da 4, 1533’de 8, 1563’de 9, 1583’de ise 7 tir ve alt cemaat gruplarından meydana gelmektedir. Bu cemaate Peçin, Muğla, Bozüyük, Tavas, Eskihizar, Mazun, Ayasulug, ve Balat kazalarında rastlanmaktadır. Bu kazalarda toplam 1517’de 412, 1530’da 482, 1533’de 653, 1563’de 681, 1583’de 588 nefere sahiptir.

Ak Hoca: Cemaat Peçin kazasında tahrir edilmiştir. Cemaatin ser tiri Bektaş veled-i İlyas Kethüda’nın olduğu belirtilmiştir. 1533 tarihinde karye şeklinde yazılmıştır. Cemaat 1517 tarihinde 33, 1533 tarihinde 37, 1563 tarihinde 49 ve 1583 tarihinde 45 neferdir.²¹⁸

Bucak: Peçin kazasında bulunan cemaat 1533 tarihinde yine karye şeklinde kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 41, 1533 tarihinde 43, 1563 tarihinde 31 ve 1571 tarihinde 21 nefer nüfusa sahiptir.²¹⁹

Dirmilli: Muğla kazasında tahrir edilen cemaat 1583 tarihinde yerleşik olarak görülmektedir. Cemaat 1517 tarihinde 119 –TD 166’da 118-, 1533 tarihinde 53, 1563 tarihinde 111, 1583 tarihinde 104 nefer nüfusa sahiptir. 1583 tarihinde cemaatten 89 nefer Dadiye, Ebiye ve Tarasiye karyelerinde sakindi.²²⁰

²¹⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 107; BOA. TD. nr. 166, s. 488; BOA. TD. nr. 176, s. 133.

²¹⁷ Serkan Sarı, **XV-XVI. Yüzyıllarda Menteşe, Hamid ve Teke Sancağı Yörükleri**, s. 4.

²¹⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 21; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 20; BOA. TD. nr. 337, v. 30b; KKA. TD. nr. 110, v. 27b.

²¹⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 21; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 19; BOA. TD. nr. 337, v. 30a; KKA. TD. nr. 110, v. 27b.

²²⁰ BOA. TD. nr. 61, s. 19; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 18; BOA. TD. nr. 337, v. 28b; KKA. TD. nr. 110, v. 26b-27a.

Has Paşa: Mekri kazasında bulunan cemaat 1517 tarihinde 20 -TD 166'da 21-, 1533 tarihinde 22, 1563 tarihinde 24 ve 1583 tarihinde 12 nefer nüfusa sahipti.²²¹

Hızır veled-i Hamza: Peçin kazasında bulunan cemaat Ayasuluğ kazasında sakindi. Sadece son iki tahrirde görülen cemaat 1563 ve 1583 tarihlerinde 120 nefer nüfusa sahipti.²²²

Hüseyin veled-i Manısalı: Peçin kazasına tabi olan cemaat Balat kazasında sakindi. Sadece son iki tahrirde kaydedilmiş olan cemaat 1563 tarihinde 42, 1583 tarihinde ise 51 nefere sahipti.²²³

Eyerciler: Peçin kazasında bulunan cemaat 1517 tarihinde 94 -TD 166'da 93-, 1533 tarihinde 146 nefer nüfusa sahip olan cemaat diğer tahrirlerde tespit edilememiştir.²²⁴

Nasuh: Çine kazasında bulunan cemaat 1533 tarihinde karye olarak kaydedilmişti. Cemaat 1517 tarihinde 61, 1533 tarihinde 60 ve 1563 tarihinde 58 nefer nüfusa sahipti.²²⁵ Cemaate son tahrirde rastlanmamıştır.

İskender Bey: Çine kazasında bulunan cemaat 1517 tarihinde 44, 1533 tarihinde 86, 1563 tarihinde ise 15 nefer nüfusa sahipti.²²⁶ Bundan başka 1533 tarihli defterde Mekri kazasında bulunan ve diğer ismi Manısalı olan bir başka cemaat daha tespit edilmektedir. Cemaat bu tarihte 58 nefere sahipti.²²⁷

Zekeriyalı: 1517 tarihinde Peçin kazasına birinin diğer adı Deliler, diğerinin Pir Hasan veled-i Yakup olan üç cemaat bulunmaktaydı. Diğer cemaat Eyerci cemaati ile birlikte sakindi. Deliler isimli cemaat 52 -Td 166'da 51-, Pir Hasan veled-i Yakup 40 -Td 166'da 45-, diğer cemaat ise 60 -Td 166'da 54- nefer nüfusa sahipti.²²⁸ 1533 tarihinde cemaatler farklı şekilde kaydedilmişti. Buna göre Deliler isimli cemaat 45 nefer nüfusa malikti. Diğer taraftan Eyerciler ile sakin olduğu belirtilen cemaat Tetimme-i an Mukata-i İskender Bey ma'a Kulaklar şeklinde kaydedilmiş olup 43 nefer nüfusu vardı. Tetimme-i Perakende-i Mukataa-i İskender Bey nam diğeri Pir Hasan veled-i Yakup şeklinde kaydedilmiş olan cemaat ise 60

²²¹ BOA. TD. nr. 61, s. 24; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 23; BOA. TD. nr. 337, v. 31a; KKA. TD. nr. 110, v. 28a.

²²² BOA. TD. nr. 337, v. 30b; KKA. TD. nr. 110, v. 28a.

²²³ BOA. TD. nr. 337, v. 30b; KKA. TD. nr. 110, v. 28a.

²²⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 23; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 22.

²²⁵ BOA. TD. nr. 61, s. 19; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 18; BOA. TD. nr. 337, v. 28b.

²²⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 18; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 17; BOA. TD. nr. 337, v. 28a.

²²⁷ BOA. TD. nr. 176, s. 24.

²²⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 21-22.

nefer nüfusa sahipti ²²⁹ 1563 tarihinde ilk cemaatin diğer ismi olan Deliler artık kaydedilmemiştir. Cemaat 81 nefer nüfusa sahipti. Eyerciler ile sakin olduğu belirtilen cemaat 189 nefer nüfusa sahipti. Son cemaat ise bu tahrirde Eskihisar kazasına tabi olarak kaydedilmişti. Cemaat 61 nefer nüfusa sahipti.²³⁰ 1583 tarihine gelindiğinde ilk cemaat 58, Eyercilerle sakin olduğu belirtilen cemaat 66 ve Eskihisar'da bulunan cemaat 22 nefer nüfusa sahipti.²³¹

5. Kızılca Keçili

Menteşe bölgesinde diğer önemli bir Yörük grubu Kızılca Keçilidir. Kızılca Keçililerin kayıpların bir parçası olduğu düşünülmektedir. Bu Konar-göçerler, Mentese'nin haricinde, Kütahya, Biga, Adana, Maraş, Tarsus, Sis, İçel, Hüdavendigar, Niğde, Erzurum ve Karasi sancakları sınırlarında da görülmektedirler. Ayrıca burada Kızılca Keçilü ile beraber Kara Keçili Yörükleri de bulunmaktadır. “Kızılca Keçilüler, Mentese’de 1522 ve 1532’de 8 adet tir ve cemaatten meydana gelmekte olup Peçin, Bozöyük, Tavas ve Muğla gibi kazalara dağılmış durumdadır. 1522’de 358 hane, 157 kara, 18 mücerred, 8 muaf’tan oluşmakta olup hâsılları 28500 akçadır. 1532’de ise 626 hane, 390 bennak, 121 kara, 82 çift, 33 nim çift ve 5 muaf’tan meydana gelmektedir. Hâsılları ise 30538 akça olmuştur. Görüldüğü gibi ufak da olsa bir artış söz konusudur”²³².

Menteşe Sancağı alanlarında rastlanılan “Kızılca Keçil yörükleri” Peçin, Muğla, Mekri, Çine ve Eskihisar kazalarında bulunmaktadır. Bu kazalarda 1517’de 5, 1530’da 2, 1533’de 5, 1563’de 4, 1583’de ise 4 tir ve alt cemaat gruplarından meydana gelmektedir. Defterlerden yola çıkarak o dönemdeki nüfusları ise, 1517’de 495, 1530’da 502, 1533’de 628, 1563’de 615, 1583’de ise 453 nefer bulunmaktadır.

Ahmed Fakih: Bozöyük kazasında bulunan cemaat 1517 tarihinde 48, 1533 tarihinde 53, 1563 tarihinde 50 ve 1583 tarihinde 35 nefer nüfusa sahipti. 1583 tarihinde cemaatin Karaca Ayid karyesinde sakin olduğu belirtilmişti.²³³

²²⁹ BOA. TD. nr. 176, s. 20-21.

²³⁰ BOA. TD. nr. 337, v. 29a, 29b, 31b.

²³¹ KKA. TD. nr. 110, v. 27a, 29a.

²³² Behset Karaca, “1522-1532 Mentese Yörükleri”, s. 425.

²³³ BOA. TD. nr. 61, s. 37; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 38; BOA. TD. nr. 337, v. 67a; KKA. TD. nr. 110, v. 66a.

Cafer veled-i Murad: Tavas kazasında bulunan cemaat sadece son iki tahrirde tespit edilmiştir. 1583 tarihinde cemaatin Kızılca Keçili isimli karyede sakin olduğu kaydedilmiştir. Cemaat 1563 tarihinde 34, 1583 tarihinde ise 45 nefer nüfusa sahipti.²³⁴

Halil veled-i Mehmed: Tavas kazasında bulunan cemaat 1517 tarihinde 43 -Td 166'da 41- ve 1533 tarihinde 42 nefer nüfusa sahipti.²³⁵ Cemaat diğer tahrirlerde tespit edilememektedir.

Hamza veled-i Ali: Muğla kazasında bulunan cemaat 1517 tarihinde 154 ve 1533 tarihinde 175 nefer nüfusa sahipti.²³⁶ Cemaat diğer tahrirlerde tespit edilememiştir.

Nasuh: Bozöyük kazasında bulunan cemaat 1517 tarihinde 27, 1533 tarihinde 56, 1563 tarihinde 32 ve 1583 tarihinde 23 nefer nüfusa sahipti.²³⁷

Kızılca Keçili: 1517 tarihinde Peçin kazasına tabi olan dört cemaat tespit olunmaktadır. Cemaatin ilki 222 nefer -TD 166'da 218- gibi oldukça yüksek bir nüfus oranına sahipti. İkinci cemaat Muğla kazasında mütemekkin olup 19 nefer nüfusa sahipti. Üçüncü cemaat Balat kazasında sakin olup 8 nefer nüfusa sahipti. Dördüncü cemaat ise Ayasuluğ kazasında sakin olup 218 nefer nüfusa sahipti.²³⁸ 1533 tarihine gelindiğinde ilk cemaat yine 240 neferle en yüksek nüfus oranına sahipti. Muğla kazasında sakin olan cemaat 19, Balat kazasında sakin olan cemaat 11 ve son olarak Ayasuluğ kazasında sakin olan cemaat 32 nefer nüfusa sahipti.²³⁹ 1563 tarihli defterde özellikle Kızılca Keçili cemaatlerinin bulunduğu kısımlar karışıktır. O yüzden birkaç cemaate ait nüfusu tespit etmek mümkün olmamıştır. İlk iki tahrirde dört cemaat tespit edilmişken, bu tarihte sekiz cemaat görülmektedir. Buna göre, Muğla kazasında sakin olan cemaat 39, Ula'da sakin olduğu belirtilen cemaat 110, Bozöyük kazasına tabi olan cemaat 72, Peçin kazasına tabi olmakla birlikte Mazun kazasında bulunduğu belirtilen cemaat 11, Bozöyük kazasına tabi olup da Mazun kazasında sakin olan cemaat 14, yine Peçin kazasına tabi olup da Ayasuluğ kazasında sakin olan cemaat 17, yine Peçin kazasına tabi olup da Muğla kazasında sakin olan diğer cemaat 61 nefer nüfusa sahiptir. Son olarak Peçin kazasına tabi olup da Balat kazasında sakin olan cemaatin nüfus bilgileri eksiktir, buna rağmen 175 neferlik bir nüfus tespit edilmektedir. Fakat, cemaatin nüfusu tam

²³⁴ BOA. TD. nr. 337, v. 66b; KKA. TD. nr. 110, v. 67b.

²³⁵ BOA. TD. nr. 61, s. 39; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 41.

²³⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 37; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 39.

²³⁷ BOA. TD. nr. 61, s. 37; BOA. TD. nr. 166, s. 484; BOA. TD. nr. 176, s. 39; BOA. TD. nr. 337, v. 67a; KKA. TD. nr. 110, v. 66a.

²³⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 34, 36, 39; BOA. TD. nr. 166, s. 484.

²³⁹ BOA. TD. nr. 176, s. 35, 37, 38, 41.

olarak belirlenememiştir.²⁴⁰ 1583 tarihinde peçin kazasına tabi olup da Balat kazasında sakin olan cemaat 44, yine Peçin kazasına tabi olup Mazun kazasında sakin olan cemaat 11, Bozöyk kazasına tabi olup da Mazun kazasında sakin olan cemaat 14, Peçine tabi olup Ayasuluğ kazasında sakin olan cemaat 17, Peçin kazasına tabi olup da Muğla kazasında bulunduğu belirtilen cemaat 39 (ayrıca bunlar beş ve ... karyelerinde sakin), peçin kazasına tabi olup da Muğla kazasında sakin olan cemaat 91, Muğla kazasına tabi olup da Ula'da sakin olan cemaat 134 nefer nüfusa sahiptir. Son olarak Eskihisar kazasına tabi olan cemaat pek çok köy ve kazada sakin olarak kaydedilmişti. Bu cümleden olarak cemaat üyeleri Koca Yunuslar, Kübyan, Kuru, Sarı Ova, Keçili, Beş gibi yerlerde sakindi.²⁴¹

6. Kızılca Balıkçı

“Cemaatin adını Balıkçı veya Balkıç, Balkıca şekillerinde okumak mümkündür. Türk Lehçeleri'nin genelinde balkı kelimesi erimek, gevşemek yayılmak ışıdamak, parlamak gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Anadolu'da halk arasında da balkı kelimesi ağır, sancı, güzel, süslü, parlak anlamlarında kullanılmaktadır. Divan-ı Lügat'it-Türk'de balkı kelimesinin, Oğuzlar'da çamur anlamında kullanıldığı kaydedilmiştir”²⁴².

Menteşe Sancağı Yörüklerinden olan “Kızılca Balıkçı'ya” Mekri, Köyceğiz, Muğla, Peçin ve Tavas sancaklarında rastlanmaktadır. Bu kazalarda 1517'de 3, 1530'da 3, 1533'de 3, 1563'de 3, 1583'de ise 3 tir ve alt cemaat gruplarından meydana gelmektedir. Bu kazalarda toplam 1517'de 528, 1530'da 725, 1533'de 779, 1563'de 625, 1583'de 622 nefere sahiptir.

Ağaç Taş: Mekri kazasında bulunan cemaatin 1563 tarihinde Köyceğiz kazasında sakin olduğu kaydedilmişti. Cemaat 1517 tarihinde 201 –Td 166'da 195-, 1533 tarihinde 261 ve 1563 tarihinde 155 nefer nüfusa sahipti. 1563 tarihinde nüfus azalmış gibi görülmesine rağmen bu tarihte Tetimme-i Tir-i Ağaç taş şeklinde 154 neferlik bir cemaat daha kaydedilmişti. 1583 tarihinde her iki cemaatin birleştirilerek Tir-i Ağaç Taş ma'a tir-i Ağaç Taş şeklinde yazıldığı görülmektedir. Bu tarihte cemaat 237 neferdir.²⁴³

²⁴⁰ BOA. TD. nr. 337, v. 66a, 66b, 67a, 67b, 68b.

²⁴¹ KKA. TD. nr. 110, v. 65b, 66a, 66b, 67a, 68a, 68b.

²⁴² Serkan Sarı, **XV-XVI. Yüzyıllarda Mentese, Hamid ve Teke Sancağı Yörükleri**, s. 45

²⁴³ BOA. TD. nr. 61, s. 58; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 68; BOA. TD. nr. 337, v. 47a, 48a; KKA. TD. nr. 110, v. 43b.

Kara Bögürtlen: Kara Bögürtlen cemaati Mekri ve Muğla kazalarında olmak üzere iki koldur. Mekri kazasındaki cemaat 1517 tarihinde 271 –TD 166’da 269-, 1533 tarihinde 316, 1563 tarihinde 243 ve 1583 tarihinde 240 nefer nüfusa sahipti. 1533 tarihinde cemaat Bereket, Hızırlar, Zekeriyalar ve Kemçek (?) cemaatleriyle birlikte kaydedilmiştir. Bundan dolayı, bu tarihte nüfus bir miktar artmış görülmektedir.²⁴⁴ 1563 tarihine gelindiğinde Kara Bögürtlen cemaatinden bir kısmı diğer ismi Bereket olarak ayrılmıştır. Bu kol Muğla kazasında sakin olup, 1563 tarihinde 63, 1583 tarihinde ise 51 nefer nüfusa sahipti.²⁴⁵

Kızılca Balıkcı: 1517 tarihli tahrirde bu isimli üç cemaat kaydedilmiş olup, cemaatler Mekri kazasında kaydedilmişti. İlk cemaat 56 nefer –TD 166’da 55-, kaza merkezinde bulunan ikinci cemaat 90 –TD 166’da 87- ve Peçin tevabiinde sakin olduğu belirtilen perakende cemaat ise 20 –Td 166’da 9- nefer nüfusa sahipti.²⁴⁶ 1533 tarihinde ilk cemaat 67, kaza merkezinde olan cemaat 102 ve Peçin tevabiinde sakin olan cemaat 33 neferd.²⁴⁷ 1563 tarihinden itibaren Peçin civarında sakin olduğu belirtilen cemaatten söz edilmemektedir. Bu tarihte cemaatlerin ikisi de Mekri kazasında sakindi. Cemaatler toplam 164 neferd.²⁴⁸ 1583 tarihinde cemaatlerin biri Mekri ve Tavas’ta sakin olarak kaydedilirken diğeri yine Mekri kazasında idi. Toplam 94 nefer nüfusa sahiptiler.²⁴⁹

7. Yahşi Bey

Menteşe Sancağı içerisinde bulunan “Yahşi Bey’e”, Akçeşehir, Peçin, Muğla ve Ayasuluğ kazalarında rastlanmaktadır. Bu kazalarda 1517’de 2, 1530’da 2, 1533’de 3, 1563’de 2, 1583’de ise 2 tir ve alt cemaat gruplarından meydana gelmektedir. Kazalarda toplam 1517’de 309, 1530’da 412, 1533’de 354, 1563’de 507, 1583’de 405 nefere sahiptir.

Kara Ahmed: Adı geçen cemaat Akçeşehir kazasında sakin olup, sadece 1533 tarihli tahrirde yer almaktadır. Bu tarihte 17 nefer nüfusa sahipti.²⁵⁰

Mustafa: Peçin kazasında bulunan cemaat 1517 tarihinde Eğerci cemaatine tabi olarak gösterilmişken, 1583 tarihinde cemaatin Eğerci cemaatin diğeri adı olarak kaydedilmiştir.

²⁴⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 56; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 65; BOA. TD. nr. 337, v. 49a.

²⁴⁵ BOA. TD. nr. 337, v. 49a; KKA. TD. nr. 110, v. 45a.

²⁴⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 56, 60.

²⁴⁷ BOA. TD. nr. 176, s. 64, 70, 71.

²⁴⁸ BOA. TD. nr. 337, v. 47b, 48b.

²⁴⁹ KKA. TD. nr. 110, v. 44b, 46a.

²⁵⁰ BOA. TD. nr. 176, s. 64.

Cemaat 1517 tarihinde 189 –TD 166’da 188-, 1533 tarihinde 120, 1563 tarihinde 243 ve 1583 tarihinde ise 158 nefer nüfusa sahipti.²⁵¹

Yahşi Bey: 1517 tarihinde bu isimle anılan dört cemaat bulunmaktadır. Bunlardan üçü Muğla kazasında, diğeri ise Peçin kazasına tabidir. Peçin kazasına tabi olan cemaat Ayasuluğ kazasında sakindi. Muğla kazasına tabi cemaatlerin ilki 120 –Td 166’da 118-, ikincisi 10 –Td 166’da 13-, üçüncüsü 43 –Td 166’da 39- ve Ayasuluğ kazasında sakın cemaat ise 11 nefer nüfusa sahipti.²⁵² 1533 tarihinde ilk cemaat 140, ikincisi 10 üçüncüsü 44 ve son olarak Ayasuluğ kazasında sakın olan cemaat ise 23 nefer nüfusa sahipti.²⁵³ 1563 tarihine gelindiğinde cemaatlerin tamamı Muğla kazasına tabi olarak kaydedilmiştir. Ancak, Peçin kazasına tabi ve Ayasuluğ kazasında sakın olduğu belirtilen cemaat bu sefer Peçin kazasında sakın olarak belirtilmiştir. Buna göre ilk cemaat 60, ikinci cemaat 18, üçüncü cemaat 160 ve peçin kazasında sakın olan cemaat 26 nefer nüfusa sahipti.²⁵⁴ 1583 tarihinde cemaat yine 1563 tahririne göre kaydedilmişlerdir. Buna göre ilk cemaat 60, ikinci cemaat 13, üçüncü cemaat 145 ve son olarak peçin kazasında sakın olan cemaat 28 nefer nüfusa sahipti.²⁵⁵

8. Oturak Barza

Barza, kelime anlamı olarak vücudunun yarısı beyaz yarısı kara olan keçi anlamına gelmektedir. Günümüzde sık olarak Çanakkale ve Gelibolu civarında kullanılmaktadır²⁵⁶.

“Menteşe Sancağı içerisindeki en büyük Yörük teşşüklerinden biridir “Oturak Barza”. bu Yörük grubuna Mazun, Balat, Soburca, Çine, Peçin ve Milas kazalarında rastlanmaktadır. Bu kazalarda 1517’de 32, 1530’da 17, 1533’de 27, 1563’de 25, 1583’de ise 21 tir ve alt cemaat gruplarından meydana gelmektedir. Nefer olarak ise; Kazalarda toplam 1517’de 1622, 1530’da 1050, 1533’de 1507, 1563’de 1370, 1583’de 803’dür.

Ada Girişi: Mazun kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 62 –Td 166’da 61-, 1533 tarihinde 71, 1563 tarihinde 71 ve 1583 tarihinde 47 nefere sahiptir.²⁵⁷

²⁵¹ BOA. TD. nr. 61, s. 53; BOA. TD. nr. 166, s. 485; BOA. TD. nr. 176, s. 61; BOA. TD. nr. 337, v. 44b; KKA. TD. nr. 110, v. 41b.

²⁵² BOA. TD. nr. 61, s. 52, 55; BOA. TD. nr. 166, s. 485.

²⁵³ BOA. TD. nr. 176, s. 60, 63, 64.

²⁵⁴ BOA. TD. nr. 337, v. 45b, 46a, 46b.

²⁵⁵ KKA. TD. nr. 110, v. 42a, 42b, 43a.

²⁵⁶ Behset Karaca, “1522-1532 Tarihlerinde Mentеше Bölgesi Yörükleri, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi”, **Fırat University Journal of Social Science**, C. 18, S. 2, ELAZIĞ-2008, s. 409.

Ağaçlı Köy: Mazun kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 56 –Td 166’da 57-, 1533 tarihinde 53, 1563 tarihinde 81 ve 1583 tarihinde 61 nefer nüfusa sahipti.²⁵⁸

Akçe Ova: Mazun kazasına tabi cemaat 1517 tarihinde 20, 1533 tarihinde 25, 1563 tarihinde 16 ve 1583 tarihinde 31 nefer nüfusa sahipti. Son tahrirde cemaatin ... isimli köyde sakin olduğu belirtilmişti.²⁵⁹

Alaaddin Viranı: Mazun kazasına tabi olan cemaat sadece son iki tahrirde yer almaktadır. Cemaat 1563 tarihinde 48, 1583 tarihinde 46 nefer nüfusa sahipti.²⁶⁰

Arslan Sokduğu: Mazun kazasına tabi olan cemaat son iki tahrirde tespit edilememektedir. Cemaat 1517 tarihinde 74 –Td 166’da 73-, 1533 73 nefer nüfusa sahiptir.²⁶¹

Baki Barzası: Balat kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 42, 1533 tarihinde 28 ve 1563 tarihinde 50 nefer nüfusa sahipti.²⁶²

Balcı Deresi: Mazun kazasına tabi cemaat 1517 tarihinde 30 –Td 166’da 33-, 1533 tarihinde 40 ve 1583 tarihinde 32 nefer nüfusa sahipti.²⁶³

Başlamışlı: Mazun kazasına tabi cemaat 1517 tarihinde 53, 1533 tarihinde 45, 1563 tarihinde 56 ve 1583 tarihinde 37 nefer nüfusa sahipti.²⁶⁴

Yensiz: 1517 ve 1533 tarihli tahrirlerde Sobuca kazasına tabi olarak kaydedilmiş olan cemaat son tahrirlerde Mazun kazasına tabi olarak görülmektedir. Ayrıca cemaat yine ilk iki tahrirde Çakmar cemaatine tabi olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 1517 tarihinde 22, 1533 tarihinde 29, 1563 tarihinde 23 ve 1583 tarihinde 6 nefer nüfustur.²⁶⁵

²⁵⁷ BOA. TD. nr. 61, s. 9; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 6; BOA. TD. nr. 337, v. 7a; KKA. TD. nr. 110, v. 6b.

²⁵⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 11; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 9; BOA. TD. nr. 337, v. 5b; KKA. TD. nr. 110, v. 4b.

²⁵⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 16; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 14; BOA. TD. nr. 337, v. 8a; KKA. TD. nr. 110, v. 7b.

²⁶⁰ BOA. TD. nr. 337, v. 7a; KKA. TD. nr. 110, v. 6a.

²⁶¹ BOA. TD. nr. 61, s. 15; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 12.

²⁶² BOA. TD. nr. 61, s. 15; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 13; BOA. TD. nr. 337, v. 9a.

²⁶³ BOA. TD. nr. 61, s. 10; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 7; KKA. TD. nr. 110, v. 4b.

²⁶⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 9; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 7; BOA. TD. nr. 337, v. 6b; KKA. TD. nr. 110, v. 6a.

²⁶⁵ BOA. TD. nr. 61, s. 16; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 14; BOA. TD. nr. 337, v. 8a; KKA. TD. nr. 110, v. 4b.

Çakmar: İlk iki tahrirde Sobuca kazasına tabi olan cemaat son iki tahrirde ise Mazun kazasına tabi olarak gösterilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 59, 1533 tarihinde 80, 1563 tarihinde 18 ve 38 nefer nüfusa sahipti.²⁶⁶

Encin: Çine kazasına tabi olarak kaydedilen cemaat 1517 tarihinde 81 –Td 166’da 83-, 1563 tarihinde 118 nefer nüfusa sahipti.²⁶⁷

Eşen: Çine kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 146 –Td 166’da 145-, 1533 tarihinde 150 v 1563 tarihinde 201 nefer nüfusa sahipti.²⁶⁸

Güvendik: Mazun kazasına tabi olan cemaat 1563 tarihinde 53, 1583 tarihinde 33 nefer nüfusa sahipti.²⁶⁹

Hacı Rahman: Çine kazasında bulunan cemaatin 1533 tarihinde diğer adı Dut Ağacı olarak kaydedilmişti. Cemaat 1517 tarihinde 67 –Td 166’da 69-, 1533 tarihinde 83, 1563 tarihinde 58 nefer nüfusa sahipti.²⁷⁰

Hızır veled-i Ahmed: Cemaate sadece ilk iki tahrirde rastlanmakta olup , 1517 tarihinde Defteran, 1533 tarihinde ise Mazun ve Defteran kazalarına tabi olarak gösterilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 68 –Td 166’da 70- ve 1533 tarihinde 65 nefer nüfusa sahipti.²⁷¹

Hisar: Mazun kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 17 –Td 166’da 18-, 1533 tarihinde 23, 1563 tarihinde 22 ve 1583 tarihinde 24 nefer nüfusa sahipti.²⁷²

İbrahim: Cemaat ilk iki tahrirde Sobuca kazasına tabi olarak kaydedilmişken son tahrirde Mazun’a tabi olarak kaydedilmiştir. Çakmar cemaatine tabi olan cemaatin bir bölümü 1583 tarihinde Reisli karyesinde sakindi. Cemaat 1517 tarihinde 24, 1533 tarihinde 27 ve 1583 tarihinde 29 nefer nüfusa sahipti.²⁷³

İsa veled-i Selimşah: Peçin kazasında bulunan cemaate sadece 1517 tarihinde rastlanır. Fakat, cemaatin nüfusunun bir kısmı silik çıktığı için nüfus tam olarak tespit

²⁶⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 8; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 5; BOA. TD. nr. 337, v. 8b; KKA. TD. nr. 110, v. 7b.

²⁶⁷ BOA. TD. nr. 61, s. 3; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 337, v. 2b.

²⁶⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 4; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 1; BOA. TD. nr. 337, v. 3a.

²⁶⁹ BOA. TD. nr. 337, v. 8a; KKA. TD. nr. 110, v. 6b.

²⁷⁰ BOA. TD. nr. 61, s. 7; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 4; BOA. TD. nr. 337, v. 2b.

²⁷¹ BOA. TD. nr. 61, s. 14; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 12.

²⁷² BOA. TD. nr. 61, s. 17; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 15; BOA. TD. nr. 337, v. 4b; KKA. TD. nr. 110, v. 3b.

²⁷³ BOA. TD. nr. 61, s. 16; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 14; KKA. TD. nr. 110, v. 7b.

edilememiştir. Bu tarihte 36 nefer görülmekle beraber, bu defterin icmali niteliğindeki TD 166'da 62 nefer nüfus kayıtlıdır. 1533 tarihinde İsa veled-i Çullah isimli cemaatin diğer alı olarak Selimşah yazılmıştır. Muhtemelen her iki kayıt da aynı cemaati işaret etmekte olup, cemaat bu tarihte 61 nefer nüfusa sahiptir.²⁷⁴

Kara Kilise: Mazun kazasına tabi olan cemaatin 1533 tarihinde diğer adı Şahinler olarak kaydedilmişken 1563 tarihinden itibaren Köpekli olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 65, 1533 tarihinde 80, 1563 tarihinde 26 ve 1583 tarihinde 10 nefer nüfusa sahiptir.²⁷⁵

Karaca Viran: Cemaat ilk tahrirlerde Sobuca kazasına tabi iken sonraki tahrirlerde Mazun kazasına tabi olarak kaydedilmiştir. Ayrıca, cemaat 1583 tarihinde Ovacık Çadırı isimli köyde sakindi. Cemaat 1517 tarihinde 11, 1533 tarihinde 17, 1563 tarihinde 8 ve 1583 tarihinde 29 nefer nüfusa sahiptir.²⁷⁶

Kızılca Börklü: Bu isimli iki cemaat mevcut olup, cemaatlerin her ikisi de Mazun kazasına tabi idi. Cemaatin ilki 1517 tarihinde 46, 1533 tarihinde 42, 1563 tarihinde 33 ve 1583 tarihinde 45 nefer nüfusa sahiptir.²⁷⁷ Diğer cemaat ise 1517 tarihinde 44, 1533 tarihinde 32, 1563 tarihinde 19 ve 1583 tarihinde 19 nefer nüfusa sahiptir.²⁷⁸

Kozan: Çine kazasına tabi olan cemaat sadece ilk iki tahrirde yer almaktaydı. Cemaat 1517 tarihinde 100 –Td 166'da 97-, 1533 tarihinde 94 nefer nüfusa sahiptir.²⁷⁹

Köpekler: Mazun kazasında bulunan cemaat sadece 1517 tarihinde yer almaktadır. Cemaat bu tarihte 14 nefer nüfusa sahiptir.²⁸⁰

Kuzbuz: Çine kazasında bulunan cemaat sadece 1517 tarihinde tespit olunmuştur. 1517 tarihinde 51 –Td 166'da 50-, 1533 tarihinde 50 nefer nüfusa sahiptir.²⁸¹

²⁷⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 1; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 1.

²⁷⁵ BOA. TD. nr. 61, s. 12; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 9; BOA. TD. nr. 337, v. 6a; KKA. TD. nr. 110, v. 5b.

²⁷⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 17; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 15; BOA. TD. nr. 337, v. 8b; KKA. TD. nr. 110, v. 8a.

²⁷⁷ BOA. TD. nr. 61, s. 12; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 10; BOA. TD. nr. 337, v. 4b; KKA. TD. nr. 110, v. 3b.

²⁷⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 13; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 10; BOA. TD. nr. 337, v. 4b; KKA. TD. nr. 110, v. 3b.

²⁷⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 5; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 3.

²⁸⁰ BOA. TD. nr. 61, s. 14; BOA. TD. nr. 166, s. 483.

²⁸¹ BOA. TD. nr. 61, s. 6; BOA. TD. nr. 166, s. 482.

Mersin Beyli: Mazun kazasında bulunan cemaat 1517 tarihinde 20, 1533 tarihinde 45, 1563 tarihinde 50 ve 1583 tarihinde 56 nefer nüfusa sahipti.²⁸²

Mustafa veled-i Oruç Gazi: Milas kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 27 –Td 166’da 26-, 1533 tarihinde 23, 1563 tarihinde 15 ve 1583 tarihinde 16 nefer nüfusa sahipti.²⁸³

Sapa Alanı: Mazun kazasında bulunan cemaat 1517 tarihinde 79, 1533 tarihinde 71, 1563 tarihinde 60 ve 1583 tarihinde 43 nefer nüfusa sahipti.²⁸⁴

Sarı Ahmed: Cemaatin adı ilk tahrirde Sarı Ahmed veled-i İsmail olarak yazılmışsa da sonradan Sarı Ahmed olarak yazılmıştır. Yine ilk tahrirde sobuca kazasına tabi olarak yazılan cemaat 1533 tarihinde Mazun ve Sobuca kazalarına sonrakilerde ise Mazun kazasına tabi olarak yazılmıştır. 1583 tarihinde cemaatin Tekeli karyesinde bulunduğu 2 neferin ise sakin olduğu kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 62 –Td 166’da 63-, 1533 tarihinde 72, 1563 tarihinde 9 ve 1583 tarihinde 29 nefer nüfusa sahipti.²⁸⁵

Seydi Ahmed veled-i Güvendik: Mazun kazasında bulunan cemaatin diğer adı Çukur Köy olarak kaydedilmiştir. Cemaat sadece ilk iki tahrirde geçmekte olup, 1517 tarihinde 55 –Td 166’da 56- ve 1533 tarihinde ise 55 nefer nüfusa sahipti.²⁸⁶

Şahma: Çine kazasına tabi cemaat 1517 ve 1563 tarihli tahrirlerde geçmektedir. Buna göre cemaat 1517 ve 1563 tarihlerinde 47 –Td 166’da 46- nefer nüfusa sahipti.²⁸⁷

Timur Çayırı: Mazuna tabi olan cemaat sadece ilk iki tahrirde yer almaktadır. Cemaat 1517 tarihinde 10 ve 1533 tarihinde 32 nefer nüfusa sahipti.²⁸⁸

Tokurcanlı: Çine kazasına tabi cemaat 1517 tarihinde 54, 1563 tarihinde 26 nefer nüfusa sahipti.²⁸⁹

²⁸² BOA. TD. nr. 61, s. 13; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 11; BOA. TD. nr. 337, v. 6b; KKA. TD. nr. 110, v. 5b.

²⁸³ BOA. TD. nr. 61, s. 2; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 1; BOA. TD. nr. 337, v. 9a; KKA. TD. nr. 110, v. 8b.

²⁸⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 10; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 8; BOA. TD. nr. 337, v. 6a; KKA. TD. nr. 110, v. 5a.

²⁸⁵ BOA. TD. nr. 61, s. 17; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 16; BOA. TD. nr. 337, v. 8b; KKA. TD. nr. 110, v. 8a.

²⁸⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 8; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 176, s. 8.

²⁸⁷ BOA. TD. nr. 61, s. 3; BOA. TD. nr. 166, s. 482; BOA. TD. nr. 337, v. 4a.

²⁸⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 14; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 11.

²⁸⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 14; BOA. TD. nr. 166, s. 483.

Tokurşa: Sadece son iki tahrirde yer alan cemaat Mazun kazasına tabi olmakla birlikte Balat kazasında sakindi. Cemaat 1563 tarihinde 14, 1583 tarihinde 58 nefer nüfusa sahipti.²⁹⁰

Viran: Mazun kazasına tabi olan cemaatin tir-i cedidi Süleyman'dı. Cemaat 1517 tarihinde 40 –Td 166'da 41, 1533 tarihinde 41, 1563 tarihinde 21 ve 1583 tarihinde 26 nefer nüfusa sahipti.²⁹¹

Yaka Köy: Mazun kazasına tabi olan cemaat sadece son iki tahrirde yer almaktadır. Buna göre cemaat 1517 tarihinde 24, 1583 tarihinde 21 nefer nüfusa sahipti.²⁹²

Oturak Barza: Herhangi bir cemaat adı yazılmayıp da sadece sakin oldukları köylerin isimleri yazan birkaç cemaat mevcuttu. Bunlardan üçü Mazun kazasına, biri ise Milas kazasına tabi idi. Mazun kazasına tabi olan cemaatlerden ilki Pircelü ve Çullahlar karyesinde yaşamaktaydı. Cemaat 1563 tarihinde 52, 1583 tarihinde 60 nefer nüfusa sahipti.²⁹³ İkincisi Koçarlı ve Halil Beyli karyelerinde sakin olan cemaatti. 1563 tarihinde 51, 1583 tarihinde 48 nefer nüfusa sahipti.²⁹⁴ Üçüncüsü ise Katrancı karyesinde yaşayan cemaati. Cemaatin 6 neferi Ayasuluğ'da sakin olarak kaydedilmişti. Cemaat 1563 ve 1583 tarihlerinde 55 neferdi.²⁹⁵ Milas kazasına tabi cemaat “Çomak nam dağda sakinlerdir” şeklinde kaydedilmiş olup, 1583 tarihinde Türbe köyünde buldukları belirtilmişti. Cemaat 1563 tarihinde 53 ve 1583 tarihinde 41 neferdi.²⁹⁶ Öte yandan 1563 tarihli defterde silik olduklarından dolayı iki cemaat değerlendirme dışı tutulmuştur. Bunlar muhtemelen haklarında bilgi verilen cemaatler arasındadır.

9. Küre Barza

“Küre Barza Yörükleri” Mentеше Sancağı alanların da faaliyet gösteren cemaatlerden biridir. Bunlar 1517'de 11, 1530'da 8, 1533'de 12, 1563'de 14,1583'de ise 11 tir ve alt cemaat gruplarından meydana gelmektedir. Çine, Peçin, Bozöyük gibi kazalarda

²⁹⁰ BOA. TD. nr. 337, v. 7b; KKA. TD. nr. 110, v. 7a.

²⁹¹ BOA. TD. nr. 61, s. 17; BOA. TD. nr. 166, s. 483; BOA. TD. nr. 176, s. 15; BOA. TD. nr. 337, v. 7b; KKA. TD. nr. 110, v.7a.

²⁹² BOA. TD. nr. 337, v. 6a; KKA. TD. nr. 110, v. 5b.

²⁹³ BOA. TD. nr. 337, v. 5a; KKA. TD. nr. 110, v.4a.

²⁹⁴ BOA. TD. nr. 337, v. 5a; KKA. TD. nr. 110, v.4a.

²⁹⁵ BOA. TD. nr. 337, v. 7b; KKA. TD. nr. 110, v.7a.

²⁹⁶ BOA. TD. nr. 337, v. 8b; KKA. TD. nr. 110, v. 8a.

yaşamaktadırlar. 1517’de 1395, 1530’da 993, 1533’de 1782, 1563’de 1282 ve 1583’de 935 nefer vardır.

Burun: Peçin kazasına tabi olan cemaat göçer olarak kaydedilmiştir. Sadece son iki tahrirde tespit olunan cemaat 1563 tarihinde 61 ve 1583 tarihinde 42 nefer nüfusa sahipti.²⁹⁷

Çekşek: Bozöyük kazasına tabi olan cemaat oturak olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 126, 1533 tarihinde 137, 1563 tarihinde 192 ve 1583 tarihinde 133 nefer nüfusa sahipti.²⁹⁸

Divane Ali: Peçin kazasına tabi olan cemaat göçer olarak kaydedilmiştir. Cemaatin diğer adı Gölcek olup, cemaat 1517 tarihinde 129 –Td 166’da 132-, 1533 tarihinde 152, 1563 tarihinde 59 ve 1583 tarihinde 58 nefer nüfusa sahipti.²⁹⁹

Dolaylar: Peçin kazasına tabi olan cemaat göçer olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 113 –Td 166’da 116-, 1533 tarihinde 119 ve 1583 tarihinde 11 nefer nüfusa sahipti.³⁰⁰

Germiyan Barzası: Peçin kazasına tabi olan cemaat göçer olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 182, 1533 tarihinde 180, 1563 ve 1583 tarihlerinde 138 nefer nüfusa sahipti.³⁰¹

Hisar: Çine kazasına tabi cemaat oturak olarak kaydedilmişti. Sadece 1563 tarihli tahrirde yer alan cemaat 72 nefer nüfusa sahipti.³⁰²

Kara Hasan: Peçin kazasına tabi olan cemaat sadece son iki tahrirde tespit olunmakta olup, göçer olarak kaydedilmişti. Cemaat 1563 tarihinde 75, 1583 tarihinde 57 nefer nüfusa sahipti.³⁰³

²⁹⁷ BOA. TD. nr. 337, v. 26b; KKA. TD. nr. 110, v. 24b.

²⁹⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 84; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 121; BOA. TD. nr. 337, v. 23b; KKA. TD. nr. 110, v. 22b.

²⁹⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 61a; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 74; BOA. TD. nr. 337, v. 26a; KKA. TD. nr. 110, v. 24b.

³⁰⁰ BOA. TD. nr. 61, s. 61b; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 75; BOA. TD. nr. 337, v. 26a; KKA. TD. nr. 110, v. 24b.

³⁰¹ BOA. TD. nr. 61, s. 64; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 80; BOA. TD. nr. 337, v. 25b; KKA. TD. nr. 110, v. 24a.

³⁰² BOA. TD. nr. 337, v. 25a.

³⁰³ BOA. TD. nr. 337, v. 25b; KKA. TD. nr. 110, v. 23b.

Kemer: Bozöyük kazasına tabi cemaat 1517 tarihinde 151 –Td 166'da 147-, 1533 tarihinde 150 nefer nüfusa sahipti. 1563 tarihinde 57 nefer olarak kaydedilmiş olan cemaat Tir-i Tetimme-i Kemer başlığı altında verilmişti bu kayıttan ve 1583 tarihli tahrirden anlaşıldığı kadarıyla asıl cemaat tahrire kaydedilmemiştir. Bundan dolayı cemaatin nüfusu bu tarihte azdır. 1583 tarihine gelindiğinde hem Tir-i Kemer hem de Tir-i Tetimme-i Kemer şeklinde iki cemaat kaydedilmiştir.³⁰⁴

Kış Eri: Peçin kazasına tabi olan cemaat göçer olarak kaydedilmiştir. Son iki tahrirde görülen cemaat 1583 tarihinde Koç Basanlı cemaatiyle birlikte kaydedilmiştir. Cemaat 1563 tarihinde 39, 1583 tarihinde 68 nefer nüfusa sahiptir.³⁰⁵

Ovacık: Çine kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 176 –Td 166'da 180- 1533 tarihinde 212 ve 1563 tarihinde 40 nefer nüfusa sahipti.³⁰⁶

Selimşah: Peçin kazasına tabi cemaat göçer olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1563 tarihinden itibaren iki kola ayrılmıştır. Bu cemaatler 1583 tarihinde bu cemaatlerden biri Arap Hisarı karyesinde sakinken, diğeri Karpulu'da kışlamaktaydı. Cemaat 1517 tarihinde 128 –Td 166'da 127-, 1533 tarihinde 154, 1563 tarihinde 157 ve 1583 tarihinde 128 nefer nüfusa sahipti.³⁰⁷

Selman veled-i İlyas: Peçin kazasına tabi olan cemaat göçer olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 86, 1533 tarihinde 93, 1563 ve 1583 tarihlerinde 67 nefer nüfusa sahipti.³⁰⁸

Sergerdan: Çine kazasına tabi olan cemaat oturak olarak kaydedilmiştir. Cemaat ilk iki tahrirde tespit olunmuş olup, 1517 tarihinde 28 –Td 166'da 27-, 1533 tarihinde 18 nefer nüfusa sahipti.³⁰⁹

Sofular: Bozöyük kazasında yaşayan cemaat 1583 tarihinden itibaren farklı karyelerde sakin olarak kaydedilmiştir. Bunlar Türbeler, Nemze (BAkkkkkkk), Karaca Ayid, Korucu, Kızılca Börk, ve Sevdeş karyeleriydi. Ayrıca, neferlerden bazıları Aydın, Söke ve

³⁰⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 82; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 103; BOA. TD. nr. 337, v. 24b; KKA. TD. nr. 110, v. 21b, 23a.

³⁰⁵ BOA. TD. nr. 337, v. 27b; KKA. TD. nr. 110, v. 25b.

³⁰⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 96; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 119; BOA. TD. nr. 337, v. 24b.

³⁰⁷ BOA. TD. nr. 61, s. 62b; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 78; BOA. TD. nr. 337, v. 27a, 27b; KKA. TD. nr. 110, v. 25a, 26a.

³⁰⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 63; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 79; BOA. TD. nr. 337, v. 26b; KKA. TD. nr. 110, v. 25a.

³⁰⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 98; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 122.

Muğla'da bulunmaktaydı. Cemaat 1517 tarihinde 191 – Td 166'da 182-, 1533 tarihinde 197, 1563 tarihinde 199 ve 1583 tarihinde 149 nefer nüfusa sahipti.³¹⁰

Timur Bulundu/Timur: Bozöyük kazasına tabi olan cemaat oturak olarak kaydedilmişti. Ayrıca, Kemer cemaatine tabi olup, 1517 tarihli tahrirde Timur Bulundu şeklinde kaydedilmişken sonradan Timur olarak kaydedilmiştir. Yine, cemaat 1583 tarihinde Memiler (?), Dedeler, Kuz Ağacı, Dünderli karyelerinde sakin olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 93 –Td 166'da 92-, 1533 tarihinde 140, 1533 tarihinde 83 ve 1583 tarihinde 91 neferdi.³¹¹

Yunus veled-i Durmuş: Peçin kazasına tabi olan cemaatin adı 1563 tarihinden itibaren Yunus olarak kaydedilmiştir. Göçer olduğu belirtilen cemaat 1517 tarihinde 105 –Td 166'da 106-, 1533 tarihinde 132, 1563 ve 1583 tarihlerinde 43 nefer nüfusa sahipti.³¹²

Küre Barza: 1533 tarihli tahrirde bu isimle hepsine Çine kazasına tabi olan üç cemaat kaydedilmiş olup, üçü de yerleşikti. İlk cemaat Dokurcan (?) köyünde sakin olup, 67 nefer nüfusa sahiptiler. İkincisi Eliçin/Temaşalık karyesinde sakin olup, 108 nefer nüfusa sahipti. Üçüncüsü ise Çalık karyesinde yerleşmiş olup, 42 nefer nüfusa sahipti.³¹³

10. Güne Barza

“Güre Baza Cemaati Mentеше Sancağı'ndaki büyük cemaatlerden birisidir. Güre kelimesi Anadolu'da değişik anlamlarda kullanılmıştır. Güre kelimesi çiftleşmek isteyen kısarak için kullanıldığı gibi bir yaşından üç yasına kadar olan taylara da güre adı verildiği görülmektedir. Bazı yörelerde ise kuvveli dinç anlamında kullanılmıştır. Güre kelimesi hiç bağlanmamış serbestçe gezmiş ürkek azgın havyaları nitelemek için de kullanılmıştır. Bugün de bölgede Güre adlı bir dağ bulunmaktadır³¹⁴.

³¹⁰ BOA. TD. nr. 61, s. 79; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 98; BOA. TD. nr. 337, v. 21b; KKA. TD. nr. 110, v. 21a, 21b.

³¹¹ BOA. TD. nr. 61, s. 94; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 117; BOA. TD. nr. 337, v. 21b; KKA. TD. nr. 110, v. 22a.

³¹² BOA. TD. nr. 61, s. 62a; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 76; BOA. TD. nr. 337, v. 25b; KKA. TD. nr. 110, v. 23b.

³¹³ BOA. TD. nr. 176, s. 72-73.

³¹⁴ Serkan Sarı, **XV-XVI. Yüzyıllarda Mentеше, Hamid ve Teke Sancağı Yörükleri**, s. 48.

“Güne Barza Yörükleri” Mentеше Sancağı alanların da faaliyet gösteren önemli cemaatlerden biridir. Bunlar 1517’de 33, 1530’da 24, 1533’de 32, 1563’de 36,1583’de ise 35 tir ve alt cemaat gruplarından meydana gelmektedir. Peçin, Bozöyük, Muğla, Tavas, Eskihizar, İsravlos, Ayasuluğ gibi kazalarda yaşamaktadırlar. 1517’de 2345, 1530’da 2249, 1533’de 3125, 1563’de 2718 ve 1583’de 2393 nefer vardır.

Abdullah: Bozöyük kazasında bulunan cemaat oturak olarak kaydedilmiştir. Cemaat sadece son iki tahrirde tespit edilmektedir. Buna göre cemaat 1563 tarihinde 72, 1583 tarihinde 43 nefer nüfusa sahiptir.³¹⁵

Ahmed: Muğla kazasında bulunan cemaatin tir-i cedidi olarak Ali veled-i Çuy (?) olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 10 –Td 166’da 9-, 1533 tarihinde 9, 1563 tarihinde 29 ve 1583 tarihinde 41 nefer nüfusa sahipti.³¹⁶

Akçe Ova: Tavas kazasında bulunan cemaat sadece 1563 tarihli tahrirde tespit edilmektedir. Cemaat bu tahrirde 29 nefer nüfusa sahipti.³¹⁷

Bahçe: Tavas kazasına tabi olan cemaat oturak olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 22 –Td 166’da 26-, 1533 tarihinde 28, 1563 tarihinde 17 ve 1583 tarihinde 22 nefer nüfusa sahipti³¹⁸.

Bilek: Peçin kazasına tabi olarak kaydedilmiş olan cemaat 1563 ve 1583 tarihlerinde Ayasuluğ ve Akçeşehir kazalarında sakin olarak kaydedilmişti. 1563 ve 1583 tarihlerinde ise sakin olarak kaydedilmiş cemaatten başka bir kol da taifeye dahil edilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 185 –Td 166’da 186-, 1533 tarihinde 190, 1563 tarihinde 224 ve 1583 tarihinde 153 nefer nüfusa sahipti.³¹⁹

Çalılı Barza: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 34, 1533 tarihinde 55, 1563 ve 1583 tarihlerinde 48 nefer nüfusa sahipti.³²⁰

³¹⁵ BOA. TD. nr. 337, v. 21b; KKA. TD. nr. 110, v. 20a.

³¹⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 87; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 107; BOA. TD. nr. 337, v. 19a; KKA. TD. nr. 110, v. 18b.

³¹⁷ BOA. TD. nr. 337, v. 18b.

³¹⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 89; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 110; BOA. TD. nr. 337, v. 18b; KKA. TD. nr. 110, v. 17b.

³¹⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 71; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 89; BOA. TD. nr. 337, v. 14a, 17a; KKA. TD. nr. 110, v. 12a, 16a.

³²⁰ BOA. TD. nr. 61, s. 86; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 106; BOA. TD. nr. 337, v. 13b; KKA. TD. nr. 110, v. 13a.

Eşekli: Tavas kazasına tabi olan cemaat oturak olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 96 –Td 166’da 97-, 1533 tarihinde 128, 1533 tarihinde 48, 1563 tarihinde 28 ve 1583 tarihinde 71 nefer nüfusa sahipti. 1583 tarihinde Tir-i Eşekli ve Tetimme-i Tir-i Eşekli olarak iki cemaat kaydedilmişti.³²¹

Gılman: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1517 ve 1533 tarihlerinde 76 –Td 166’da 75-, 1563 tarihinde 67 ve 1583 tarihinde 36 nefer nüfusa sahipti.³²²

Göçer Araplar: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 46, 1533 tarihinde 80, 1563 tarihinde 85 ve 1583 tarihinde 102 nefer nüfusa sahipti.³²³

Koca Yalak Eskici: Peçin kazasında bulunan Göçer Güne Barza cemaatlerinden birinin diğer ismi Koca Yalak Eskici idi. Cemaat sadece ilk iki tahrirde görülmekte olup, 1517 tarihinde 47 ve 1533 tarihinde 52 nefer nüfusa sahipti.³²⁴

Gökçe Tepe: Peçin kazasına tabi cemaat Bozöyük kazasında bulunmaktaydı. Cemaat 1517 tarihinde 17, 1533 tarihinde 23, 1563 ve 1583 tarihlerinde 10 nefer nüfusa sahipti.³²⁵

Habib Fakih: Peçin kazasına tabi cemaat 1517 tarihli tahrirde Ayasuluğ kazasında sakin olarak kaydedilmiştir. 1563 ve 1583 tarihlerinde ise cemaatin diğer adının Eşkinciyan olduğu belirtilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 141 -Td 166’da 142-, 1533 tarihinde 238, 1563 tarihinde 189, 1583 tarihinde 49 nefer nüfusa sahipti.³²⁶

Hevacenli/Hacendi: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1517 ve 1533 tarihli defterlerde Hevacenli imlasıyla yazılmışken, sonraki defterlerde Hacendi imlasıyla kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 30, 1533 tarihinde 23, 1563 tarihinde 25 ve 1583 tarihinde 13 nefer nüfusa sahipti.³²⁷

³²¹ BOA. TD. nr. 61, s. 88; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 108; BOA. TD. nr. 337, v. 18b; KKA. TD. nr. 110, v. 17b, 18a.

³²² BOA. TD. nr. 61, s. 85; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 105; BOA. TD. nr. 337, v. 12b; KKA. TD. nr. 110, v. 17b, 10b.

³²³ BOA. TD. nr. 61, s. 92; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 113; BOA. TD. nr. 337, v. 15b; KKA. TD. nr. 110, v. 13b.

³²⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 68; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 86.

³²⁵ BOA. TD. nr. 61, s. 86; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 106; BOA. TD. nr. 337, v. 15a; KKA. TD. nr. 110, v. 13a.

³²⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 86; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 337, v. 11b; KKA. TD. nr. 110, v. 10a.

³²⁷ BOA. TD. nr. 61, s. 71; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 89; BOA. TD. nr. 337, v. 9b; KKA. TD. nr. 110, v. 9a.

Halil: Tavas kazasına tabi olan cemaat oturak olarak kaydedilmişti. Cemaatin diğer adı Ayaz olarak olup, son iki tahrirde Abbas karyesinde sakindi. Cemaat 1517 tarihinde 37 – Td 166’da 35-, 1533 tarihinde 49, 1563 tarihinde 48 ve 1583 tarihinde 72 nefer nüfusa sahipti.³²⁸

Kabaca/Kağaca: Bozöyük kazasına tabi olan cemaat tahrirlerde Kabaca ve Kağaca imlasıyla okunmaktadır. 1533 tarihinde Kara cemaatinin diğer ismi olarak kaydedilmiştir. Oturak olduğu belirtilen cemaat 1517 tarihinde 93 –Td 166’da 86-, 1533 tarihinde 152, 1563 tarihinde 88 ve 1583 tarihinde 83 nefer nüfusa sahipti.³²⁹

Kalburcu: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 37 –Td 166’da 36-, 1533 tarihinde 45, 1563 tarihinde 57 ve 1583 tarihinde 67 nefer nüfusa sahipti.³³⁰

Kamaköy: Tavas kazasına tabi olan cemaat oturak olarak kaydedilmişti. Cemaat 1517 tarihinde 29, 1533 tarihinde 32, 1563 tarihinde 29 ve 1583 tarihinde 53 nefer nüfusa sahiptir.³³¹

Kara Keçili: Cemaat peçin kazasına tabi olmakla birlikte Ayasuluğ kazasında bulunmaktaydı. Sadece son iki tahrirde tespit edilen cemaat 1563 ve 1583 tarihlerinde 66 nefer nüfusa sahipti.

Karacalar: Bozöyük kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 181 –Td 166’da 171-, 1533 tarihinde 124, 1563 tarihinde 192 ve 1583 tarihinde 105 nefer nüfusa sahipti.³³²

Kavlaklar: Peçin kazasına tabi olan cemaat 27 –Td 166’da 26-, 1563 tarihinde 63 ve 1583 tarihinde 70 nefer nüfusa sahipti.³³³

Keklikçi: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde –Td 166’da da- Küre Barza taifesine dahil olarak kaydedilmiş olup, sonraki tahrirlerde Güne Barza’ya dahil edilmiştir.

³²⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 95; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 118; BOA. TD. nr. 337, v. 18a; KKA. TD. nr. 110, v. 16b.

³²⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 80; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 100; BOA. TD. nr. 337, v. 21b; KKA. TD. nr. 110, v. 20a.

³³⁰ BOA. TD. nr. 61, s. 76; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 95; BOA. TD. nr. 337, v. 15b; KKA. TD. nr. 110, v. 14a.

³³¹ BOA. TD. nr. 61, s. 96; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 119; BOA. TD. nr. 337, v. 18a; KKA. TD. nr. 110, v. 17a.

³³² BOA. TD. nr. 61, s. 77; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 97; BOA. TD. nr. 337, v. 20b; KKA. TD. nr. 110, v. 19b.

³³³ BOA. TD. nr. 61, s. 86; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 337, v. 12b; KKA. TD. nr. 110, v. 11a.

Cemaat 1517 tarihinde 67 –Td 166’da 66-, 1533 tarihinde 94, 1563 tarihinde 61 ve 1583 tarihinde 25 nefer nüfusa sahipti.³³⁴

Koçar: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 41, 1533 tarihinde 35, 1563 tarihinde 45 ve 1583 tarihinde 104 nefer nüfusa sahipti.³³⁵

Koyun Evi: Peçin kazasına tabi olan cemaat son tahrirde Göçer cemaati ile birlikte kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 112, 1533 tarihinde 121, 1563 tarihinde 106 ve 1583 tarihinde 79 nefer nüfusa sahipti.³³⁶

Küçük Keçili: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 124 -Td 166’da 122-, 1533 tarihinde 129, 1563 tarihinde 156 ve 1583 tarihinde 124 nefer nüfusa sahipti.³³⁷

Manastır: Cemaat ilk iki tahrirde Peçin kazasına tabi olarak kaydedilmiş, sonraki tahrirlerde cemaat Eskihisar kazasına tabi olarak kaydedilmiştir. Ayrıca, 1533 tarihinde Çandır Kurulacak cemaatiyle birlikte kaydedilmişti. Yine son iki tahrirde cemaatin iki kola ayrıldığı ve bu kollardan birinin Peçin kazasında sakin olduğu görülmektedir. Cemaat 1517 tarihinde 201 –Td 166’da 203-, 1533 tarihinde 239, 1563 tarihinde 223 ve 1583 tarihinde 124 nefer nüfusa sahipti.³³⁸

Musa Fakih: Muğla kazasına tabi olan cemaat 1583 tarihli tahrirde Ula’da sakin olarak kaydedilmişti. Cemaat 1517 tarihinde 36, 1533 tarihinde 42, 1563 tarihinde 51 ve 1583 tarihinde 63 nefer nüfusa sahipti.³³⁹

Mürsel: İlk iki tahrirde kaydedilmiş olan cemaat Peçin kazasına tabi idi. 1533 tarihinde diğer adı Kara Keçili olarak kaydedilmiş olup, 1517 tarihinde Tir-i cedit Mustafa veled-i Beytimur, 1533 tarihinde de ser-tiri olarak da aynı isim verilmiş. Cemaat 1517 tarihinde 249 –Td 166’da 250- ve 1533 tarihinde 297 nefer nüfusa sahipti.³⁴⁰ Ayrıca, cemaatin

³³⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 67; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 84; BOA. TD. nr. 337, v. 11a; KKA. TD. nr. 110, v. 10a.

³³⁵ BOA. TD. nr. 61, s. 91; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 112; BOA. TD. nr. 337, v. 16a; KKA. TD. nr. 110, v. 14b.

³³⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 73; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 92; BOA. TD. nr. 337, v. 10a; KKA. TD. nr. 110, v. 9b.

³³⁷ BOA. TD. nr. 61, s. 76; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 96; BOA. TD. nr. 337, v. 10b; KKA. TD. nr. 110, v. 10b.

³³⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 74; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 93; BOA. TD. nr. 337, v. 19, 20a; KKA. TD. nr. 110, v. 18b, 19a.

³³⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 87; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 107; BOA. TD. nr. 337, v. 19a; KKA. TD. nr. 110, v. 18a.

³⁴⁰ BOA. TD. nr. 61, s. 65; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 82.

sonraki tahrirlerde Mürsel Fakih şeklinde kaydedilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Tahrirlerde 1563 tarihinden itibaren iki adet Mürsel Fakih cemaati tespit edilmekte olup, bunlardan birinin diğer adı Kara Keçili olarak kaydedilmiştir. Cemaatin bu tarihlerde Balat kazasına yerleştikleri anlaşılmaktadır. Cemaat 1563 tarihinde 215 ve 1583 tarihinde 216 nefer nüfusa sahipti.³⁴¹

Mürsel Fakih: Peçin kazasına tabi olan cemaat Gereme karyesinde sakindi. Cemaat 1517 tarihinde 110 –Td 166’da 107-, 1533 tarihinde 93, 1563 tarihinde 29 ve 1583 tarihinde 7 nefer nüfusa sahipti.³⁴²

Nikufer: Tavas kazasına tabi olan cemaat oturak olarak kaydedilmiştir. Cemaatin diğer adı Keçili Oğlu olup, 1517 tarihinde 83, 1533 tarihinde 78, 1563 tarihinde 79 ve 1583 tarihinde 66 nefer nüfusa sahipti.³⁴³

Sevindik: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1583 tarihli tahrirden anlaşıldığına göre Tavas kazasında sakindi. Diğer tahrirlerde bu yönde bir ifade bulunmadığından hareketle cemaatin sonradan yerleşmiş olduğu söylenebilir. Cemaat 1517 tarihinde 78 –Td 166’da 77-, 1533 tarihinde 74, 1563 tarihinde 76 ve 1583 tarihinde 63 nefer nüfusa sahipti.³⁴⁴

Seydiler: Peçin kazasına tabi olan cemaat Akçeşehir kazasında bulunmaktaydı. Yine cemaatin diğer adı İvaz veled-i Turali olarak kaydedilmişti. Cemaat 1517 tarihinde 62 –Td 166’da 59-, 1533 tarihinde 51, 1563 ve 1583 tarihlerinde 40 nefer nüfusa sahipti.³⁴⁵

Şeyhler: Peçin kazasına tabi olan cemaatin diğer adı Kara Ahmedlerdi. Cemaat 1517 tarihinde 25 –Td 166’da 21-, 1533 tarihinde 35, 1563 tarihinde 36 ve 1583 tarihinde 19 nefer nüfusa sahipti.³⁴⁶

Tekeler: Cemaat ilk tahririnde Küre Barza’ya tabi olarak kaydedilmişken, sonradan Güne Barza’ya tabi olarak kaydedilmiştir. Muhtemelen ilk kayıta bir yanlışlık yapılmış ve bu

³⁴¹ BOA. TD. nr. 337, v. 13a; KKA. TD. nr. 110, v. 11b.

³⁴² BOA. TD. nr. 61, s. 69; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 87; BOA. TD. nr. 337, v. 10a; KKA. TD. nr. 110, v. 9b.

³⁴³ BOA. TD. nr. 61, s. 87; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 108; BOA. TD. nr. 337, v. 18a; KKA. TD. nr. 110, v. 17b.

³⁴⁴ BOA. TD. nr. 61, s. 90; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 111; BOA. TD. nr. 337, v. 16a; KKA. TD. nr. 110, v. 14b.

³⁴⁵ BOA. TD. nr. 61, s. 70; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 87; BOA. TD. nr. 337, v. 17b; KKA. TD. nr. 110, v. 16a.

³⁴⁶ BOA. TD. nr. 61, s. 91; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 112; BOA. TD. nr. 337, v. 11b; KKA. TD. nr. 110, v. 10a.

durum sonraki tahrirlerde düzeltilmiştir. Oturak olan cemaat ilk tahrirlerinde Peçin kazasına tabi iken, sonraki tahrirlerde Eskihisar'a tabi olarak yazılmıştır. Cemaat 1517 tarihinde 66 – Td 166'da 65-, 1533 tarihinde 71, 1563 tarihinde 89 ve 1583 tarihinde 45 nefer nüfusa sahipti.³⁴⁷

Veli: Bozöyük kazasına tabi olan tir son iki tahrirde Tarulan (?) karyesinde sakin olarak kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 32 –Td 166'da 30-, 1533 tarihinde 36, 1563 ve 1583 tarihlerinde 14 nefer nüfusa sahipti.³⁴⁸

Yayla Ovacığ: Tavas kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 65 –Td 166'da 67-, 1533 tarihinde 94, 1563 tarihinde 64 ve 1583 tarihinde 45 nefer nüfusa sahipti.³⁴⁹

Yorga: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1563 tarihinden itibaren iki kola ayrılmıştır. 1563 tarihinde Tetimme-i Tir-i Yorga olarak kaydedilen cemaatin diğer adı 1563 tarihinde Ahmedler ve Karantula (?) şeklinde kaydedilmişken, 1583 tarihinde Ahmedler ismi zikredilirken Karantula'nın Tavas'a tabi bir karye olduğu ve cemaatin burada sakin olduğu kaydedilmiştir. Cemaat 1517 tarihinde 86 –Td 166'da 90-, 1533 tarihinde 95, 1563 tarihinde 144, 1563 tarihinde 199 ve 1583 tarihinde 189 nefer nüfusa sahipti.³⁵⁰

Yuvağlı: Peçin kazasına tabi olan cemaat 1517 tarihinde 52 –Td 166'da 49-, 1533 tarihinde 66, 1563 tarihinde 91 ve 1583 tarihinde 48 nefer nüfusa sahipti.³⁵¹

Güne Barza: 1517 tarihli tahrirde cemaat ismi yazmayıp taife ismiyle geçen dört cemaat tespit olunmaktadır. Bunların ilki Peçin kazasına tabi olup 103 –Td 166'da 104- nefer nüfusa sahipti. İkinci cemaat oturak olarak kaydedilmiş olup, Bozöyük kazasına tabi idi. Cemaat 63 -Td 166'da 61- nefer nüfusa sahipti. Üçüncü cemaat Peçin kazasına tabi olmasına karşılık Balat kazasında sakin idi. Cemaat 23 nefer nüfusa sahipti. Dördüncü cemaat Peçin kazasına tabi olup 16 –Td 166'da 15- nefer nüfustu.³⁵² 1533 tarihinde de dört cemaat tespit edilmektedir. Buna göre ilk cemaat Peçin kazasına tabi olup ser-tir-i cedidi Durmuş veled-i

³⁴⁷ BOA. TD. nr. 61, s. 68; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 85; BOA. TD. nr. 337, v. 20a; KKA. TD. nr. 110, v. 19b.

³⁴⁸ BOA. TD. nr. 61, s. 81; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 101; BOA. TD. nr. 337, v. 19b; KKA. TD. nr. 110, v. 18b.

³⁴⁹ BOA. TD. nr. 61, s. 89; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 110; BOA. TD. nr. 337, v. 17b; KKA. TD. nr. 110, v. 16b.

³⁵⁰ BOA. TD. nr. 61, s. 91; BOA. TD. nr. 166, s. 487; BOA. TD. nr. 176, s. 112; BOA. TD. nr. 337, v. 16b, 17a; KKA. TD. nr. 110, v. 15a, 15b.

³⁵¹ BOA. TD. nr. 61, s. 73; BOA. TD. nr. 166, s. 486; BOA. TD. nr. 176, s. 91; BOA. TD. nr. 337, v. 9b, 17a; KKA. TD. nr. 110, v. 9a.

³⁵² BOA. TD. nr. 61, s. 70, 82, 94, 95; BOA. TD. nr. 166, s. 486-487.

Musa idi. Cemaat 122 nefer nüfusa sahipti. İkinci cemaat Bozöyük kazasına tabi olarak kaydedilmişti. Oturak olarak kaydedilmiş olan cemaat Dimaz (?) karyesinde sakindi. Cemaat 102 nefer nüfusa sahipti. Üçüncü cemaat Peçin kazasına tabi olmasına karşılık Balat kazasında bulunmaktaydı. Cemaat 27 nefer nüfusa sahipti. Dördüncü cemaat Peçin kazasına tabi olmakla birlikte İsravlos kazasında sakindi. Cemaat 14 nefer nüfusa malikti.³⁵³ 1563 ve 1583 tarihlerinde ise iki cemaat görülmektedir. Bunların her ikisi de peçin kazasına tabi olup, biri Ayasuluğ kazasında bulunmaktaydı. Ayasuluğ kazasında bulunan cemaat her iki tahrirde de 12, diğer cemaat ise 1563 tarihinde 99 1583 tarihinde ise 47 nefer nüfusa sahipti.³⁵⁴ Son olarak bu isimli bir cemaat de perakende olarak kaydedilmişti. Son iki tahrirde görülen cemaat Peçin kazasına tabi olmakla birlikte İsravlos kazasında sakindi. Cemaat 1563 yılında 25, 1583 tarihinde 19 nefer nüfusa sahipti.³⁵⁵ Ayrıca, 1533 tarihli tahrirde okunamayan iki cemaat bulunmaktadır. Dirü alandı ?????: Muğla kazasında sakin olduğu belirtilen cemaat sadece 1533 tarihinde karşımıza çıkmaktadır. Diğer tahrirlerde tespit edilemeyen cemaat 40 nefer nüfusa sahipti. Diğerisi ise Peçin kazasına tabi olup 47 neferdi.³⁵⁶

³⁵³ BOA. TD. nr. 176, s. 88, 102, 116, 118.

³⁵⁴ BOA. TD. nr. 337, v. 14b, 15a; KKA. TD. nr. 110, v. 12b, 13b.

³⁵⁵ BOA. TD. nr. 337, v. 9b; KKA. TD. nr. 110, v. 9a.

³⁵⁶ BOA. TD. nr. 176, s. 104, 105.

SONUÇ

XVI. yüzyıl Menteşe Yörükleri hakkında yapılan çalışmamızda, Menteşe yöresine ait defterlerden faydalanarak bu bölge de yaşayan Yörükler hakkında bilgiler temin elde edebilmekteyiz. Bu bilgiler ışığında Menteşe Yörüklerinden bahsedecek olursak:

Menteşe Yörükleri Osmanlı devletine bağlanarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Osmanlı devleti içerisinde askeri sınıflarda önemli mevkilerde bulunmuşlar ve elde edinilen topraklara yerleştirilmişlerdir. Bu doğrultuda kendilerine devlet tarafından bazı imtiyazlar verilmiştir. Defterler de ise şehirli veya köylü olarak kaydedilmemiş, Yörük olarak isimlendirilmişler ve vergilerini bu şekilde ödemişlerdir.

Batı Anadolu bölgesi coğrafi yapısından dolayı birçok siyasi oluşum meydana getirmişler ve ziraata yatkın verimli alanları sayesinde de kolayca yerleşik hayata geçebilmişlerdir. Bu çerçevede yerleştikleri her alana kendi adlarını vererek zirai faaliyetler içerisinde bulunmuşlardır.

Yörükler zirai faaliyetleri ile birlikte devlet içerisinde önemli görevlerde bulunmuşlardır. Bunlar, çeltik ekimi, tahta ihtiyacının karşılanması, hayvansal ürünlerin karşılanması, orduya ok ve yay temini, avcı kuşların yetiştirilmesi gibi, sonradan da köprü yapımı ve maden çıkarılması gibi ek görevlerde üstlenmişlerdir.

Yörükler yarı-göçebe yaşam şekillerinden dolayı, yerleşik ahaliden farklı bir yapıya sahiptiler. Bu idari birim içerisinde en üst yapı "boy" isimi ile bilinmektedir. Boya bağlı olan birime ise de "cemaat" denilmekteydi.

Yörükler bağlı buldukları kazaların kanunlarına bağlıydılar ve yer değiştirmelerine izin verilmemekteydi. Her kazaya ait Yörükler o bölgenin sancağına vergilerini vermekteydiler.

Yörüklerin en önemli faaliyetleri ise ziraat ve hayvancılıktır. Ziraat faaliyetlerini daha çok kendilerine yetecek şekilde iç tüketim olarak üretmekteydiler. Hayvancılıkta ise, koyun, keçi yetiştirmeciliği önemli bir yer tutmaktadır. Hayvansal ürünleri pazarda satarak ekonomik anlamda kendilerine bir kazanç yolu bulmaktaydılar.

Tahrir defterleri incelendiğinde Yörüklerden alınan vergileri bulmak çok zordur. Fakat bazı durumlarda onlardan nim-çift ve çift olarak kaydedilmiştir. Bundan hareketle verdikleri vergileri anlayabilmekteyiz.

Osmanlı devleti kuruluşunun ilk yıllarında askeri faaliyetleri neticesiyle Yörükleri el üstünde tutmuştur. Kazanılan topraklara da bu Yörük gruplarını yerleştirerek iskan politikasının uygulanmasını kolaylaştırmıştır.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tahrir Defterleri

BOA. TD. 61

BOA. TD. 166

BOA. TD. 176

BOA. TD. 337

Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-I Kadime Arşivi Tahrir Defterleri

T.D. 110 Numaralı Mufassal Defter

Araştırma ve İnceleme Eserler

ACUN, Fatma, “Klasik Dönem İdare Tarzı Olarak Tımar Sistemi ve Uygulaması”, **Türkler**, C. XI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 899-907.

ACUN, Fatma, “Osmanlı Tarihi Araştırmalarının Genişleyen Sınırları: Defteroloji”, **Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi**, İstanbul 2000, s. 315-327.

AFYONCU, Erhan, “Osmanlı Devleti’nde Tahrir Sistemi”, **Osmanlı**, C. VI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s.311-314.

AK, Mehmet, “XIX. Yüzyılda Teke Yörüklerinin Sosyo-Ekonomik Durumu”, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Ankara 2010, s. 180-181.

AKSOY, Erdal, “Anadolu’da Yaşayan Oğuz Türklerinde Sosyal Farklılaşma: "Türkmenler" ve "Yörükler", **Kök Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi**, C. I, S. I, Osmanlı Özel Sayısı, Ankara 2003, s. 105-021.

AKSOY, Erdal, **Konar-Göçer Alt Kültüründe Kadın Kimliği**, Phoenix Yayınları, Ankara 2008.

AKSOY, Hüseyin, “Çocuk Oyunlarının İşlevleri: Sarıkeçili Yörük Çocuk Oyunları”, **Milli Folklor**, S. 101, Yıl 2014, s. 265-276.

ARMAĞAN, Latif, “XVI. Yüzyılda Teke Sancağı’ndaki Konar-Göçerlerin Demografik Durumu Üzerine Bir Araştırma”, **Osmanlıdan Cumhuriyete Yörükler ve Türkmenler**, Phoenix Yayınları, Ankara 2008.

BARKAN, Ö. Lütfü, “Tımar”, **İA. C. XII**, MEB Yayınları, İstanbul 1970, s. 286-333.

BOZALAN, Hale, **Bergama Merkez İlçe Ve Köylerinde Yaşayan Yörüklerin Ağız İncelemeleri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2008.

CAHEN, Claude, **Osmanlılardan Önce Anadolu’da Türkler**, Türkiye Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1984.

ÇABUK, Vahid, “Yörükler”, **İA, C. XIII**, MEB Yayınları, İstanbul 1986, s.430-435.

ÇAY, Abdulhaluk, “Ertuğrul Gazi , Karakeçililer Ve Söğüt “Yörük Bayramı” “, **III. Osmanlı Sempozyumu Bildirileri**, Söğüt 1998, s. 5-9.

ÇİÇEK, Kemal, “Osmanlılardan Önce Akdeniz Dünyasında Yapılan Tahrirler Hakkında Bazı Gözlemler”, **OTAM, S. VI**, Ankara 1995, s. 51-89.

DARKOT, Besim, “Menteşe”, **İA, C. VII**, MEB Yayınları, s. 720-728.

DEMİRTAŞ, Faruk, “Osmanlı Devrinde Anadolu’da oğuz Boyları”, **Ankara Dergisi, C. 7, S. 2**, Ankara 1949, s. 321-365.

DEVELİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca Türkçe Sözlük**, Aydın Kitabevi, Ankara 2000.

DÜZBAKAR, Ömer “Hüdavendigâr Sahasında Konar-Göçerler”, **Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 4**, Bursa 2003, s. 61-74.

ELIBOL, Numan, “Osmanlı İmparatorluğunda Nüfus Meselesi ve Demografi Araştırmaları”, **C. 12, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari ilimler Fakültesi Dergisi, S. 2**, Isparta 2007, s. 135-160.

EMECEN, Feridun, **XVI. Asırda Manisa Kazası**, TTK Yayınları, Ankara 1989.

ERGENÇ, Özer, **XVI. Yüzyılın Sonlarında Bursa**, TTK, Ankara 2006.

GELEKÇİ, Cahit, “Türk Kültüründe Oguz-Türkmen-Yörük Kavramları”, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S. I, Güz 2004, s. 9-18.

GÖKBUNAR, Ali Rıza, “Osmanlı Devletinde Yörüklerin Göçerlikten Yerleşik Yaşama Geçirilmesinde Uygulanan Vergi Politikaları Ve Sosyal Sonuçları”, **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. I, S. 2, Manisa 2003, s. 59-67.

GÖKÇEN, İbrahim, **16. Ve 17. Asır Sicillerine göre Saruhan’da Yörük ve Türkmenler**, Marifet Basımevi, İstanbul 1946.

GÜLTEN, Sadullah “Batı Anadolu’da Bir Yörük Grubu: XVI. Yüzyılda Karaca Koyunlular”, **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C. 12, S. 22, Aralık 2009, s. 192-215.

GÜLTEN, Sadullah, **XVI. Yüzyılda Batı Anadolu’da Yörükler**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bilim Dalı Yeniçağ Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2008.

GÜNDÜZ, Tufan “Konar Göçer”, **DİA**, C. XXVI, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul 1998, s. 161-163.

GÜNDÜZ, Tufan, **Anadolu’da Türkmen Aşiretleri Bozulus Türkmenleri**, Bilge Yayınları, Ankara 1997.

GÜNDÜZ, Tufan, **XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Danışmendli Türkmenleri**, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2009.

GÜRBÜZ, Adnan, **XV ve XVI. Yüzyıl Osmanlı Sancak Çalışmaları**, Dergah Yayınları, İstanbul 2001.

İSLAMOĞLU, Huricihan, **Osmanlı İmparatorluğu’nda Devlet ve Köylü**, İletişim Yayınları, İstanbul 2010.

HALAÇOĞLU, Yusuf, “Derbend”, **DİA**, C. IX, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul 1994, s. 162-164.

HALAÇOĞLU, Yusuf, **XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunun İskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi**, Ankara 1991.

İNALCIK, Halil, “Osmanlılarda Raiyyet Rüsümü”, **Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi**, Eren Yayıncılık, İstanbul 1996.

İNALCIK, Halil, **Devlet-i Aliyye**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009.

İNALCIK, Halil, **Hicri 835 Tarihli Suret-i Defter-i Sanak-i Arnavid**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1954.

İNALCIK, Halil, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1300-1600)**, C. I, İstanbul 2000.

İNAN, Huricihan İslamoğlu, **Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Köylü**, İletişim Yayıncılık, İstanbul 2010.

İNBAŞI, Mehmet, “XVI-XVII. Yüzyıllarda Bulgaristan'daki Yörük Yerleşmeleri”, **Uluslararası Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi Türk-Burgar İlişkileri Sempozyumu Bildirileri**, Eskişehir 2005, s. 171-183.

KARACA, Behset, “1522-1532 Mentеше Yörükleri”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 18, S. 2, Elazığ 2008 , s. 403-441.

KAZICI, Ziya, **Osmanlı'da Toplum Yapısı**, Bilge Yayınları, İstanbul 2010.

MIROĞLU, İsmet, **Kemah Sancağı ve Erzincan Kazası (1520-1566)**, TTK, Ankara 1990.

ÖZDEGER, Mehtap, Osmanlı imparatorluğu'nda Miri Arazi Rejimi Ve Tahrir Gelenegi, **Sosyal Bilimler Dergisi**, s. 1-13.

ÖZTAŞKIN, Özlem Bektaş, **XV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlı Devletinde Halk**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlk Öğretim Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum 2008.

ÖZTÜRK, Mehmet, **Oğuz Türkleri**, Ledo Yayıncılık, İstanbul 2007.

PEKALIN, Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, C. III, MEB Yayınları, İstanbul 1983.

RAFET, Metin, **XVI. Yüzyılda Anadolu'da Nüfus ve Yerleşme**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yeni Çağ Bilimi, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2007.

SAKİN, Orhan, **16. Yüzyılda Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler**, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 2006.

SAKİN, Orhan, **Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler**, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 2006.

SAKİN, Orhan, **XVI. Yüzyıl Osmanlı Arşiv Kayıtlarına Göre Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler**, Ekim Yayınları, İstanbul 2010.

SARI, Serkan, **XV-XVI. Yüzyıllarda Menteşe, Hamid ve Teke Sancağı Yörükleri**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Isparta 2008.

SAYDAM, Abdullah, "Sultanın Özel Statüye Sahip Tebaası Konar-Göçerler", **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S. XX. Isparta 2009, s. 9-31.

SÖYLEMEZ, Faruk, **Osmanlı Devletinde Aşiret Yönetimi, Rişvan Aşireti Örneği**, Kitapevi Yayınları, İstanbul 2007.

TAŞ, Kenan Ziya, **Tapu Defterlerine göre 16.yy'da BoluSancağı**, Ankara Üni. Sosyal Bilimler Ens. Tarih Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1993.

TATAR, Özcan, **XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Çukurova'da Aşiretlerin Eşkiyalık Olayları Ve Aşiret İskamı (1691-1750)**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Elazığ 2005.

TOGAN, Zeki Velidi, **Umumi Türk Tarihine Giriş**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1985.

TURAN, Şakir, **XIII. Yüzyılda Orta ve Doğu Anadolu'dan Batı Anadolu'ya Göçler**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2009.

TUZTAŞ, Ayşe Hilal, **Günümüzde Isparta’da Yaşayan Yörüklerin Siyasi Ve Kültür Tarihleri**, İstanbul Üniversite Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek lisans Tezi, İstanbul 2005.

TÜRKAY, Cevdet, **Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu’nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler**, İşaret Yayınları, İstanbul 2005.

UÇAKCI, İsmail, **Oğuz Boyları**, Ertem Basım, Ankara 2013.

UZUNÇARSILI, İ. Hakkı, “Mentese Ogulları”, **İ.A.**, C. VII, İstanbul 1978, s. 724.

UZUNÇARSILI, İ. Hakkı, **Anadolu Belikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devleti**, TTK Yayınları, Ankara 1969.

WITTEK, Paul, **Mentese Beyliği**, çev. O.S.Gökyay, Gök Yayınları, Ankara 1986.

YINANÇ, Mükremin Halil “Aşiret”, **İ.A.**, C. I. İstanbul 1976, s. 709-710.

YÖRÜK, Doğan, “Aksaray Sancağı’ndaki Konar-Göçer Teşekküller (1500-1584)”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.10, Konya 2003, s. 385-401.